

KULTURA NAS REŠUJE

Slovenci smo v zadnjem času slavili več pomembnih in zanimivih obletnic. Ob koncu novembra smo se spomnili 200-letnice rojstva blaženega škofa A.M. Slomška. Dne 3. decembra je slovenski kulturni svet praznoval 200-letnico rojstva Franceta Prešerna. Malo prej je bila 450-letnica prve slovenske tiskane knjige, in sicer Trubarjevega Katekizma in še Abecednika. Če se od književnosti pomaknemo še h glasbi, moramo beležiti 450-letnico rojstva našega velikega glasbenika Jakoba Gallusa. Letos pa poteka, vedno v glasbenem koledarju še 100-letnica rojstva enega največjih modernih slovenskih skladateljev. To je Lucijan Marija Škerjanc, s Prešernom krasno duhovno povezan z uglasbitvijo njegovega Sonetnega venca v veličastni kantati. To so le najvažnejše obletnice iz kulturnega koledarja.

Kaj je sploh kultura? Na to nam zelo tehtno odgovarjajo filozofi, literarni in umetniški kritiki itd. Nemški kulturni zgodovinar Jakob Burckhardt jo ima za najpristnejši izraz našega duha. Gre vsekakor za veliko duhovno bogastvo določenega naroda, pa tudi vsega človeštva, ko se vsi ti posamezni duhovni tokovi stekajo v neko višjo dimenzijo. O vsem tem smo že večkrat pisali, zato bi se tu ne ponavljali.

V tem kontekstu se torej na tem mestu in v tem času lahko prav ob prej omenjenih za nas velikih zgodovinskih obletnicah zamislimo o naši poti od Trubarja preko Prešerna in Slomška v Evropo. In tako univerzalno družbo (danes za nas predvsem evropsko) je sredi 18. stoletja že zgovorno orisal francoski mislec Voltaire z neko "družbo duhov" (société des esprits). Dejstvo je, da človek v vseh časih teži za neko vzvišeno duhovno povezavo, ki je ne moremo gledati le v kontingentnem zgodovinskem oz. političnem ključu. Je pa vse to vseeno dokaz, da naša družba - tudi danes - to potrebuje.

Vrnimo se v slovenski svet. Mislim, da je raven naše kulture že taka, da se mirno sooča z vsemi drugimi tudi večjimi narodi. Kdaj pa kdaj smo se omenili pri tem našega velikega filozofa Franceta Vebra, ki zelo kleno pravi: "Pri malem narodu pa ne gre za njegovo osebno 'kulturo', temveč tu gre v odločilnih primerih za sam življenjski obstoj naroda."

Slovenija danes vse bolj govori o Evropi. Seveda je to eden izmed ciljev zunanje politike republike Slovenije, da pride v Bruselj. In tako je tudi prav. V tem zapisu pa je predvsem govor o kulturi. Slovenci smo v tem smislu v Evropi že od Brižinskih spomenikov (9.-10. stoletje) dalje. Cesar Oton III. Saški nas je poznal že v 11. stoletju, ko je v znani listini omenil goriško mesto s slovenskim imenom. Od tega časa dalje pa nas vse tja do današnjih dni v Evropo idealno vodi cela vrsta velikih duhov, ki jim dolgujemo globoko zahvalo za to, da je slovenski narod danes to, kar je. Največ sveta otrokom sliši slave pa še Žive naj vsi narodi - tako poje naš poet iz Vrbe. Ivan Cankar nam govori o nebesih pod Triglavom, Oton Župančič nam poje kljub svojemu kozmopolitizmu - o "teh težkih dneh" v zvezi z domovino.

STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

Ran mojih bo spomin in tvoje hvale
glasil Slovincam se prihodnje čase,
ko mi na zgodnjem grobu mah porase,
v njem zdanje bodo bolečine spale.

Prevzetne, kakor ti dekleta zale,
ko bodo slišale teh pesem gláse,
srca železne djale preč opase,
zvestó ljubezen bodo bolj spoštvalé.

Vremena bodo Kranjcam se zjasnile,
jim milši zvezde kakor zdéj sijale,
in pesmi bolj sloveče se glasile;
vendér té bodo morebit ostale
med njimi, ker njih poezije mile
iz srca svoje so kali pognale.

FRANCE PREŠEREN, SONETNI VENEC, DRUGI SONET

PRIREDITVE V SLOVENIJI IN ZUNAJ NJE

DVESTOLETNICA ROJSTVA FRANCETA PREŠERNA

LOJZKA BRATUŽ

Preteklo nedeljo, 3. decembra 2000, je minilo dvesto let, kar se je v Vrbi na Gorenjskem rodil France Prešeren, utemeljitelj slovenske umetne poezije, glasnik narodnega ponosa in samobitnosti, velikan duha, poet in intelektualec evropskih razsežnosti, zavezan svoji zemlji in svojemu narodu, svetovljan po izobrazbi in umetniškem ustvarjanju. V svoji Zdravljici - v uglasbitvi Stanka Premrla je postala himna samostojne slovenske države - je uprl pogled iz domovine v svet in nazdravil vsem narodom, ki si želijo svobode, miru in sožitja. Znana kitica iz Zdravljice, nekakšen pesnikov manifest, bi lahko postala geslo vseh svobodoljubnih in miroljubnih ljudi, hkrati pa klic premnogim nesvobodnim in v medsebojnem sovraštvu živečim narodom.

Dve zaporedni leti, 1999 in 2000, sta nam na poseben način približali velikega pesnika. V prvem smo obhajali 150-letnico njegove smrti, letos pa 200-letnico rojstva. Naj iz preteklega leta omenim samo simpozij v Kranju, zbornik referatov z naslovom Prešernovi dnevi v Kranju in Prešernove poezije v prevodih. V zbirki Prešernova pot v svet so doslej izšle v italijanskem, nemškem, francoskem, angleškem in hrvaškem prevodu.

V tem zapisu, namenjenem dvestoletnici, omenjamo nekaj pomembnejših prireditvev in znanstvenih srečanj v mesecu decembru, ko je praznovanje dvestoletnice doseglo svoj višek. V dneh 30. novembra in 1. decembra je potekal pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani mednarodni simpozij France Prešeren - kultura - Evropa. Na njem je sodelovalo dvaindvajset slovenskih in tujih strokovnjakov, med slovenskimi F. Bernik, J. Pogačnik, B. Paternu, J. Kos, K. Gantar, A. Capuder, J. Mahnič, med neslovenskimi A. Flaker, J. Martinič, G. Giesemann, R. Neuhäuser, W. Baum. Predsednik SAZU prof. France Bernik je v

NASA SANTEL 1905 / O VRBA

svojem pozdravnem nagovoru dejal, da se kultura nekega naroda odvíja postopoma: kot prvo točko naše kulture je navedel Brižinske spomenike, "veliki pojav slovenskega srednjega veka", kot drugo pa epohalni dosežek Primoža Trubarja in slovenskih protestantov. Kot tretjo, najbolj izpostavljano in najpomembnejšo postajo na poti k moderni slovenski kulturi, je akademik Bernik imenoval Franceta Prešerna.

Na dan Prešernovega rojstva je bila v Vrbi pomenljiva slovesnost, na kateri je slavnostni govornik prof. Matjaž Kmecl dejal, da nas je čas združil s poetom tako zelo, da nas njegovi verzi spremljajo na vsakem koraku, še posebej takrat, ko je treba pozabiti, da nas je samo dva milijona in da se svoboda in čast ne preštevata s številkami, temveč s srčno močjo. Istega dne je bila v Kulturnem domu v Trstu proslava

z naslovom Pevcu v režiji Marka Sosiča. Priredilja - Zveza slovenskih kulturnih društev in Slovensko stalno gledališče - sta se odločila, da predstavi Prešernova besedila v slovenščini, italijanščini in nemščini. Na predvečer Prešernovega praznika je bila na programu tretje mreže RAI v okviru slovenskega televizijskega dnevnika krajsa spominska oddaja, pri kateri je sodeloval akademik Boris Paternu. Na Koroškem je bilo v okviru projekta Prešeren 2000 več spominskih večerov, na katerih je pela tudi znana solistka Bernarda Fink Inzko.

Osrednja proslava je bila v nedeljo zvečer v polno zasedenem Cankarjevem domu v Ljubljani. Slavnostni govornik Rudi Seligo, pisatelj in do nedavnega minister za kulturo, je pronicljivo in tehtno razmišljal o velikem pesniku in o naši sedanji stvarnosti, skupina gledaliških igralcev pa je v režiji Dušana

Jovanoviča podala primerno izbran in domiselno uprizorjen splet Prešernovih poezij, razdeljenih v sedem tematsko zaočkroženih sklopov. Veličastna prireditev je zares dostojno počastila Prešernov spomin.

Na Filozofski fakulteti v Ljubljani se je v ponedeljek, 4. t.m., začel simpozij Romantična pesnitev: ob 200-letnici rojstva Franceta Prešerna. Simpozij sodi kot devetnajsti v cikel Obdobja v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi. Na Univerzi La Sapienza v Rimu oziroma na njeni Lepsoslovni in filozofski fakulteti se v sodelovanju z Oddelkom za slovanske študije in za srednjevzhodno Evropo ter z veleposlanštvom Republike Slovenije v Italiji pripravljajo na mednarodno zborovanje Dalla lira di Prešeren: armonie letterarie e culturali tra Slovenia, Italia ed Europa. Zborovanje v počastitev 200-letnice Prešernovega rojstva je napovedano za 13. in 14. december 2000. Sodelovali bodo profesorji B. Paternu, M. Capaldo, B.A. Novak, I. Verč, A. Rakar, J. Jerkov, M. Pirjavec, P. Matvejevič in M. Košuta, ki je bil kot docent na rimski univerzi med pobudniki tega znanstvenega srečanja.

Veleposlanštvu Republike Slovenije pri Svetem sedežu je v torek, 5. t.m., priredilo koncert Kvinteta Slowind iz Ljubljane in nastop igralca Borisa Cavazze. Slavnostna prireditev je potekala v rimskem Palazzo Massimo di Pirro in je bila namenjena diplomatskemu zboru. Njen pobudnik, veleposlanik dr. Karel Bonutti, je povedal, da so se z njo želeli spomniti Dneva slovenske samostojnosti in počastiti 200-letnico Prešernovega rojstva.

Ne bi bilo mogoče naštetih vsega, kar se je dogajalo v Prešernovem letu in še posebej v teh dneh v Sloveniji in izven nje v spomin na našega največjega pesnika, že iz tega žal nepopolnega prikaza pa je razvidno, da Slovenci globoko dojemamo in cenimo njegovo umetnost in prek nje izraženo sporočilo, ki ostaja za vse čase živo in veljavno.

02 Alojz Tul
NEVZDRŽNO ZAVLAČEVANJE

02 Breda Susič
EVROPA KAM?

02 Janez Povše
JERUZALEMA NI MOGOČE POSEDOVATI

03 Marko Tavčar / intervju
BRANKO MELINK

04 Martin Marussi
BOGATI DUHOVNI DNEVI V ŠTANDREŽU

06 Ivan Žerjal
TRŽAŠKA POČASTITEV PREŠERNA

06 Jurij Paljk
BOGATA KNJIŽNA BERA GMD

08 Ivana Mahnič
DESETLETNICA VODENJA ZBORA DANIJELA GRBCA

10 Jožek Štucin
USPEŠEN NASTOP TRIA FORUM IULII

12 Marjan Drobež
DR. MARUŠIČ O SLOVENSKO-ITALIJSKIH...

UPRAVA 7. POMOLA

ČUDNE MAHINACIJE OKROG ODOBRTVE ZAŠČITNEGA ZAKONA

EVROPSKI VRH V NICI

EVROPA KAM?

BREDA SUSIČ

NAVEZA TRST-KOPER OGROŽENA

Naš sodelavec prof. Alojz Tul se je v prejšnji številki povsem upravičeno vprašal: "Bo naveza med Koprom in Trstom zdržala?" Že po nekaj dneh so namreč dobro znani predstavniki italijanskega nacionalističnega Trsta začeli s široko razpredeno akcijo, da bi se dejansko izničil sklep tržaških pristaniških oblasti, po katerem je podjetje Luka Koper skupno z nekaterimi tržaškimi partnerji dobila koncesijo za upravljanje sedmega pomola v tržaškem pristanišču. Potem ko so predstavniki omenjenih krogov na seji pristojnega odbora - bila je 21. novembra - skupno z ostalimi člani glasovali, naj se koncesija podeli Luki Koper, so tisti takoj nato na vrat na nos priredili politično zborovanje, na katerem je odločno prevladal stari nacionalistični, protislovenski duh in se je podeljena koncesija Luki Koper prikazovala kot pravi pravcati atentat na italijanstvo Trsta. Nič ne pomaga, če se tako vztrajno ponavlja, da se je podjetje Luka Koper odzvalo na razpisano dražbo in tudi dalo vsa zahtevana jamstva. Omenjena družina je vsemu navkljub sklenila, da se upravljanje sedmega pomola lahko podeli le, če se bo koncesionar obvezal, da bo pred 1. februarjem leta 2001 pristal na celo vrsto zahtev in pogojev, ki mu morajo postaviti tržaške pristaniške oblasti.

Ne bomo tu podrobno razglabljali o posameznih zahtevah in pogojih, ki so jih na zborovanju navedli njegovi sklicatelji. Na dlani namreč je, da so predvsem izraz pomanjkanja volje, da bi se slovenski partner smatral za sogovornika z enakim dostojanstvom in enako častjo. Za te ljudi smo namreč Slovenci še vedno le narod pastirjev in mlekaric, tako da bi lahko spet vzklili: "Ta zgodba je stara že tisoč let."

Upati je le, da stari duh ne bo utišal tistih italijanskih poštenjakov in jasnovidcev, ki niso obremenjeni s predsodki in ki so prepričani, da je prihodnost Trsta le v enakopravnem, plodnem in tesnem sodelovanju s soslednim slovenskim svetom. Zdaj je priložnost, da se takšni upi ne razblinijo, kot se je žal že večkrat primerilo v zgodovini Trsta.

NEVZDRŽNO ZAVLAČEVANJE

Medtem ko se slovenska manjšina v Italiji in razni njeni predstavniki na vseh ravneh trudijo, da bi v poslanski zbornici že odobreno besedilo (letos 13. julija) zaščitnega zakona prišlo na dnevni red splošne razprave v senatu in ga le-ta končno potrdil (najmanjša sprememba bi povzročila, da se zakon vrne v poslansko zbornico), pa prihaja vedno bolj do izraza težnja številnih političnih krogov in odločilnih dejavnikov, da bi vzporedno oz. istočasno senatorji odobrili tudi določeno nakazilo za izplačilo odškodnine istrskim in drugim beguncem iz (nekdanje) Jugoslavije po drugi svetovni vojni za njihovo tam zapuščeno premoženje.

Kot je vsem dobro znano, bi za omenjeno izplačilo morala poskrbeti Italija, kot se je bila obvezala v raznih mednarodnih dogovorih, zlasti še v dvostranskih sporazumih z jugoslovansko vlado. V tem pogledu je temeljnega pomena sporazum iz leta 1983, sklenjen prav na osnovi 4. člena Osimske pogodbe iz leta 1975, in v katerem je zapisano, da so z omenjenim sporazumom dokončno rešena vsa odprta vprašanja premoženjske narave med obema državama. Hkrati se je jugoslovanska stran obvezala izplačati v desetih obrokih 90 milijonov dolarjev na račun omenjene imovine italijanskih državljanov. Po osamosvojitvi sta Slovenija in Hrvaška prevzeli plačevanje ostale vsote, ki je Jugoslavija zaradi razpada ni utegnla poravnati. Republika Slovenija plačuje svoj delež na tekoči račun neke banke v Luksemburgu, ker Italija kljub številnim vabilom in pozivom ni sporočila svojega tekočega računa. Do danes tudi ni še ničesar ukrenila za sprejem nakazil za izplačilo istrskih in drugih slovenskih plačil.

Toliko za informacijo bralcem, kako so dejansko potekale stvari in kakšno je stanje danes. Obenem se postavlja zanimivo vprašanje, zakaj italijanska država kljub jasno določeni

nim obvezam ni izpolnila svoje dolžnosti do večine beguncev, po drugi strani pa je prepogosto nasadala (naivno ali preračunano?) diplomatskim svetovalcem, ki so podpirali zahteve begunskih združenj po vrnitvi dobrin. Slovenija se je - kot znano - te zahteve "rešila" s t.i. Solanovim kompromisom kot ceno za pridruženje članstvo v EU. Prav te dni bomo v krajevnem italijanskem tisku, da hrvaški parlament namerava še letos izglasovati nov zakon (precej sproščen) o pridobivanju nepremičnin s strani tujih državljanov, na kar močno pritiska italijanska diplomacija.

POGOJEVANJE ZAŠČITNEGA ZAKONA Z ODSKODNINO BEGUNCEM?

Vrnimo se k zaščitnemu zakonu, ki leži v rimskem senatu. Kot uvodoma rečeno, so očitno v ozadju sile, ki bi želele pogojevati njegovo odobritev z rešitvijo odškodnin istrskim beguncem. Bolj izpostavljeni politiki, pri čemer mislimo na razne v naši krajih izvoljene predstavnike leve sredine, izraza pogojevanje sicer ne uporabljajo, govorijo in pišejo pa, da se zavzemajo za nekakšno istočasno odobritev zaščitnega zakona in finančne postavke za imetje istrskih beguncev. V tem vidimo nekakšno dejansko recipročnost med obema ukrepoma.

ALOJZ TUL

Kaj naj rečemo k temu? Najprej, da neločljivo povezovanje obeh problemov lahko postane politično gledano zelo tvegano ravnanje v škodo našemu zaščitnemu zakonu. Če italijanska država želi urediti tudi vprašanje beguncev, naj to naredi, nihče od Slovencev ne bo temu nasprotoval. Nedopustno pa bi bilo, da bi se zaradi tega še nadaljevalo zavlačevanje odobritev zaščitnega zakona. Slovenska manjšina ima pravico do uzakonitve svojih specifičnih pravic, ki so sestavni del splošnih človeških pravic, vsebovanih v ustreznih mednarodnih listinah, ki jih je Italija podpisala in ratificirala in jih zato mora brezpogojno spoštovati. Zato ne more biti nobenega opravičila, da njen parlament ne bi končno uzakonil zakona, ki ima oporo ne samo v ustavi, temveč tudi v mednarodnih aktih, med temi v Osimski pogodbi iz leta 1975. Na preizkušnji je torej politična in etična verodostojnost vlade in parlamenta, da spoštuje mednarodne pogodbe, vključno tiste, ki predvidevajo zaščito narodnih in jezikovnih manjšin. Vse drugo je slaboverno slepomišljenje.

ZDA: BUSH ALI GORE?

Ameriško zvezno vrhovno sodišče je sklenilo, da mora vrhovno sodišče v Floridi razsoditi, ali je bilo ročno preštevanje glasovnic v dveh volilnih okrožjih te države zakonito ali ne. Pristaši demokratskega kandidata Gora namreč trdijo, da bi po izidih v teh dveh okrožjih imel večino Gore, ki bi tako dobil 25 elektorskih glasov in dosegel število 270 skupnih glasov, potrebnih za izvolitev novega predsednika. Ko zaključujemo redakcijo, še ne vemo, kdo je novi predsednik edine velesile na svetu!

S T. STRANI

KULTURA

Hodil po zemlji sem naši... pesnik izraža svoje sočutje z domovino, ki se kaže tudi v njeni prelesti in bolesti. Ob Prešernovi 100-letnici pa je pesnik Beke krajine v svoji Pesmi mladine med drugim pomenljivo zapisal Mi gremo naprej, mi gremo naprej, / mi strelci, / in pred nami plamen gre skozi noč, / kot Bog pred Izraelci. S tem je pesnik navdušeno pokazal bodoč-

nost novim rodovom. In tako preroko zaključuje: Mogočen plamen iz davnine šviga, / vekove preletel je koprne, (...) in plamen naš pogumno dalje gre.

Je tudi danes vse to aktualno? Mislim, da je. Z verzji omenjenih pesnikov in besedo pisateljev bo Slovenija, tako matična kot zamejska in zdomska, tudi danes in jutri ohranila svojo identiteto in se tako suvereno predstavila Evropi in svetu.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

JERUZALEMA NI MOGOČE POSEDOVATI

Jeruzalema ni mogoče posedovati, ker je sveto mesto. Misel se kar sama od sebe poraja ob najnovejši zaostritvi odnosov med Izraelci in Palestinci in to toliko bolj, ker se omenjena zaostritev ponavlja leta in desetletja. Jeruzalema ni mogoče posedovati, o tem priča že zgodovina. Tu sta se z ognjem in mečem križali vera in nevera, kasneje kristjani in muslimani, dokler se jim pred pol stoletja niso pridružili še Judje. In tako je bilo to sveto mesto večkrat porušeno in še večkrat napadeno in zavzeto od novega gospodarja. Jeruzalem je nemara najbolj sveto mesto med vsemi mesti in zato ne more biti lastnega ali drugega, ne more biti lastnina, premoženje, imovina.

Res je, da je Izrael leta 1967 zasedel vzhodni arabski del mesta in ga še do danes ni vrnil ter na zasedeno območje naselil več kot sto tisoč svojih ljudi, da bi zasedba držala za večno in ne bi bilo več mogoče premikati ali popravljati mej. Res je, da je bil spor med Judi in Arabci vse povojno obdobje eno od najbolj prestižnih prizorišč zlovesče hladne vojne med dvema blokoma. Res je tudi, da je bil Izrael ves čas v nadrejenem položaju, kar velja še danes, in da je gotovo zakrivil več napak in prizadejal več krivic kot nasprotna stran, toda še bolj od vsega naštetega je res, da Jeruzalem ni katero koli mesto, za katero bi veljala običajna pravila. Jeruzalem je z eno besedo sve-

to mesto in sveto mesto podarja mir, če njegovo svetost upoštevamo, prinaša pa ogenj in kri, če ga želimo posedovati. Jeruzalem je sveto mesto ne le zaradi svoje zgodovine, ampak zaradi tistega, kar nam vsem hoče povedati.

Kot je na ravni sedanje kulture vsakršna lastnina sveta in jo je treba upoštevati, tako nam Jeruzalem pripoveduje, kako je lastnina v resnici sveta samo do tistega trenutka, ko bi zaradi nje vzplamtelo sovraštvo in bila zaradi nje prelita kri. In to velja za vsakršno lastnino in za prav vsako stvar na svetu, toliko bolj za Jeruzalem. V trenutku, ko bi zaradi lastnine vzplamtelo sovraštvo ali se celo prelila kri, se mora odpreti nov in višji pogled. Odpre se pogled ljubezni in miru in ta pogled nam razodeva, kako nikakršna lastnina ni vredna toliko, da bi odtehtala zlo, ki ga povzročajo mrznja in uničujoči spopadi med ljudmi. Višji pogled jasno veleva, da lastnina v bistvu in na koncu koncev ni sveta, sveta sta le ljubezen in mir. In v tem smislu Jeruzalema ni mogoče posedovati ali si ga srečno s silo deliti, ker je sveto mesto. In vse, kar je sveto, ne more biti lastnina tega ali onega. Vse, kar je sveto, namreč pripada vsem. Edino tedaj preneha sovraštvo in se konča prelijanje krvi, edino tedaj se na novo rodita ljubezen in mir.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978
E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA IN SLOVENIJA 70.000 LIR,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

INTERVJU / BRANKO MELINK

SLOVENSKA GOVORICA JE PRITRKOVANJE

MARKO TAVČAR

Špoštovani g. Melink, letos ste praznovali srebrni mašniški jubilej, še pred koncem leta se boste srečali z Abrahamom. Bi nam predstavili svoj rojstni kraj, mladost, pot do duhovništva. Kateri duhovniški liki in profesorji so vam ostali posebej v spominu?

Da, hvala Bogu za vse! V svetem letu rojeni, prav tako v svetem letu posvečeni in v jubilejnim svetem letu 2000 - srebrnomašniki. A samo zaradi tega še nismo sveti. Sem eden izmed devetih primorskih duhovnikov, ki letos praznujemo 25 let dela v Gospodovem vinogradu. Doma sem iz Colnice, zaselka s šestimi domačijami. V župniji Marijino Celje nad Kanalom ob Soči, ki obsega osrednji del Kanalskega Kolovrata, razčlenjenega hribovitnega slemenca, ki se iz Goriških Brd v smeri Tolmina razteza med Sočo in mejno rečico Idrjico (v srednjem Posočju so tri vode s tem imenom). To so kraji, ki jih že v 25 km oddaljeni Novi Gorici komajda še poznajo. V družini, iz katere izhajam - imam še žive starše, dva mlajša brata in sestro - so bili doma skupna vsakodnevna molitev, spoštovanje nedelje in krščanska lestvica vrednot. Oče se je prženil in velik blagohoten vpliv so imeli mamini starši. Tik preden sem šel v šolo in h krščanskemu nauku, je umrl domači župnik Alojzij Makuz, velik domoljub. Za njim je prišel novomašnik Otmär Črnilogar. Po dveh letih ga je zamenjal Franc Pivk. Predstavljen je bil, ko sem končal prvi letnik v vipavskem semenišču. Na njegovo mesto je prišel Jožko Kragelj, ki je dočakal mojo novo mašo.

Prve štiri razrede osnovne šole sem obiskoval v Ligu, druga štiri leta pa v Kanalu, seveda vse peš in višje razrede celo v popoldanskem času, da sem dopoldne lahko pazil na mlajšo sestro. Ob koncu sedmega razreda smo v župniji imeli misijon, vodila sta ga patra Edi Böhm in Pavel Berden. Skoraj sočasno se je zgodilo še nekaj drugega: položaj na kmetiji je zaradi davkov postal nevdržan in oče se je moral zaposliti v anhovski cementarni. Po eni strani je to izboljšalo družinski gnotni položaj, po drugi pa se je nekaj prelomilo in mi daldo slutiti, da nobena stvar na tem svetu ni dokončno trdna (pozneje se je pokazalo, da tudi anhovski azbestcement ne).

Zadnji vzgib za odločitev so bile besede pokojnega kanalskega dekana Ivana Semiča pri podružni cerkvi sv. Vida na Nekovem: "Branko, počasi odhajamo, kdo bo stopil na naše mesto?" Kako naj človek odgovori drugače kot: Gospod, tukaj me imaš, če si lahko z mano kaj pomagаш. Cilj je bil torej znan, pot pa potem ni več glavno vprašanje. Tako sem prišel v Vipavo - skupaj s kolegi, s katerimi smo deset let pozneje na Sveti gori pričakovali podelitev zakramenta.

Odločitev za bogoslovje je bila osebnostna in preiščena. Imel sem jasno zavest, da se podajam na pot, po kateri ne bo mogoče hoditi zgolj v lastni moči. V bogoslovju so se mi odstrle razsežnosti slovenske tragedije med drugo vojno. Kolega, doma iz Dolenjske, je več kot z besedami govoril s tem, da je neutrudno rezljal nove in nove križe. Čutili je bilo, da nosi ljubljanska nadškofija najhujše posledice državljanske vojne. Zelo dragocena sta bila tudi sobivanje in skupna vzgoja bogoslovcev vseh treh slovenskih škofij. Na teološki fakulteti sta bila še vedno osrednji zvezdi profesorja Janžekovič in Trstenjak. Ozračje je prevetril profesor Rode. Pri njegovih predavanjih iz osnovnega bogoslovja ni bilo težko zaznati čez-

Duhovnik Branko Melink je župnik v Štjaku na Vrheh. Je velik poznavalec in ljubitelj zvonov ter pritrkovanja, a tudi slovenske kulture. Zaposlili smo ga za pogovor, da bi nam predstavil svojo življenjsko pot, svoje duhovništvo, pastirsko delo in predvsem svoja prizadevanja pri ohranjanju kulturne dediščine primorskih cerkva. G. Melink je rad spregovoril tudi o spreminjanju družbe in krščanskega občestva na Slovenskem v zadnjih štiridesetih letih.

oceanske in evropske razsežnosti. Globoko smo spoštovali izjemno predanost Cerkev dr. Franca Perka. Nismo slutili, da jo bo moral tako zelo dokazovati v praksi. Zadnje čase se spominim večkrat tudi na prof. Vladimira Truhlarja.

Kako ste se potem znašli v praksi? Katere so postaje na vaši duhovniški poti. Vaše delovanje je bilo več kot deset let tesno povezano s sedanjo Škofijsko gimnazijo v Vipavi, kjer ste poučevali slovenščino. Kako to, da ste potem odšli v redno dušno pastirstvo?

Poletje 1975 je bilo zame dobesedno binkoštna doba. Nemalo presenečen sem dobil prvi dekret za kaplana v Piranu. Na prste bi lahko preštel, kolikokrat sem bil poprej ob morju. Drugačen svet. Posebej sem izkusil, da je ta svet v verskem pogledu drugo, precej bolj zakrnelo krilo pljuče naše škofije. Pravzaprav je to bila Jugoslavija v malem. Še najlažje je bilo delati z otroki. Kmalu so dobili patri minoriti v Piranu okrepitev in tu nisem bil več nujno potreben. Že pred Vsemi svetimi sem dobil nov dekret za Šemperter na Krasu, po novem Pivku. Med tednom sem bil v Ljubljani, da bi dokončal študijski letnik. Do moje preložitve je prišlo poletje. Imenovan sem bil za prefekta, to je vzgojitelja v Vipavskem semenišču, obenem naj bi študiral slovenščino in še kaj zraven na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Škofovo željo sem v duhu pokorščine sprejel kot ukaz, opravil sprejemne izpite, ker vipavska srednja šola ni bila priznana, in se jeseni 1976 vpisal v prvi semester na FF v Ljubljani na oddelkih za slovenščino in italijanščino. Kmalu se je pokazalo, da bosta ta študij in vzgojiteljsko delo zelo težko združljiva. Zato sva zamenjala s sedanjim rektorjem škofijskih ustanov v Vipavi msgr. Vinkom Lapajnetom: on je prišel za prefekta in ekonoma v Vipavo, jaz pa na njegovo mesto za nedeljskega kaplana v Dornberku. Župnikom in dekanom Stankom Vrtovcem sva oskrbovala tudi bližnje Zalošče. Z veseljem povem, da sem tako na Pivki kot v Zaloščah krščanstvo doživljal kot nekaj izjemno svežega. Na obeh mestih sem precej pogrešal pevski talent. V Dornberku sem ostal dve leti in med tem nadaljeval študij v Ljubljani. Ponočila se je izkušnja iz Pirana: vzdušje na italijanščini je bilo bolj občestveno, ubrano, na višji ravni. Za vztrajanje na slavistiki sem moral poiskati najglobljo motivacijo.

V jeseni 1979 sem se prebil do četrtega letnika. Preselil sem se v Vipavo, da bi bil v pomoč nekdanjemu profesorju dr. Antonu Požarju. Delila sva si delo. To je bil čas skupnih jeder in usmerjenega izobraževanja. Poučeval sem torej materinščino, upam, da ne zgolj kot jezikovni sestav. Vse bolj sem opuščal misel na diplomu. Spoznal sem, da je neka doba nepreklicno mimo. Za zavod in šolo. In ožjo ter širšo domovino. Tudi v zavodu in na šoli je prišlo do sprememb. Zaradi pomanjkanja novih moči so odšle redovnice, spričo novih razmer tudi nekateri bivši profesorji duhovniki. Z zavestjo, da nisem bil nikoli vojak revolucije, razen krščanske, tej rečem spreobrnjenje, sem s četrtilnim križem na plečih po desetdnevni vojni poletu 1991 odšel po poti samostojne Slovenije. Župniji Štjak in Vrabče sta klicala.

Pa se preseliva na Vrhe.

O Veliki noči 1990 ste prevzeli župniji Štjak in Vrabče. Zdi se mi, da je med kraji, kjer ste doma in kjer sedaj delujete, neka podobnost. Ste se zato odločili za ti dve župniji?

Kakšne so razmere v teh vaseh, ki se z vrhov ozirajo na Kras na eni in na Gornjo Vipavsko dolino na drugi strani?

Res je neka, rekel bi večplastna podobnost. Lega med dvema dolinama, približno enaka nadmorska višina, rahla odmaknjenost od središč. Skupni so tudi trije, lahko rečem kar štirje zavetniki cerkva: Božja Mati Marija, sv. Jakob, sv. Kancijan (Kocjan) in sv. Ana. In precej prvinosti v ljudeh, zlasti starejših. Prvič sem bil v Štjaku s pokojnim goškim župnikom Robertom Zadnikom. Spomladi 1990 se je tukajšnji župnik Bogdan Saksida odločil, da bo šel na škofovo prošnjo med naše zdomce v Nemčijo. Tedaj sem se ponudil, da grem v Štjak, saj sem želel biti sredi življenja od rojstva do smrti. Ko sem prvič prehodil pot od Štjaka do Vrabč in Tabora nad njim, sem začutil tako silno kot malo-kdaj v življenju, da me ima Bog rad. Vrh(j)e so hribovit svet in tudi geološko prehodno področje med Vipavsko in Krasom. Začenja se jugovzhodno od Štanjela in nadaljuje v smeri proti Razdrtemu. Na vipavsko stran je meja Močilnik, na kraško pa hourniška Raša, ki predstavlja precej hud prelom s kraško planoto. Ta naselja spadajo v dve župniji in dve krajevni skupnosti, ki ju medsebojno v glavnem loči zgodovinska meja med Goriško in Kranjsko. Tudi ti kraji se praznujejo. V zadnjih desetih letih smo imeli 70 krstov (takorekoč vsi rojeni) in 90 pogrebov (k tem je treba pristihi še 10 civilnih). Položaj rešujejo z Vipavskega pramožene neveste in ljudje, ki ne gledajo le (še) na to, kaj se spleča. Res pa je, da danes le ob dobrem zraku in lepem razgledu ni mogoče preživeti. Kar zadeva vernost, je na Vrheh stanje boljše kot na Krasu, slabše kot na Gornjem Vipavskem. Čutili je negativen vpliv bližine meje in Trsta, čeprav manj kot v Sežani, kamor se vozijo naši otroci v šolo. Socializem je paraliziral osebnostno pobudo. Vsi kar nekaj čakamo in negodujemo. Obdelane površine se iz leta v leto strašljivo krčijo. Podoba kulturne krajine se spreminja in lovski rajon. Človek ima občutek, da nekateri prav to hočejo. Seveda tudi vse, kar pljuska z morja, ni prav nič hudo krščansko spodbudno. Odraslega je tudi dejstvo, da verjetno kulturna krajina nikjer na Slovenski ni tako zanemarjena kot na Krasu.

Predstavili ste nekaj neprav prijetnih ugotovitev.

Ali se pastorala na podeželju sploh še v čem loči od pastorale v mestih? Ali lahko dopolnite svoje videnje pastoralnih razmer?

Razložka med mestom in podeželjem vsaj na prvi pogled ni več. Vendar mestni ljudje čedalje raje zahajajo na podeželje. Porušeno pa je razmerje med dejavnim in strpnim odnosom do narave in človeka. Nad občudovanjem prevladuje uporaba, izkoriščanje. Človek misli, da sme vse, kar zmore. Nismo ustvarjeni za tak življenjski ritem, to naglavo. Čedalje več je duševno in duhovno bolnih in pojavljajo se vedno težje oblike bolezni. Moč

medijev je pošastna. Kjer ni Boga, Svetega in Popolnega, tam ni stranpoti, tam je vse "normalno". Nepriznavanje darovanja kot temelja življenja vodi v nujno sužnost. Ločevati bistveno od nebitnega, zrno od plev, seveda z božjo pomočjo. Urediti je treba tudi razmerje med posameznikom in družbo. Prav pojmovano krščanstvo potrjuje samo sebe in varuje pred degeneracijo. Dvomilijonski narod si, če hoče preživeti, že fizično gledano ne more privoščiti vseh stranpoti Zahoda. Duhovna želja je čedalje večja, a tako kot v naravi, zdrave vode vedno manj.

Vsekakor je neumno prenašati na naša tla tiste pastoralne prijeme, ki so se na Zahodu pokazali kot zgrešeni. Pa tudi druge, ki smo jih povzeli po samoupravnem socializmu - da bo ironija še večja: ravno tiste izmed njih, ki so ta sistem spodkopale: npr. brezosebni kolektivizem. S tem je povezano tudi večno vprašanje, kdo je Cerkev bolj nevaren, Neron ali Konstantin.

Kot je razvidno iz šematizma, je na področju, ki ga oskrbuje, sedem cerkva: dve sta župnijski, pet pa je podružničnih. Kako jih uspevate vzdrževati?

Mislím, da si Vrhov ni mogoče zamisliti brez teh sedmerih cerkva. Pet izmed teh je po vsej verjetnosti stalo že v 13. stol., dve sta morda poznejši. Obe župnijski imata tudi nadpovprečno umetniško vrednost. Štjaška ima pet kamnitih oltarjev (grofje Lanthieri). Vrabelska pa je menda edini prostor, ki ga je v celoti poslikal slikar Janez Wolf. Obe sta ravno pravšnjih mer. Inženir F. Krizaj iz Ajdovščine, ki je obhodil svet, je rekel, da malokje, na tako majhnem prostoru, srečaš toliko lepega. Obe sta potrebni obnove, zlasti strehe in ometa. Edino, kar je bilo storjeno v času Jugoslavije na stroške države za varstvo cerkvenih spomenikov, je zamenjana kamnita kritina pri podružni cerkvi sv. Tomaža; to pa deset let potem, ko je pokojni župnik Robert Zadnik opozoril na ogroženost fresk iz 15. stoletja. Ker so bile ob mojem prihodu tudi druge podružnice v zelo slabem stanju, smo se s sodelovanjem domačinov, ki so pokrivali tudi stroške, vsako leto lotili obnavljati eno. V najslabšem stanju je bila cerkev sv. Kancijana (ljudsko Antona) v Raši. Obnovo te smo začeli pred dvema letoma in še traja. Lani je bilo vse pripravljeno za površinsko sanacijo znamenitega kamnitega zvornika v Štjaku. Prvič se je zgodilo, da se je zataknilo. Krajevna skupnost, na katero smo se prvič po drugi svetovni vojni obrnili za pomoč, ni zagotovila predvidene polovice sredstev.

V Družini sem bral, da vam je letos v juliju poslikal stene prezbitarija podružne cerkve sv. Kancijana akademski slikar Krištof Zupet. Kako to, da ste se odločili zanj? In še: od kdaj vam je likovna umetnost blizu?

Upodabljaljoča umetnost mi je bila vedno blizu. S Krištofom sem se prvič srečal v ljubljanski Zvezdi v bogoslovskih letih. Tja sta prihajala s pokojnim dramatikom Mrakom krmit golobe. Krištof je bil leta 1984 večkrat na obisku v Vipavi pri bratu duhovniku Janezu, profesorju in prevajalcu. Takrat je portretiral kar polovico profesorjev. Epilog našega druženja je bil, da se je vipavski dekan Franc Pivk navdušil za njegovo umetnost in mu dal v fresco tehniki poslikati 14 kapelic križevega pota ob poti, ki pelje iz Vipave na bližnje Gradišče. Gre za izredno močan odraz tistega časa (1987-1989) v Krištofovem in slovenskem narodnem življenju (T. Kermauner). Spremljal sem ga od postaje do postaje in ujel tudi marsikatero močno misel. Recimo: da je za vernika bolje, da se v življenju enkrat sreča z "zares" duhovnikom, kot pa da se vsak dan srečuje z nezadovoljnim sitnežem. Leta 1994 je poslikal eno izmed vrhovskih poljskih kapelic "Ravenski pil" blizu Štjaka. Motiv je: Jezus učitelj in prijatelj otrok. Tu je portretno upodobil vse otroke, ki so tedaj obiskovali krščanski nauk. Tedaj je znova izrazil željo, da bi rad slikal freske v kakšni cerkvi. Ko je prišla na vrsto za obnovo podružnica pri Mahničih, ki ji je zaradi vlage na stenah prezbitarija že skoraj povsem odpadel omet, sem se odločil: zdaj ali nikoli. Pa je preteklo še eno leto; (leta 1999 smo imeli namreč opraviti s štjaškim zvonikom) in letos v juliju, v jubilejnim letu, so cerkva, župnija in slovenska kultura dobile v dar upodobljene svete zavetnike te cerkve in naroda, saj je svetemu Kancijanu na Slovenskem posvečenih 30 cerkva.

Poslikane površine je za petindvajset kvadratnih metrov. Mnenja o poslikavi so seveda različna. Za koga je bilo to seveda anahronistično, srednjeveško početje. Povečini pa obiskovalci kar obstanejo pred štirimi mučenci in mučenko, upodobljenimi v naravni velikosti. Dvomljivcem sem med delom odgovoril: Če ne bo uspelo, nobene težave, bomo prebelili. Dolejši se nikomur ni prišlo na pamet, da bi rekel, da je treba poslikavo prebeliti. Nepozabno doživetje je, če prideš zvečer in v temi prižgeš pred vsako podobo drobno svečo. V skrivnostni svetlobi podobe zaživijo in čas se odpre v večnost.

V PSBL piše o vas, da ste bili v letih, ko ste sami obiskovali Srednjo versko šolo v Vipavi, med soustanovitelji semeniškega glasila Iskre. Marsikje smo lahko prebrali tudi kak vaš sestavek, literarni ali duhovno-verski tekst. Napisali ste tudi štiri knjižice v imenitni zbirki Primorski sakralni spominiki. Snujete kaj novega?

Res je, bil sem eden izmed treh soustanoviteljev in sodelavec pri prvi številki. Drugo številko pa sem lahko samo nemočno prebiral v Makedoniji, kamor sem po nenadnem vpoklicu odšel k vojakom. Ostalih treh številok tega letnika pa niti dobil nisem, ker so verjetno ustrezne varnostne službe posumile, da je to nevarna literatura. K sodelovanju pri zbirki *Sakralni spominiki Primorske* me je povabil njen urednik Marijan Breclj, ko so mu povedali, da imam nekaj pripravljeno o rojstni župniji in cerkvi.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU BŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

2. ADVENTNA NEDELJA

"Sleci, Jeruzalem, obleko žalosti in bede in obleci krasoto božje slave za vedno!" (Bar 5, 1-9)

"Kateri sejejo v solzah, žanjejo med veseljem petjem." (Ps 125, 3)

"Da bi bili za Kristusov dan čisti in brez spotike." (Flp 1, 10)

"Pripravite Gospodovo pot." (Lk 3, 4)

Kaj vse so glasniki Feuerbachovega in Engelsovega ter Marksovega "evangelija" obljubljali tudi našim ljudem v vojnem času: "V hleve vam bomo pripeljali prašiče, v štale pa krave". Preprosti ljudje so kar pili očitne lažne obljube. Žal pa se je to tudi v prenesenem pomenu zgodilo, marsikje v moralnem propadu poživljenih dvonožcev, ki so postali kakor nema živina: "Ti svoje glavci, podobni brezumnim živalim" (2 Pet 2, 12); "Človek v sijaju... podoben živalim, ki poginejo" (Ps 49, 13. 15. 21. Jud 1, 10); "Obkrožilo me je mnogo juncev, bašanski biki so me obdali, svoje gobce so razprli proti meni kakor lev, ki trga in rjove... Obkrožili so me psi, drhal dudobnežev me je obkolila... Reši pred mečem mojo dušo, iz pasje šape, moje edino; odreši me iz levjega gobca, izpred bivolskih rogov si me uslišal" (Ps 22, 13. 14. 17. 21-22).

Tu pa tam je bilo treba na višjih srednjih šolah nadomestiti kolego pri uri filozofije. Takrat so mladi ljudje radi povpraševali o krščanstvu in Marksovem socializmu, ki je bil dolgo v modi, zato ker so si hoteli razčistiti pojme in priti do resnice. Kak dijak je seveda rad zabavljaj, češ da krščanstvo samo obljublja neko abstraktno in megleno srečo. Toda, resnici na ljubo, je prav utemeljitelj diamata (dialektičnega materializma) vse prekosil v obljubah delavcem o raju na zemlji, v katerega pa on ni verjel. Med drugim sem vprašal, naj bi mi vsaj povedali, kje je Marks pokopan? Celi razredi so odgovarjali, da je, samo po sebi umevno, pokopan v Moskvi. Niso pa radi slišali resnice, da si je namreč nemški Jud, ki poleg krščanstva ni maral niti Slovanov, želel biti pokopan v Angliji, ne pa v socialističnem "raju".

Kristus pa ni nikoli obljubljal raja na zemlji, prej križ: "Iz shodnic vas bodo izobčili; pride celo ura, ko bo vsak, kdor vas umori, mislil, da opravlja bogoslužno daritev... Jokali in žalovali boste, svet pa se bo veselil... toda vaša žalost se bo spremenila v veselje... Glejte, pride ura in je že prišla, ko se boste razkropili vsak na svoje in me pustili samega. Vendar nisem sam, kajti Oče je z menoj. To sem vam povedal, da bi imeli mir v meni. Na svetu imate stisko, toda bodite pogumni: jaz sem svet premagal" (Jn 15, 12; 16, 20. 32-33).

V vsem trpljenju daje celotno Sveto pismo prebliske tolažbe, resničnega poguma, veselja, ki prevzame človeka, ki čuti, da ga je sam Bog povabil, naj sodeluje z njim pri odrešenju. Človeku daje v roke usodo zgodovine, celo samega sebe v sedanjosti, ki pa odloča o vsej večnosti.

A obenem pokaže neusmiljeno realistično lice zgodovine. Govori namreč o gotovih osebah in letnicah, ki jo oblikujejo: o času Tiberija v njegovem 16. letu vladanja, torej l. 28/29, ker je začel vladanje 14. po Kr.; o Ponciju Pilatu, ki je bil rimski cesarjev namestnik ali prokurator v Judeji od 26. do 36. po Kr.; o Herodu Antipi, sinu Heroda Velikega, ki je vladal v Galileji in v obmejnih vzhodno-jordanskih pokrajinah od 4. pr. Kr. do 39. po Kr.; o Filipu, ki je bil prav tako sin Heroda Velikega in je vladal v vzhodno-jordanskih pokrajinah severovzhodno od Genezareškega jezera od 4. pred Kr. do 34. po Kr.; o Lizaniji, ki je bil regent ali četrti oblastnik Abilene (severozahodno od Damaska), umrl je med 28. in 37. po Kr.; o Hani, ki so ga odstavili 18. po Kr.; njegov naslednik je postal kmalu zatem njegov zet Janez Kajfa, ki je opravljal svojo službo od 18. do 38. po Kr., čeprav je oblastniški Hana odločilno vplival nanj (Lk 3, 1-2 UW NT 215).

Govori torej o zgodovini ljudi, ki mislijo, da samo oni lahko dajejo ton življenju ter lahko po mili volji razpolagajo z ljudmi. To so namreč tudi moralno izprijeni ljudje, uživači, skrunijo kri, zakonsko življenje, kri tudi z lahkoto prelivajo, ker so nasilneži, v roki imajo namreč oblast, orožje in vojake, denar, predrzni so in naduti.

A Bog pošlje prav v ta čas, med ljudi z gotovim imenom in razpoznavno službo ter obtežene z zločini in pregrehami, Zaharijevega sina, ubogega, asketskega, a ognjevitega Janeza oznanjat in krščeovat, to je vpit ljudem, naj se obrnejo, spreobrnejo, naj se streznejajo od popivanja smrtne sence (Iz 9, 1), oblakov in megle grehov, kar jih vse vodi v pogubo. Ne umolkne niti pred grožnjo. Junaško da glavo za navidezno megleno resničnost Boga in za pričakovanje poslednjega razodetja Boga in podobe človeka, ki je po Bogu ustvarjen (1 Mz 1, 27).

Ni vera opij ljudstva, marveč zadržanost vase, samo v ta svet. Po veri pa naj človek pripravljaj pot Gospodu, ki prihaja. Vera nas uči krotosti, usmiljenja, ljubezni v zakonu in družini, v javnem življenju. Treba je podreti nesporazume, cele griče in gore odnosno doline ošabnosti in strahu (Bar 5, 7-9; Flp 1, 10; Lk 3, 4-5).

Zato v adventnem času molimo pri zornicah z neomajnim zaupanjem. Kličimo na pomoč k Janezu Krstniku!

Obnovimo občudovanje lepote nove Eve brez madeža. Saj vsi zločini in vse zablode nič ne morejo spričo te zakrite, a mogočne stvaritve samega Boga, ki tudi njega prevzema in osrečuje. Molimo z Marijo.

KONEC SVETOLETNEGA MISIJONA V ŠTANDREŽU

BOGATI DUHOVNI DNEVI

MARTIN MARUSSI

Prejšnjo nedeljo, 3. t.m., se je končal svetoletni misijon v štandreški župniji sv. Andreja apostola. V dveh tednih se je župnija zbrala okrog oltarja, da bi globlje doživela oznanilo vesele novice. Na pomoč so prišli misijonarji iz Slovenije in iz Padove, ki so obiskovali naše bolnike in domove, nas spovedovali in se z nami pogovarjali.

FOTO BUMBACA

dan sv. Andreja, je bilo v župniji celodnevno čiščenje Svetega Rešnjega Telesa. Za čiščenje so se vrstile iz ure v uro vse štandreške ulice. Zvečer pa je bila slovesna maša. Naslednji dan, v petek, smo imeli popoldne in zvečer križev pot za odrasle in za mladino.

Sledil je še zaključek misijona z najlepšim dogodkom. Obiskala nas je svetogorska milostna podoba. Sprejeli smo jo v soboto v jutranjih urah pred cerkvijo, kjer so jo ljudje z zelo toplim in ganljivim srcem sprejeli in pozdravili. Bilo je zares nekaj posebnega. Naša ljubljena Mati, ki nas stalno čuva s Svete gore, se nam je še bolj približala in stopila celo v našo sredo, k našemu oltarju. Ves dan so jo ljudje hodili molit in pozdravljati, tudi taki, ki običajno niso najbolj povezani s Cerkvijo. Veliko je bilo tudi italijanskih cerkev, v kateri je bilo možno prejeti svetoletni odpustek, seveda z opravljenimi pogoji. V četrtek, 30. novembra, na

župnijsko občestvo pred milostno podobo posvetilo Materi Božji. Naslednji dan, ki smo ga obhajali v znamenju zunanega praznovanja župnijskega zavetnika sv. Andreja, nas je obiskal nadpastir, škof Dino De Antoni.

V homiliji nas je najprej v slovenščini pozdravil in nam zaželel, da bi misijonski trud prinesel obilne duhovne darove za našo župnijo. Pozdravil je svetogorsko Kraljico in nas povabil, naj še naprej gojimo navezanost na to milostno podobo, ki je že v zgodovini našega goriškega mesta in naše škofije imela neprimerljiv pečat. Nagovoril nas je, naj ljubimo naš slovenski jezik, saj je materin jezik pot k veri in k Bogu. Dal nam je zgled svetih bratov Cirila in Metoda, ki sta oznanjala Jezusa Kristusa v domačem jeziku vsem slovanskim narodom. Dotaknil se je teme današnje pastorale in kateheze, ki vidi starše kot prve vzgojitelje otrok tudi v krščan-

ski veri. Starši morajo biti pot otroka k veri in njihov zgled. Zaupal nam je, da je kot dvajseti in zadnji otrok v družini imel veliko spoštovanje do svojega očeta, ki je bil v njegovih očeh tako velik in neustavljiv. Vendar je v svoji moči vedno pokazal, da je Bog višji od njega in da ima nad njim popolno oblast. Dvigal je svojega zadnjega otroka in ga vsako nedeljo v naročju nosil k nedeljski evharistiji.

Popoldne je bil na sporedu koncert slovenske glasbene skupine Krila iz Ljubljane. Udeležilo se ga je veliko število ljudi. Mladi pevci, med njimi tudi Juri Sešek, znani napovedovalec Radia Ognjišče in dobitnik lanske nagrade najboljšega slovenskega radijskega napovedovalca, so se predstavili z zelo pestrim in cenjenim glasbenim programom. Poleg slovenskih nabožnih in narodnih pesmi so mladi zapeli tudi črnske duhovne pesmi, ki spadajo v klasiko gospelov. Pod vodstvom pevovodkinje Mojce Oblak so zapeli Arcadeltovo Ave Marija, Strmičnikovo Tu ne bom ostal, Aljažovo Slovenska zemlja, ljudsko Rasti rožmarin in druge; iz zakladnice črnskih duhovnih pesmi pa Deep River, Somebody's Knocking, Sometimes I Feel like a Motherless Child. Skupina Krila je bila v gosteh v Štandrežu že pred sedmimi leti. Leto pozneje, in sicer l. 1994, je skupina izdala svojo prvo kaseto pod okriljem Sklada Mitja Čuk iz Trsta.

Po koncertu so bile še liturgije Matere Božje, s katerimi se je štandreška župnijska skupnost zahvalila Mariji za milost svetoletnega misijona in se od milostne podobe tudi ločila. Ljudje so še veliko časa ostali v cerkvi, kakor da bi se ne mogli ločiti od Nje, ki je naša mati.

SVETOLETNO SREČANJE INVALIDOV IN PRIZADETIH

ZA ENAKO DOSTOJANSTVO

Papež Janez Pavel II. je v nedeljo, 3. t.m., v baziliki sv. Pavla v Rimu naročil politikom vsega sveta, naj zglejajo in bolj skrbijo za invalide in prizadete ljudi, ki jih je veliko več, kot smo si pripravljali priznati, saj jih je samo v Italiji deset odstotkov prebivalstva.

"Danes obhajamo jubilejno romanje invalidov in prizadetih; to je eden najpomembnejših praznikov v svetem letu, ki sem si ga srčno želel obhajati z vami," je vzkliknil sv. oče dvajset tisoč prizadetim, ki so napolnili baziliko sv. Pavla izven rimskega obzidja. Bazilika je bila polna bolniških postelj, invalidskih vozičkov, na katerih so bolniki in prizadeti spremljali sveto daritev. Janez Pavel II. je v svojem razmišljanju pozval javne delavce in predvsem politike, "naj naredijo veliko več za integracijo-vključevanje v družbo vseh prizadetih". Prav

tako se je med pridigo zavzel, da bi naši trpeči bratje imeli dostojno mesto v družbi. Med drugim je dejal: "V družbi, ki je bogata z znanstvenimi odkritji in znanji in je tehnično izjemno razvita, je možno in nujno za vse prizadete in invalide ljudi narediti veliko več, in to na razne načine, ker to zahteva od nas civilna družba, in

to tako pri raziskovanju na biomedicinskem področju, da se invalidnost prepreči, kjer se le more, kot tudi pri oskrbi, pomoči, zdravljenju, rehabilitaciji in novem vključevanju prizadetih in invalidov v našo družbo!"

V baziliki so se zbrali slepi in gluhi, katerim so prevajali prek velikih zaslonov papežovo pridigo v njihovo govorico, in-

validi, prizadeti za sindromom Down in predstavniki vseh kategorij telesno in duševno prizadetih ljudi. Vsi so aktivno sodelovali pri maši in razumljiva je bila tišina, s katero je nabito polna cerkev poslušala berilo slepe deklice, ki ga je brala po Braillovem zapisu. Med mašo je igral orkester, ki ga sestavljajo samo telesno prizadeti glasbeniki. Sv. oče je obhajal sam prisotne invalide in v vrsti so stali tudi slepi ljudje, ki so jih vodili zvesti psi-vodniki.

Sveti oče je s pesniškimi besedami označil prizadete za "nosilce izjemnega upanja osvobojanja in hkrati tudi močnega protesta proti sedanji stvarnosti". Dejal je: "Z vašim življenjem in vašo stvarnostjo upravljate v krizo smisel življenja kot življenja, ki je usmerjeno samo k zadovoljstvu, k zunanemu blišču, k naglic in izjemni storilnosti."

Invalidom in prizadetim je Janez Pavel II. tudi obljubil, da bo Cerkev v prihodnje postajala vedno bolj "topel in odprt dom" zanje.

JUP

KNJIŽNI SEJEM V LJUBLJANI / NOVOSTI IN IZZIVI PRI KOPRSKI ZALOŽBI

ŽIVA PRISOTNOST OGNJIŠČA

Na slovenskem knjižnem sejmu v Ljubljani so v četrtek, 30. novembra, med raznimi predstavami novih knjižnih izdaj, ki so se vrstile v Cankarjevem domu kot po tekočem traku, v zgodnjih jutranjih urah predstavili tudi novi knjigi iz založbe Ognjišča. Knjigo o Virgilu Ščeku je napisal naš dolgoletni neutrudni sodelavec in tajnik Goriške Mohorjeve družbe Marko Tavčar. O njej bomo podrobneje poročali v eni od prihodnjih števil. Predstavili pa so tudi knjigo spominov *Zlati časi* najbolj branega slovenskega pisatelja Ivana Sivca.

Sicer pa so na predstavitvi Tavčarjeve knjige, ki je izšla kot šesta knjiga v lepi in priročni zbirki *Graditelji slovenskega doma*, predstavniki Ognjišča povedali tudi nekaj več o založniški dejavnosti najbolj brane mladinski revije v Sloveniji.

Msgr. Franc Bole, ki je bil med ustanovitelji *Farnega ognjišča*, kot se je imenovala prva, ciklostilirana izdaja *Ognjišča*, je spregovoril o težkih časih, v katerih je revija nastajala, a tudi o zlatih časih za slovensko knjigo, v katerih je Ognjišče izdajalo knjige, ki so imele tudi po osemdeset tisoč izvodov naklade. Ti časi so seveda minili, ker bralnost na Sloven-

skem, podobno kot drugod v razvitem svetu, strmo pada, vseeno pa je Ognjišče s svojimi knjigami živo prisotno na slovenskem knjižnem trgu. Ognjišče je tako doslej izdalo že več kot 280 knjig, od katerih so nekatere še danes izjemne uspešnice; omenimo vsaj prvo, ki je bila življenjepis papeža Janeza XXIII. in je nosila naslov *Papež Janez Dobri* ter je izšla že v prvi nakladi v štirideset tisoč izvodih.

Msgr. Bole, direktor Ognjišča, ni mogel mimo leta 1984, ko je naklada mesečnika Og-

njišče presegla magično mejo sto tisoč izvodov; prav toliko izvodov je presegla tudi prodaja knjige *Kratko Sveto pismo v slikah*. Povejmo še, da je pri Ognjišču izšla tudi vrsta drugih knjig, ki so imele velik uspeh pri bralcih; omenimo vsaj *Dnevnik Anamarije*, ki je izšel že v osmih ponatisih in presegel število trideset tisoč prodanih izvodov, kar je za izrazito vzgojno knjigo velik uspeh.

Seveda ima Ognjišče tudi izjemne zasluge za nastanek slovenske dobrodelne ustanove Karitas, saj je le-ta nastala

prav na osnovi Poštnege predala dobrote, znane rubrike v Ognjišču, ki je bila večkrat napadana, a leta 1990 tudi temeljni kamen slovenske Karitas. Msgr. Bole je vodil dobrodelno organizacijo Karitas v Sloveniji tri leta, nakar je delo prepustil mlajšim ljudem. Sicer pa Ognjišče vsako leto prireja tudi enega največjih verskih shodov v Sloveniji, romanje bolnikov, invalidov in ostarelih na Brezje, ko prihaja na najbolj znano slovensko božjo pot vsako leto več kot deset tisoč ljudi. Msgr. Franc Bole je v Ljubljani spregovoril tudi o novih časih in novih izzivih, ki so pred mesečnikom; povedal je tudi nekaj več o ustanavljanju Radia Ognjišče in o reviji *Sončna pesem*, ki je namenjena predvsem dijakom in študentom.

Msgr. Bole je med drugim povedal, da se Ognjišče na primeren način odziva na nove potrebe mladih, saj je z bogatim izborom informacij prisotno tudi na svetovnem spletu; prek interneta oddaja tudi Radio Ognjišče. Podčrtal je tudi veliko vlogo mladih moči pri Ognjišču, ki je bila na tiskovni konferenci razvidna tudi iz prisotnosti dveh urednikov: mag. Boža Rustje in Tina Mamiča.

JUP

SVETNIK TEDNA

12. DECEMBER

SILVESTER ČUK

IVANA FRANČIŠKA ŠANTALSKA, REDOVNICA

Svetopisemska hvalnica vrle žene, ki ji zaupa srce njenega moža in ki se boji Gospoda, v najpolnejši meri velja za današnje svetnico Ivano Frančiško Fremiot de Chantal ali Šantalsko. Njeno življenje, polno preskušanj, je rodilo veliko bogatih sadov, ker je svoje srce odprla delovanju božje milosti.

Rodila se je 28. januarja 1572 v Dijonu. Komaj osemnajst mesecev je bila stara, ko ji je umrla mati. Tedaj je oče sam prevzel vzgojo otrok. Vcepil jim je gorečo ljubezen do Boga in jih utrdil v odločnem premagovanju samega sebe. Ta očetova vzgoja je položila temelje za stavbo Ivanine svetosti.

Po očetovi volji se je dvajsetletna poročila in osem let živela v najsrečnejšem zakonu. Z možem, ki mu je bila v vsem močna opora, sta jo vezala popolno medsebojno razumevanje in ne skaljena ljubezen, katere sad je bilo šest otrok. Mož je moral večkrat za dalj časa oditi z doma, zato je na njenih ramah poleg vzgoje otrok slonel še skrb za gospodarstvo. Z močno roko in možato odločnostjo, obenem pa z materinsko nežnostjo je vodila veliko družino otrok in poslov. Zjutraj je zgodaj vstajala in bila najprej z vsemi pri maši, nato se je začelo dnevno delo. Posli so jo imeli tako radi, da ves čas, ko je ona vodila dom, nobeden ni zapustil hiše.

V njeno srečno življenje je kot strela z jasnega prišla vest o smrti ljubljenega moža, ki ga je prijatelj po nesreči ubil na lovu. Osemindvajsetletni vdovi je krvavelo srce, toda prav v teh težkih trenutkih se je z močno voljo vedno znova dvigala k Bogu. Mimo in vdano je ponavljala: "Bog dela vse iz usmiljenja." Verovala je v božjo ljubezen, ki se skriva za tem udarcem. Prav v tem času je srečala na svoji življenjski poti svetnika, ki ji je kot duhovni voditelj pokazal pot, po kateri jo hoče Bog voditi. To je bil Frančišek Saleški. Po njegovih nasvetih je sredi družinskega življenja naglo napredovala v svetosti. Uredila si je delo in molitev tako, da ji pobožnost ni bila v oviro, temveč v pomoč pri izvrševanju stanovskih dolžnosti. Premagovala je svojo osorno in gospodovalno naravo in vse svoje napake. Skušala je biti do vseh dobra.

Bog ji je poslal tudi hude notranje preskušnje: mučili so jo verski dvomi in duševna zapuščanost. Vse to jo je pripravljalo na nove velike naloge, ki jih ji je Bog namenil. Vedno jasneje je spoznavala božjo voljo, da se mu popolnoma posveti kot redovnica. Ko je poskrbela za svoje otroke, se je temu božjemu klicu odzvala. Po dogovoru s sv. Frančiškom Saleškim je sklenila, da bo ustanovila novo redovno družbo, v kateri ne bo strogih zunanjih papor, pač pa bodo morale sestre gojiti toliko večjo notranjo pokoro in služiti Bogu v premagovanju samega sebe. Njena redovna družba, ki si je privzela ime red Marijinega obiskanja (vizitatinke), je bila ustanovljena leta 1610, Cerkev pa jo je potrdila leta 1618.

Za ustanovitev in duhovno usmeritev reda ima veliko zaslug sv. Frančišek Saleški, Ivanin duhovni voditelj, toda Ivana je redu dala neizbrisni pečat s svojo osebnostjo. Ko je postala redovnica, ji je bilo 38 let, v samostanu je živela še 31 let. Kot močna žena je uspešno vodila mlado redovno družbo vse do smrti 13. decembra 1641. Rimski martirologij (svetniški koledar) jo slavi zaradi njene svetosti, v kateri se je odlikovala v štirih stanovih: kot devica, žena, vdova in redovnica.

NOVI MELKITSKI PATRIARH

Dne 30. novembra je sinoda katoliške melkitske Cerkve imenovala novega grško-katoliškega melkitskega patriarha. Gre za 67-letnega jeruzalemskega melkitskega nadškofa msgr. Louftija Lahama, ki bo odslej nosil ime Gregor III. Laham. Patriarh Gregor prizade-to sledi problemom Bližnjega Vzhoda in je prepričan zagovornik ekumenskega dialoga. V Jeruzalemu pa je zelo znan po svojih ter po odprtosti in občutljivosti.

Le nekaj dni pred njegovim imenovanjem pa je Sveti sedež imenoval novega prefekta kongregacije za vzhodne Cerkve. To je sirskega katoliškega patriarha Ignace Moussa I. Daoud. Melkitska Cerkve je sicer združena s katoliško Cerkvijo in priznava rimskega papeža za svojega poglavarja (tako za papežem pride njen patriarh), vendar pripada vzhodnemu krščanskemu izročilu in obredu in je v tem sorodna pravoslavni Cerkvi. Služba božja poteka po vzhodnem obredu in tudi cerkveno pravo se globoko razlikuje od zahodnega, saj npr. dopušča, da poročeni moški postanejo duhovniki, škofov pa ne imenuje Sv. sedež, temveč sinoda melkitske Cerkve.

JUBILEJNO LETO 2000 NA SPLETNIH STRANEH

Sveto leto 2000 se počasi nagiba h koncu, saj se bo končalo z naglo se bližajočim Božičem. Brez dvoma je bilo to prav posebno sveto leto zaradi več razlogov. Eden od teh je tudi dejstvo, da je bila Cerkve tokrat na poseben način "blizu" ljudem z vsega sveta tudi prek sodobnih, t.i. tele-matskih medijev. To je bil prvi jubilej telematske dobe, kot ga je imenoval sam sv. oče Janez Pavel II. že pred petimi leti, ko se je srečal z odborom za pripravo tega posebnega svetega leta. Doslej je že izšlo na stotine laserskih plošč o preteklih svetih letih, na internetu pa je mogoče najti na tisoče spletnih strani, posvečenih jubileju 2000. Navajamo naslove vsaj nekaterih, kjer se lahko najde marsikatera zanimiva informacija: www.vatican.va (Sveti sedež), www.jubil-2000.org (osrednji vatičanski odbor za jubilej), www.chiesacattolica.it (Italijanska škofovska konferenca), www.giubileo.rai.it (jubilej na televizijski mreži Rai), www.romagiubileo.it (rimska agencija za jubilej), www.comune.roma.it (rimska občina), www.giubileiovie.it (poti jubileja), www.unesco.org (Unesco za mir v letu 2000).

S 3. STRANI

SLOVENSKA GOVORICA

Gre za knjižice malega formata v obsegu 80 strani. Misli sva na eno knjižico, pa so nastale tri. Seveda je bil to za založnika, Župnijo Marijino Celje (300 prebivalcev), hud zalogaj. Zdjaj smo že pozabili na težave. Knjižice pa so že pet let med ljudmi, tudi v Ameriki. Ljudje so ponosni na svojo krajevno zgodovino. Starejši bralci bi seveda radi večje črke, toda... Delo seveda ni popolno. Prej omenjeni četrti zvezek pa obravnava vikariat Gornjo Branico. Napisal sem ga ob 100-letnici postavitve novega zvonika v času, ko sem dve leti soupravljal Gornjo Branico in Goče. V nenavadnih razmerah sem prelomnega leta 1990 na željo prof. Pojavnika dokončal prevod izbranih odlomkov iz Dnevnika italijanske mistikije Marije Valtorte, ki ga je pripravljala prof. Iva Srebotnjak, in jih izdal v Štjaku pod naslovom *Antikrist in njegovi predhodniki*. Delo je zanimivo kot prevod misli, ki so se utrinjale med drugo vojno in kmalu po njej.

Kaj snujem sedaj? Mislim, da se za desetletnico mojega bivanja na Vrheh spodobi, da še kaj prispevam k povečanju zbirke Sakralni spomeniki Primorske s prikazom župnij Štjak in Vrabče. To je sedaj že moj dolg. Morda me bo Abraham spodbudil, da bom dal na svetlo tudi kaj čisto osebnega. Naslov že imam, je letom res neprimeren, a čvrst, iz samih enozložnic. Niham med literarno mehko Ivana Trinka in odrezavo odločnostjo Valentina Staniča.

Še nekaj bova morala doreči, besedo, dve o zvonovih, sicer bo vaš portret brez ene izmed bistvenih potez!

Cankar je dejal, da je slovenska govornica pritrkavanje (popolnejše primerjave doslej še nisem našel). Upam, da ne bo nejevoljen, če rečem, da spada glas zvonov v prvotno besedilo mojega otroštva. Zvon je zame organizmu najbolj podoben instrument. Če zaškriplje na enem mestu, trpi vse telo. Tudi na novomašno podobico sem dal obris zvona s starocerkvenoslovanskim napisom: Kristus je vstal. In zraven velikonočno svečo. Torej zvok in luč, a daleč od vsakega poganškega hrupa in *lightshowa*. Zvonovi so me vedno nagovarjali s svojim sporočilom. In smem reči, dokler smo zvonili ročno, je seglo do dna. Prva in druga vojna sta prizadejali globoke rane tudi našemu zvonjenju in zvonstvu zakladu. Od nekritičnega navdušenja, da bi vendarle zapolnili vrzeli v naših zvonikih, sem prišel do spoznanja, da bo v dobi, ko govorimo tudi o "zvočnem onesnaževanju", potrebno poskrbeti predvsem za kakovost zvonov in zvonjenja. Želel bi, da bi z letom 2000 prišel čas, ko bomo začeli polagoma odstranjevati iz zvonikov vse, kar agresivno deluje na človekovo zavest in še bolj podzavest. Dobršen del krivde za to nosi tudi neustrezen električni pogon. Osnovati bi morali livarno, ki bi ulivala Samassov tip zvona - izdelek priznanega ljubljanskega livarja oz. livarske rodbine; vrhunec zvočnega in likovnega učinka so dossegli v 19. stoletju. Poleg tega bi bilo potrebno izdelati tak električni sistem zvonjenja, ki bi bil kar najbliže ročnemu potegu. Omejiti trdoto kembljev, tudi če bi bilo potrebno le-te ponovno in ponovno obnavljati. Kjer je le mogoče, če je prostora v zvoniku dovolj, naj ostanejo kemblji klasični, ne lomljivi. Ti namreč osiromašijo

glas zvona za celo vrsto alikvotov. V vsaki dekaniji bi bilo potrebno ustanoviti tudi pritrkovalsko šolo. Tu bi poučevali teoretične in praktične osnove ravnjanja z zvonovi v povezavi z liturgičnimi temelji ter narodnim in pokrajinskim izročili.

Za konec še vprašanje o tem, kakšni so vaši stiki z zamejstvom?

Žal zelo obremenjeni. Zakaj? Ko grem v Benečijo ali v Trst, me stisne pri srcu onstran državne meje. Ko grem v Gorico, pa tostran. Ne, to ni premetavanje besed. Ne osebne ne narodove zgodovine ni mogoče kar tako pozabiti. Kmalu po sklenitvi Videmskega sporazuma so moji starši po desetih letih spet poromali na nam najbližjo božjo pot, Staro goro nad Čedadom. Takrat je bil z njimi tudi tretji, jaz. V svetišču tuja beseda. Nazaj grede nas je - šli smo vzdolž mejne reke Idrije po naši strani proti domu - v žgočem soncu kot kakšen škrdar obkladal v vodi kopajoči se fantalin: "Ščavi, ščavi!" Oče ni rekel nič. Imel sem naka-kost šest let. Videl sem, da mami ni bilo vseeno. Bolj enostavno bi bilo, ko bi bila kaj drugega. Po vsej verjetnosti je bil renegat, ta škrdar. Moram reči, da sem odreagirjal na to moro šele v pozni puberteti, ob koncu 2. Vatikanskega koncila. Takrat je bil naš župnik Joško Kragelj. Zanimal se je, kdaj mislijo na Stari gori poskrbeti za slovenskega spovednika. Pa mu je neki pater kapucin v smislu "o, sancta simplicitas" precej ravnodušno odgovoril, da Bog razume vse jezike. Takrat pa Joško Kragelj, kot pač samo on zna, Krjavelj se ni tako čvrsto ustopil pred hudiča; v brezhibni italijanščini, z za veliko terco in potem kvinto zvišanim tonom obdelal nič hudega slutečega samostanca in mu pove, da je še milijone svetlobnih let

oddaljen od drugega Vatikanskega koncila. Zmaga je bila popolna.

Ko grem za Trst, so stvari še bolj resne. Iz najnežnejših let sta mi pred očmi slika gorečega Narodnega doma in opis prizora z Bazovske gmajne. Bratuževa tragedija v Podgori se me ni tako globoko dotaknila. Ko sem se seznanil z njo, sem bil že bolj odrasel. Prevzel me je občutek himnične tragike. Lojzeta Bratuža sem doživljal kot zmagovalca. Ponošen sem bil nanj. Tostran meje v Novi Gorici pa se počutim nelagodno, ker smo mejo na tem mestu najpogostje prehajali in, vedno reveži, nemaniči, trepetali pred jugo-carino.

Približno v istem času kot za Rog in Teharje (za fobje še ne) sem zvedel tudi za politiko tistih, ki se danes tako zelo bojujejo delitve naroda, da si drznejo celo papeža opominjati, naj ne razglašajo takih svetnikov, ki bi usodno razdelili slovenski narod. Kako so storili vse, tako na Koroškem kot na Tržaškem, da so ubogo manjšino razcepili na dva tabora. V takem vzdušju ali postaneš terorist ali pa še naprej prepevaš otožne koroške narodne pesmi v smislu: zdaj ni več moj ljubi dragi dom. O, je še tretja možnost, upanje, da bo Bog naredil še en čudež v naši slovenski zgodovini, da bo padel tisti nevidni, a skoraj nepremostljivi berlinski zid med Slovenci v matični domovini, kajti sicer nam ni rešitve. Brez identitete, brez ponosa, nepripravljeni na kakršnokoli prihodnost. V nas je le še sla po kapitalu.

Če kot matični narod ne bomo ozdravili pohabljenе zavesti in razmerja do zamejstva, zdomstva in izseljenstva: Ljubljana, pripravi se, da boš spet to, kar si bila pred letom Gospodovim 1990.

RECITAL "PEVCU" V TRŽAŠKEM KULTURNEM DOMU

TRŽAŠKA POČASTITEV PREŠERNA

IVAN ŽERJAL

V množici prireditev, ki so 3. t.m. potekale v počastitev 200-letnice rojstva Franceta Prešerna, je v Kulturnem domu v Trstu stekel umetniški večer z naslovom *Pevcu*, s katerim so Slovenci v Italiji počastili to pomembno obletnico. Projekt si je zamislila in priredila Zveza slovenskih kulturnih društev v sodelovanju s Slovenskim stalnim gledališčem iz Trsta ter s podporo ministrstva za kulturo republike Slovenije in s pokroviteljstvom občine Trst.

Namen prirediteljev ni bil občinstvu ponuditi običajno proslavo. Kot je v zgbanko sporeda zapisala predsednica ZSKD Nives Košuta, so želeli "le soustvariti dogodek, ki bi znal vzbudi-

ti prenovljeno zanimanje za človeka in umetnika, ki pomeni najvišji simbol naše jezikovne, kulturne in narodne identitete", poleg tega pa tudi izpostaviti "evropsko" dimenzijo Prešernovega lika in udejanjiti to visoko obletnico njegovega rojstva "kot kulturni utrip, ne le za slovenski del prebivalstva, temveč za celotno mestno oz. deželno okolje". Zato so organizatorji ponudili umetniški dogodek tudi tistemu delu tržaške in deželne stvarnosti, ki pripada večinskemu, italijanskemu narodu, in to tudi v okviru težnje po uveljavljanju slovenske kulture v italijanskem prostoru.

Stekel je tako tričetrtturni umetniški večer, ki je vseboval recitacije Prešernovih poezij v slovenskem in nemškem

BOGATA KNJIŽNA BERA

JURIJ PALJK

FOTO BUMBACA

Tudi letos je Goriška Mohorjeva družba predstavila javnosti svojo knjižno zbirko za prihodnje leto. V njej so tri knjige različnih avtorjev in pa seveda koledar za leto 2001.

Prva predstavitev letošnjih mohorjev, kot radi rečemo knjižni zbirki Goriške Mohorjeve družbe, je bila v četrtek, 30. novembra, v ljubljanskem Cankarjevem domu (na sliki), kjer je potekala letošnja, po vrsti že 19., največja knjižna prireditev na Slovenskem: Slovenski knjižni sejem. Le-ta je bil posvečen pesniku Francetu Prešernu, čigar dvestoletnico rojstva praznujemo prav te dni.

V Ljubljani je GMD s svojimi predstavniki in avtorji letošnjih knjig zadel v bistvo vsake dobro pripravljene knjižne predstavitve, saj je na odprtem odru sredi samega sejemskega dogajanja predstavila svoje knjige veliki množici ljubiteljev dobrega branja. Zbrani so najprej skrbno prisluhnili tajniku GMD Marku Tavčarju, ki je orisal celotno podobo najstarejše slovenske založbe v Italiji in nato predstavil urednike in pisce knjig iz letošnje zbirke. Tavčar je med drugim poudaril tudi širši pomen GMD in povedal, da v sklopu Goriške Mohorjeve, točneje pri Zadrugi Goriški Mohorjevi, izhaja naš tednik *Novi glas*.

KOLENDAR 2001

Koledar je - letos že šestindvajsetič - uredil dr. Jože Markuža, ki je v Ljubljani podrobno predstavil novo izdajo tega almanaha dogajanja med Slovenci v Italiji v minulemu letu. Koledar GMD za leto 2001 obsega nad 250 strani in je tradicionalno razdeljen na koledarski del in na zbornik, v katerem so zapisi več kot petdesetih avtorjev. Slikovno gradivo za koledarski del, ki je letos opremljen s fotografijami Gorice v počastitev tisočletnice njene prve omenitve v dokumentiranih pisnih virih, je prispeval znani goriški fotograf in zbiratelj narodnega blaga Zdenko Vogrič, ki se je tudi udeležil ljubljanske predstavitve. Koledar prinaša, kot rečeno, veliko prispevkov, ki pričajo o življenju in delu Slovencev v Italiji: gre za članke in poglobljene zapise verske, zgodovinske, družboslovne, narodopisne, literarne in poljudnoznanstvene narave ter za temeljita poročila o delovanju kulturnih organizacij, društev in ustanov na Tržaškem in Goriškem ter v Beneški Sloveniji. Koledar GMD je dragocen in izjemno vir poznavanja stvarnosti v zamejstvu, saj je skorajda edina tovrstna publikacija med Slovenci v Italiji. Avtorji prispevkov so vsak s svojega zornega kota orisali življenje naše narodne skupnosti. Koledar je živo napisan in lepo oblikovan, preprost in jasn pregled našega življenja. Vanj je urednik dr. Markuža uvrstil tudi več literarnih prispevkov, kar daje zborniku poseben čar.

BORIS MLAKAR: TRAGEDIJA V CERKNEM POZIMI 1944

V odmevni zbirki *Naše korenine*, v kateri GMD izdaja predvsem spomine in zgodovinske razprave, ki govorijo o velikih Primorcih, je letos izšla izredno zanimiva knjiga o dramatič-

nih dogodkih, ki so leta 1944 privedli v Cerknem do usmrtnice več kot 60 partizanov in domačinov: šlo je za nemški napad na partijsko šolo s pokolom 47 tečajnikov, čemur je v iskarnju krivcev, t.i. domačih izdajalcev, sledila likvidacija štirinajsterice domačinov na Lajšah in zatem propagandna kampanija z namenom, da bi prepričala prebivalstvo o pravilnosti tako radikalne in preuranjene ter seveda zmotne odločitve. Naj povemo, da sta bila med pobitimi tudi dva duhovnika, in sicer Sluga in Piščanc.

Pisec knjige o tragediji v Cerknem, znani slovenski zgodovinar Boris Mlakar, tudi sam po rodu iz Cerknega, se je pri pisanju knjige in v celotni rekonstrukciji tragičnih dogodkov naslanjal predvsem na vire, ki so ohranjeni v partizanskem in nemškem arhivskem gradivu. Te je dopolnil z ustnimi in pisnimi izjavami številnih, povečini še živih prič. Glavne ugotovitve, ki jih knjiga prinaša, so očitna dejstva, da je bila partijska šola slabo varovana, da ni bila izdana ter da Nemci zanj sploh niso vedeli. Iz tega tudi logično sledi, da so bili obsojenci na Lajšah nedolžni. Pisec, ki je v Ljubljani pred številnimi kolegi spregovoril o tragediji in o svoji knjigi, se v prikazovanju dogodkov v Cerknem drži v glavnem njih kronološkega zaporedja, dejstva niza v skoraj suhoparnem slogu in jih ne komentira, tudi zato ne, ker so že sama dovolj zgovorna. Celotna knjiga sloni na preverljivih virih; pisec se je za zgodbo o cerkljanski tragediji zelo malo opiral na obstoječo literaturo tudi zato, ker gre za prvi resni poskus zgodovinske umestitve in razlage opisanih zločinov med drugo svetovno vojno. Avtor se je na pisanje knjige zelo dobro pripravil, saj se je srečal s pričami in njihova pričevanja objavil.

Prav gotovo je to knjiga, o kateri se bo še veliko govorilo - mi pa bomo še o njej pisali -, ker je strokovni poskus osvetlitve epizode iz tako imenovane temne zgodovine Slovencev med drugo svetovno vojno. Gotovo je bila v Ljubljani knjiga deležna toplega sprejema, predvsem pa je zanj vladalo zelo veliko zanimanje. Že samo to kaže na dejstvo, da GMD ravna več kot pravilno, ko zbirki *Naše korenine* posveča veliko pozornost.

JOŽA LOVRENČIČ: SHOLAR IZ TRENTE

O pesnitvi nepozabnega Jože Lavrenčiča je na knjižnem sejmu v Ljubljani spregovorila prof. Lojzka Bratuž, ki je knjigi napisala uvodne besede. Prav je, da postavlja GMD v Prešernovem letu na slovenski knjižni trg pesnitev, ki bi je sicer nihče več ne izdal. Epska pesnitev *Sholar iz Trente* je izšla v prvi in doslej edini knjižni izdaji leta 1939. Primorski pesnik Joža Lovrenčič (1890-1952) je v njej obdelal faustovski motiv iz življenja trentarskega študenta, ki se je zapisal hudicu. Zgodba *Sholarja iz Trente* se opira na ljudsko legendo, znano na Bovškem in na Tolminskem. Glavni dogajalni prostor *Sholarja iz Trente* so Soška dolina, Devin in Benečija. Delo vsebuje veliko lirskih in romantičnih prvin, po-

udarja krščanske vrednote, narodno zavednost in samobitnost. Pesnitev, požaltnjena z besedili iz ljudskega izročila, odkriva sodobnemu bralcu svojevrstno zgodbo iz naše davne preteklosti. GMD jo je ponatisnila ob 110. obletnici Lovrenčičevega rojstva. Natis knjige bralce opozarja na skoraj pozabljenega pesnika in je zato več kot dobrodošel, saj smo mnenja, da spada Joža Lovrenčič v slovensko zakladnico klasičnih avtorjev.

MILAN PASARIT: PRAVLJICE NA POTEPU

Tudi Milan Pasarit se je udeležil predstavitve v Ljubljani in med svojim nagovorom svojim pravljicam na pot skromno, kot je po naravi sam, a hkrati odločno in lepo povedal, da so tudi pravljice sestavni del graditve, predvsem pa ohranjanja slovenske identitete v Italiji, saj se v otroštvu gradi človekova osebnost. Ravno pravljice so lahko izjemna telovadnica jezika in otrokovega dojemanja lepote slovenske besede.

Tržaški pisec in ilustrator je s svojimi pravljicami in ilustracijami že večkrat nastopil na Radiu Trst A in v oddajah Deželne slovenske televizije. V tej zbirki pa nam prvič v knjižni izdaji prikaže čarobni svet narave in gozdnih živali, obljuden z vilami in palčki, poln malih dogodivščin in pripetljajev, ki imajo za posledico nastanek marsikaterega naravnega pojava: od malega močerada, ki ga je nerodni palček poškrpil z rumeno barvo, ko so živalice barvale cvetice, do barvnega mavričnega loka, ki se prikaže na nebu vsakokrat ko... - to in še marsikaj drugega zanimivega bodo seveda otroci sami odkrili v novih pravljicah.

To je prva knjižna izdaja Milana Pasarita. Ilustracije za knjigo je avtor pripravil v zadnjem času in so zares izjemno lepe, saj gre za delo nadarjenega ilustratorja. Njegovi akvareli, ki krasijo knjigo, so že sami po sebi pravljica za otroke, njihova povednost in umetniška zgovornost pa pričra o tankočutnem piscu, ki mu je svet otroka zelo blizu, to pa predvsem zato, ker je v sebi v zrelih letih znal prisluhniti otroku, ki se ponavadi zares dobro skriva globoko v srcu vsakega človeka. Z očmi tega otroka je avtor v svojih lepih pravljicah znal pogledati na svet.

UMETNOST 20. STOLETJA NA GORIŠKEM IN V POSOČJU

To je naslov lepe monografije, ki so jo sooblikovali različni avtorji, in je izšla pri Goriški Mohorjevi družbi kot posebna počastitev tisočletne goriške zgodovine. Predstavili so jo v Ljubljani izven redne knjižne zbirke. Bogato ilustrirana monografija na pregleden in zgovoren, predvsem pa slikovno bogat način prikazuje razvoj slovenske likovne umetnosti v 20. stoletju na Goriškem. O knjigi, avtorjih in umetnikih je na tiskovni konferenci najprej spregovoril izvedenec za slovensko umetnost in sodelavec našega tednika, sicer pa muzejski svetovalec v Goriškem muzeju Marko Vuk, ki je umetnostno knjigo tudi strokovno in potrpežljivo uredil. Več je o knjigi in njenem pomenu povedal dr. Peter Krečič. Velika odlika knjige so izvrstne barvne reprodukcije umetniških del. Strokovni zapisi priznanih spremljevalcev likovne umetnosti dajejo knjigi izredno vrednost, saj bi zaman iskali kaj podobnega med že obstoječimi publikacijami. Eserde so prispevali prof. Milko Rener, prof. Verena Koršič Zorn, arh. Marko Pozzetto, prof. Joško Vetrin in urednik knjige Marko Vuk. O veliki monografiji o slovenskem doprinosu likovni umetnosti v minulemu stoletju na Goriškem in v Posočju bomo v našem tedniku gotovo še poročali.

FOTO KROMA

DECEMBRSKA ŠTEVILKA PASTIRČKA

BOŽIČNO VZDUŠJE V PRISPEVKIH

V nestrpno pričakovanje skrivnostnega prihoda sv. Miklavža in Božiča se je z lahkimi koraki prikradel nasmejani Pastirček z decembrsko številko, iz katere veje radostno predbožično vzdušje. Na prvi strani je pesmica Ljubke Šorli, v kateri se oglašča deček Marko iz Sosljana in se po telefonu pogovarja z Marijo, ki je ravnokar povila Jezuščka. O jaslicah v parku pripoveduje ljubka zgodbica Marize Perat. Tudi iznajdljiva Pika predlaga Pastirčkovim bralcem, naj sami izdelajo okraske za božično drevesce. Superkuharhari svetuje sladkosnedežem mandljevo torto. Sv. Miklavž pa bo debelo pogledal, ko bo prejel Packovo pisemce; najbolje bo, če ga otroci čimprej "očistijo" jezikovnih spak, ki jih je tudi tokrat obilno natrosil poredni nemarnež. Simon Peter Leban je svoj spis o bivanju na zelenem tednu tako lepo napisal, da si je prislužil naslov Pastirčkov časnikar meseca. Čestitke! Učenci OŠ P. Voranc iz Doberdoba pa so natančno opisali obisk pri čevljarju Rodolfu Černicu.

Na Pastirčkovih straneh so še pesmice in zgodbe ter ostale ustaljene rubrike, gledališki kviz, ki ga nagraduje Kulturni center Lojze Bratuž, simpatični semafor Pazidor, ki vodi bralce do nekaterih glasbil; le-te bodo otroci morali pravilno poimenovati. Najbolj živahnih je tudi tokrat osem strani Pastirčkove pošte. Mali slikarji in pisatelji, le pogumno vzemite barvice in pero, rišite, pišite in pošljite prispevke do 15. decembra na Pastirčkovo uredništvo.

Pastirček vošči ob okroglih jubilejih sorodnih revij iz Slovenije, zamejstva in Koroške še veliko ustvarjalnih let in na celi strani objavlja njihove pisane platnice. Vsem malim in velikim sodelavcem in seveda bralcem pa želi brezskrbne počitnice.

izvirniku ter v italijanskem prevodu Giorgia Depangherja in Franca Husuja, pa še podajanje songov na Prešernova besedila v uglasbitvi Mirana Košute in Aleksandra Vodopivca ter izvajanje priredb skladb Viktorja Parme, Danila Švare, Pavleta Merkuja in Staneta Maliča, za katere sta poskrbela Aljoša Starc in Luisa Antoni. Režiser Marko Sosič se je za to priložnost odločil oblikovati prizorišče kavarne, ki je vsebovala tako prvine starega srednjeevropskega okolja (z okroglimi mizicami, uglajenimi gosti, ustrezljivimi natakariji in salonskim orkestrom), kot tudi značilnosti današnjega tipičnega bara, kjer so skoraj obvezne videoigre na srečo. V to uglajeno, urejeno in "normalno" družbo pride pesnik s svežnjem listov, na katerih so napisane njegove poezije. Za prisotne je on na začetku le "moteč element", ki s svojimi pesmimi in svojim obnašanjem kvari idealno vzdušje. Zato ga natakariji in gostje izženejo iz lokala. V prerivanju in neredu pa pesnik pusti svoja besedila v kavarni, kjer jih gostje začnejo preoirati. Začetno zasmehovanje in prezir izgine, kadar prisotni začnejo dojemati globlji pomen teh poezij. Prezir se spremeni v občudovanje in družba na koncu zopet sprejme medse pesnika in mu končno prizna veljavo in pomen.

Besedila in songe so podali igralci Vladimir Jurc, Maja Blagovič, Nikla Panizon, Janko Petrovec, Aleš Kolar in Maurizio Zacchigna, glasbene točke pa Aljoša Starc - klavir, Simona Slokar - violončelo, Elia Vigolo - violina in viola ter Alenka Zupan - flauta. Pri projektu so sodelovali tudi številni člani dramskih skupin pri ZSKD: KD Kraški dom, KD Rovte-Kolonkovec, SKD Lipa, SKD Jože Rapotec, SKD Slavko Škamperle, SKD Rdeča zvezda, Skupine Metronom in SKD Ivan Grbec.

Na koncu velja še enkrat omeniti dejstvo, da je projekt *Pevcu* podprlo slovensko ministrstvo za kulturo, in to kot edini projekt iz zamejstva, ki ga je ministrstvo v sklopu posebnega razpisa ob Prešernem letu uvrstilo v seznam izbranih pobud.

PREDSTAVITEV DVOJEZIČNEGA ZBORNIKA V SEŽANI

PESNIKI PRIMORSKE

Tja in nazaj je naslov dvojezičnega zbornika primorskih književnikov, ki nosi tudi italijanski naslov *Andata e ritorno* in so ga predstavili 1. t.m. v stavbi ob botaničnem vrtu v Sežani. Dobro obiskane knjižne predstavitve se je udeležilo presenetljivo veliko ljudi, presenetljivo zato, ker je bila predstavitev "literarnega izleta z omnibusom", kot je knjigo poimenovala prevajalka in urednica Jolka Milič, že ob 16. uri.

Antologijo slovenskih primorskih sodobnih književnikov je izdalo Združenje primorskih književnikov, ki je dalo za izid knjige denar, medtem ko je antologijo založila založba Žbrinca iz Sežane, ki jo vodi član Združenja David Terčon.

V Sežani je prisotne najprej pozdravil predsednik Združenja primorskih književnikov Jurij Paljk, ki je orisal nastajanje dvojezične antologije. Povedal je, da imata gotovo največ zaslug za izid donedavni predsednik Združenja pisatelj Marjan Tomšič, ki je za izdajo knjige dobil pri donatorjih denar, ter gonilna sila in prevajalka Jolka Milič. Njima in založniku Davidu Terčonu je tudi prepustil besedo, da sta predstavila antologijo. Marjan Tomšič je orisal dolgo in mestoma težavno nastajanje zbornika, medtem ko je Jolka Milič poudarila predvsem daljnovidnost dvojezične zbirke, saj po njenem mnenju taka izdaja odpira vpogled v primorsko knjižno ustvarjanje tudi italijanskemu bralcu in je to tudi dobro izhodišče za bližnji vstop Slovenije v Evropsko unijo. S slikovito in sebi lastno hudomušnostjo je povedala, da se morajo primorski književniki sami predstavljati in sami veliko narediti za lastno uveljavitev in zato "ni izdaja dvojezične antologije noben znak manjvrednostnega kompleksa, ampak je, nasprotno, znak samouveljavitve in tudi znamenje odprtosti in, zakaj ne, tudi lastne promocije".

Prisotni primorski pisatelji in pesniki so potem na lepem večeru, ki se je zaključil z družabnostjo, tudi brali iz svojih del. Povejmo še, da je za glasbeno spremljavo poskrbela članica Združenja primorskih književnikov Vanja Sterle, medtem ko je Jolka Milič v nadaljevanju večera tudi povedala, kako je sploh do izdaje prišlo. Gotovo je izjemne važnosti podatek, da se je prevajalka in urednica Jolka Milič odpovedala za svoje delo vsakemu honorarju, kot so se temu odpovedali prav vsi avtorji, ki so zastopani v knjigi. Združenje primorskih književnikov bi v prihodnjem letu rado izdalo še drugi del antološke dvojezične zbirke, vprašanje pa je, ali bo našlo dovolj denarja za zahteven načrt.

Knjigo je lepo natisnila tiskarna Škala iz Ljubljane, oblikoval jo je Anže Škerjanec, opremil Danilo Jež; izšla je v tristo izvodih. Jolka Milič je prevedla

LEP USPEH
KLAVDIJE VONČINA

Prof. Klavdija Vončina nas je že večkrat presenetila s svojimi knjigami, pa naj je šlo za poezijo ali prozo, ki so prejele vrsto odmevnih nagrad. Prof. Vončina piše tako v Dantejevem kot v materinem, slovenskem jeziku in knjige izdaja pri mali, a prodorni založbi Ibiskos, ki ima sedež v Empoliju. Pred kratkim je prejela spet dve ugledni nagradi za prozni tekst *Vzhodna meja* in za dvojezično izdajo poezij z naslovom *Fantasia-Fantazija*. Za svoj prozni prvenec je na nagradnem natečaju Beneška jesen 2000 (Autunno Veneziano 2000) prejela prvo nagrado, medtem ko je za poezije prejela drugo. Knjiga spominov na otroška in mladostna leta *Vzhodna meja* pa je bila deležna tudi četrte nagrade na mednarodnem literarnem natečaju Giovanni Gronchi 2000 v kraju Pontedera pri Pisi. Čestitamo!

večino pesmi in literarnih tekstov, sodelovali pa sta še prevajalka Irena Vuga Vogrič in Sonja Dolenc Zambelli. V knjigi *Tja in nazaj - Andata e ritorno* bo bralec našel pesmi in literarne zapise enaindvajsetih primorskih ustvarjalcev. To so: Filibert Benedetič, Ines Cergol Bavčar, Marij Čuk, Bogomil Fatur, Franjo Francič, Vesna Furlanič Valentinčič, Danilo Japelj, Dušan Jelinčič, Rudi Kerševan, Miroslav Košuta, Marko Kravos, Andrej Lutman, Vladi-

mir Memon, Ace Mermolja, Zlatka Obed, Jurij Paljk, Tone Pavček, Vera Pejovič, Aleksander Peršolja, Aleksij Pregarc, Ivko Spetič-Magajna, Vanja Strle, Magdalena Svetina Terčon, Borut Suban, Tomaž Šalamun, Jožek Stucin, Igor Torkar, Maja Vidmar, Lucijan Vuga, Franci Zagoričnik ter Ciril Zlobec.

Jolka Milič je tudi povedala, da je v knjigo uvrstila le prvi del primorskih književnikov; drugi bodo zastopani v drugem delu antologije. Naglasila je tudi dejstvo, da imajo v zborniku vsi avtorji enako število strani.

ZUT

POGOVOR / BOGDAN SOBAN

NAVIDEZ HLADNI SVET DIGITALNE
GRAFIKE

Kulturni center Lojze Bratuž v Gorici gosti likovno razstavo del novogoriškega umetnika in inženirja *Bogdana Sobana*, ki se ukvarja z digitalno grafiko, do katere pride s pomočjo računalnika. Razstava spada v sklop letošnje pobude združenja Graphiti, ki imenuje svojo vsakoletno prireditev *Eurart*. Letos je bila odmevna prireditev, o kateri smo že poročali, posvečena prvemu znanemu glasbilo vseh časov, pisčali iz medvedje kosti, ki so jo našli v jami Divje babe na Idrijskem. Ker so Sobanove grafike na razstavi vzbudile precejšnjo pozornost, smo se odločili, da se z njim pogovorimo, da nam kaj več pove o svojem delu in o tem, kako pride do nevsakdanjih grafičnih rešitev.

Kako ste pravzaprav zavili v to, lahko rečemo, danes prav "avantgardno" likovno umetnost?

Veliko let sem delal na področju računalništva. Pripravljal sem programe za razne trvdke in podobno. Ko pa se nisem več s tem ukvarjal, je potreba po stiku z računalnikom ostala še vedno živa v meni. Tako je prišel dan, ko sem začel razmišljati, kako bi s pomočjo računalnika lahko tudi kaj narisal. Mislim, da je bilo to leta 1985.

Prav to nas najbolj zanima: kako se izražata ustvarjalnost prek računalnika?

Ko sem se lotil t.i. digitalne umetnosti, sem spoznal veliko umetnikov, ki se ukvarjajo s tem. Sam pa se precej razlikujem od njih, saj ne uporabljam računalnika kot orodje. Slike programiram sam, tako da izdelujem programe za vsak niz grafičnih listov. V tem je razlika, saj je potem računalnik sposoben "ustvarjati slike" sam, neodvisno od mene.

Mislimo, da je to najbolj presenetljivo obiskovalce razstave, pravzaprav multimedijskega dogodka, saj ste zraven računalnika postavili tudi napis z razlago, da je vse, kar se dogaja na računalniku, sicer res vaša zasnova, a da računalnik izdeluje grafike in glasbo sam. Mar ni tako?

Seveda si zamislil osnovni motiv, videnje grafike ali umetniškega dela, pa naj bo to kraška krajina ali piščal iz Divje babe. Vseeno je, za kateri motiv

gre. Zatem izdelam dovršen računalniški program, kar predstavlja osnovno ustvarjanje. Veliko truda vložim v to, da naredim tak program, ki bo imel čimveč točno določenih spremenljivk, da bo potem računalnik "tekel sam" in sam dodajal elemente grafični podobi, ki sem si jo bil prej zamislil. Na osnovi mojega programa računalnik izbira likovne in grafične elemente, ki jih dodaja in usklajuje na sliki, ta pa se stalno spreminja in vedno nastaja neka nova digitalna grafična podoba.

Zanimivo je bilo opazovati, kako so se ljudje ustavljali pred vašim računalnikom in gledali nenehno se spreminjajočo digitalno podobo na njem in obenem poslušali vedno novo elektronsko glasbo. Kako to?

Tokrat je bilo prvič, da sem grafični podobi dodal tudi glasbo, ki pa jo sam raje imenujem glasbeni efekti, da se ne bi slučajno kdo spotikal ob tovrstno glasbo! Programski jezik, s katerim ustvarjam, pozna namreč tudi zvočne efekte in sem se zato preizkusil tudi v njih uporabi. Pri programiranju sem ohranil ključ naključnega dogajanja, neponovljivosti in enkratnosti. Računalnik sam neprestano in nanovo "generira" glasbo, s čimer vedno znova preseneča poslušalca, ki je pred njim. Prav tu se seveda postavlja vprašanje, kakšno vrednost ima ta glasba. Sam ne dajem ocen o tem, lahko pa rečem, da je včasih prav prijetna za uho in tudi precej harmonična.

Običajni smrtniki, ki ne poznamo računalniškega programiranja, si predstavljamo, da je to zelo zahtevna stvar. Je res tako?

Pravzaprav je potrebno povedati, da je programiranje računalnika v bistvu osebna in tudi prvinska komunikacija z računalnikom. Preprosto povedano: računalniku, stroju, je potrebno povedati, kaj naj naredi! Tu se vse začne! Programiranje najbrž ni zelo zapletena stvar, a zahteva določena znanja, predvsem pa obvladavanje programskega jezika in posameznih elementov. Edino tako lahko dosežem tisto, kar si pač želim. Sam vlagam veliko energije v programske algoritme in ogromno delam. Med delom se večkrat zberem v popolni tišini, ko tudi ne slišim nikogar, da bi iz računalnika "iztisnil" kar

JURIJ PALJK

največ in dosegel tisto, kar sem si pač zamislil. Izdelava takega programa, kot sem ga prikazal v centru Bratuž, pa je zahtevna zadeva. Njegova priprava lahko traja od nekaj tednov do več mesecev, odvisno je pač od tega, koliko se programiranju posvečaš.

V kakšnem programskem jeziku pišete?

Delam še vedno v basic jeziku, ki je sicer star programski jezik, a ima prednost, da je zelo jasen in lepo teče. V njem se da izjemno lepo uporabljati matematične funkcije, ki jih veliko uporabljam pri nastavitvi posameznih grafičnih elementov na ekranu.

Strinjali se boste, da v vaših delih gre za neko notranje soskladje, pa čeprav se grafična podoba nenehno spreminja, postaja drugačna in je zdaj taka, trenutek kasneje pa spet drugačna.

Seveda gre za neko harmonijo tudi v teh delih. Pisanje programa je najtežje delo, ker moram pri tem misliti na nešteto stvari. Že v tej fazi si zamislim končno likovno delo. Zato ne prepustim računalniku popolne svobode, temveč mu dajem neka pravila, katerih se mora pri izdelavi grafičnih listov-podob držati. Potrebno je pač razmišljati o soskladju barv, o likovni kompoziciji, o grafičnih elementih... Vse te elemente pustim potem računalniku v točno določenih tolerančnih poljih do take mere, da je končni rezultat tega procesa še sprejemljiv z likovnega vidika. Prve stvari, ki sem jih delal, so bile precej "divje", saj sem računalniku pustil, da je veliko sam delal. Za grafične podobe, ki sem jih pripravil za center Bratuž in letošnji Eurart, pa sem se veliko ukvarjal s soskladji ozadij grafične podobe na ekranu, kar je bilo zelo naporno.

Ste eden prvih umetnikov iz naših krajev, ki imate svojo spletno stran na internetu. Kako to?

Danes brez interneta zares ne gre več, ker je na svetovnem spletu dejansko vse in tudi nič obenem. Internet sem spoznal na delovnem mestu. Ko sem videl, kaj vse je na svetovnem spletu, in obenem uvidel, da je v njem tudi prihodnost, seveda nisem imel več izbire in sem se tudi sam vključil v to mrežo. Dejansko pa je internet tudi idealno mesto za način umetniškega dela in eksperimentiranja, kakršno je moje. Govoriva o mojih grafikah, ki to so, če moj program natisne grafiko na list papirja, če pa jo gledava samo na ekranu, ne moreva več reči, da je to grafični list... Internet je vsekakor prihodnost in bo tudi v umetnosti odigral pomembno vlogo. Grafike, ki so na moji spletni strani objavljene in so statične, si seveda vsakdo lahko doma natisne, ker mu jih seveda kot umetnik rade volje poklanjam, od njega pa je odvisno, ali bo tiskal te grafike na plemenit in dragocen papir, ali pa bo na-

tisnil grafiko na običajen, potrošniški papir. Tudi tu je svoboda. Prav tako damo svobodo pri izbiri dimenzij grafičnega lista: vsakdo lahko izbere svojo mero...

V čem vidite svobodo svojega ustvarjanja?

V tem, da pač svobodno in rade volje delam, z velikim naporom izdelujem programe in pri tem nisem vezan na prodajo. Sem torej svoboden pri ustvarjanju. Mislim, da bi se moja svoboda končala v trenutku, ko bi moral misliti na komercialni vidik in bi moral svoje programe za grafike prodajati. Dobro namreč poznam programski jezik in sem v stanju prilagoditi slike-grafike neki arhitekturni zasnovi hiše, sten, ambienta itd. Globoko sem prepričan, da bi tako početje omejilo mojo ustvarjalnost, mojo svobodo pri ustvarjanju. Seveda razmišljam tudi o tem, a menim, da bi me to zaviralo. Postal bi neke vrste obrtnik... Čar je v tem: ko pride do trenutka, ko se računalnik loti ustvarjanja podob po mojih napotkih in se pred mano pojavi čisto nova kompozicija, čisto nepričakovana in včasih zares zelo prikupna... Tu je lepota tega dela.

Kaj sedaj delate?

Načrtov imam veliko. Gotovo me najbolj mika morje, element morja, ki se ga nisem računalniško še dotaknil, a bi ga zelo rad temeljito obdelal. Tu je še motivika cvetja, ki je barvno in oblikovno tako izrazno, da bi odlično sodilo v moj koncept dela. Vsekakor moram imeti najprej motiv in šele nato nastopi proces programiranja, ki ga moram nenehno preverjati. Po domače rečeno: napisal sem program in potem moram na računalniku preveriti, če me računalnik uboga, če me poslušša, če je to zares tisto, kar sem si zamislil. Program namreč ne dela, če ni točno in zelo natančno napisan. Ko pa je končan in ustreza mojim zamisljenim in ga sprožim, računalnik sam "producira" te motive, ki so vedno znova drugačni. Nikdar se ne pojavi dvakrat ista podoba. Včasih nastane problem, ko si nekdo zaželi grafiko, ki jo je videl, a je program že šel naprej in jo preoblikoval. Zato mora ponovno in ponovno poganjati program, da pride spet do zaželenih podob. Tu pa spet nastopim kot avtor, ker sam izberem podobo, ki jo je bil računalnik izdelal.

Čez nekaj let si bo lahko vsakdo kupil cd-rom z vašim programom in ga vstavil v računalnik, katerega bo povezal s stenskim ekranom in bo tako imel nenehno nove grafične podobe na steni...

Ja, tu ste zadeli bistvo, ker se zares pojavlja vprašanje, kaj je tu moje delo: ali program ali slika ali cd-rom ali kaj drugega, kakšen drug nosilec ali celo odtis itd. Vsi ti nosilci so namreč možni sadovi mojega ustvarjanja. Jutri bo to lahko tudi ploskovni ekran. Prihodnost je torej več kot lepa! Vse, ali skraj vse je možno, ali ne?

Vseeno pa gre za toplo nagovarjanje sočloveka?

Vsaka umetnost je pot do sočloveka. O sporočilni vrednosti mojega dela pa naj seveda govorijo drugi!

7

ČETREK,
7. DECEMBRA
2000

ŽE DEVETA RAZSTAVA KAMEN...

NAD ŠTIRIDESET RAZSTAVLJALCEV

Do nedelje, 10. t.m., bodo v prostorih Kamnarske hiše Iga Grudna v Nabrežini na ogled izdelki in umetnine preko štiridesetih obrtnikov in umetnikov z obeh strani meje, ki sodelujejo v okviru že devete izvedbe razstave *Kamen...* Razstavo prireja domače Slovensko kulturno društvo Igo Gruden pod pokroviteljstvom in s sodelovanjem občine Devin-Nabrežina, Kraške gorske skupnosti in Zadržne kraške banke ter Zveze slovenskih kulturnih društev in številnih drugih podjetij. Razstavo so ob številni udeležbi odprli v petek, 1. decembra. Ob tisti priložnosti so spregovorili predsednik SKD Igo Gruden Niko Pertot, devinsko-nabrežinski župan Marino Vocci in odbornik Adriano Ferfolja, v pozdrav pa je zapel domači mladinski zbor Kraški slavček pod vodstvom Alenke Radetič in ob klavirski spremljavi Beatrice Zonta.

Razstava *Kamen...* se je iz začetnih poskusov razvila v že tradicionalen in uveljavljen kulturni dogodek, ki je prerasel tako občinske kot tudi državne meje. Predvsem pa je organizatorjem - v prvi vrsti Igorju Marušiču - uspelo obuditi zanimanje in kreativnost za kamen in za njegovo oblikovanje. Na letošnji izvedbi sodeluje, kot že rečeno, nad

štirideset razstavljalcev iz tržaške in goriške pokrajine ter iz Slovenije: podjetja Caharija, Gramar in Tecnomarmi, zatem pa Peter Škabar, Pavel Hrovatin, Igor Marušič, Andrej Mervic, Vittorio in Barnaba Porro, Luigi Bonocore, Luca Monet, Giulio Squillani, Rino Destri, Erik Vidali, Beatrice Ota, Giovanni Pacor, Mino Inchingolo, Ugo Vicic, Livio Peric, Nello Esposito, Mauro Lapel, Alvaro Marucci, Pietro Marucci, Alessandro in Giorgio Simcic, Lorenzo Milic, Mario Gruden, Felice Vizintin, Mario Vizintin, Michele Potleca, Janko Tavčar, Anton Šepec, Severin Bele, Sandi Čevnja, Aleš Kavčič, Damjan Švara, Radivoj Mulič, Zlato Rudolf, Matejka Bellé, Rado Ban, Slavo Milošević, Mario in Paolo Sossi-Sosič, Bogomila Doljak, Anita Nemanin in Claudia Raza (slednji s svojimi slikami). Na ogled je tudi fotografska razstava o kamnarstvu Krasa, ki sta jo pripravila Ivan Pertot in Igor Sedmak ob svetovanju Vladimira Grudna (lastnik fotografij je Frank Cattonar).

Razstava bo, kot že rečeno, odprta do nedelje, 10. decembra. Ob delavnikih bo na ogled od 18. do 20. ure, ob nedeljah in praznikih pa od 10. do 12. In od 15. do 20. ure.

NA LICEJU FRANCE PREŠEREN

OB PREŠERNOVI DVESTOLETNICI VEČ POBUD

Dijaki liceja Prešeren v Trstu so si letos zamislili izvirno počastitev obletnice Prešernovega rojstva. Od torka 28. novembra do sobote 2. decembra so se na šoli zvrstile številne delavnice, v katerih so dijaki pokazali svoja zanimanja, nagnjenja, želje, predvsem pa svojo kreativnost. Pod mentorstvom nekaterih profesorjev in zunanjih sodelavcev so zaživel raznorazni krožki: časnikarski, tiskarski, matematični, šahovski, kulinarični, krožek kreativnega pisanja in lepe govornice, glasbeni, fotografski in gledališki. Ta svojevrstna pobuda je popolnoma pritegnila dijake k sodelovanju, tako da so v ponedeljek, 4. decembra, v počastitev spomina Prešernovega rojstva

predstavili v šolski telovadnici svoj ustvarjalni opus, katerega so izoblikovali v posameznih delavnicah. Tako smo lahko sledili prizoru lepe govornice, prislunhni duhoviti zgodbam in poezijam kreativnega pisanja, zgodovinskemu opisu Črtomirovih časov, intervjuju s Prešernom in gledališkemu prizoru iz Prešernovega življenja. Seveda je besedno ustvarjalnost obogatila tudi dijaška glasbena skupina, ki je s svojim orkestrom in zborom spremljala počastitev Prešernovega praznika. Da bi bila naša prazna še bolj prijetna, je poskrbel kulinarični krožek, ki nam je v posameznih razredih in v profesorski zbornici pripravil "sladko" presenečenje.

DRUŠTVO SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV / O 25-LETNICI OSIMSKIH SPORAZUMOV

OSIMO JE ŠE VEDNO PREDMET UGIBANJ IN RAZHAJANJ

Petindvajset let po podpisu Osimskih sporazumov so ti še vedno predmet razpravljanj in tudi mnenja o njih so med Slovenci v Italiji še vedno deljena. To je bila med drugim ugotovitev predsednika Društva slovenskih izobražencev Sergija Pahorja na tradicionalnem ponedeljkovem večeru 4. t.m. v Peterlinovi dvorani, ki ga je DSI posvetilo ravno 25-letnici podpisa sporazumov med Italijo in takratno Jugoslavijo.

Gosta ponedeljkovega večera sta bila dr. Drago Štoka in dr. Rafko Dolhar, ki sta bila sredi sedemdesetih let vidna predstavnika stranke Slovenske skupnosti (Štoka je bil deželni svetovalec, Dolhar pa občinski svetovalec in odbornik). Oba sta posredovala tudi osebne spomine na tisto obdobje, ko je bilo marsikomu jasno, kljub uradnemu pozitivnemu zadržanju do podpisa sporazuma, da le-ta slovenski manjšini v Italiji ne prinaša dokončne rešitve njenega vprašanja. To so predstavniki SSK spoznali na raznih srečanjih. Zaščita manjšin je bila prepuščena notranji zakonodaji obeh držav, tako da globalnega zaščitnega zakona Slovenci v Italiji še danes nimamo in tudi o morebitnem njegovem današnjem sprejetju v italijanskem senatu, kjer se sedaj nahaja, ugibanja niso najbolj roznata. Sporazum je sicer do-

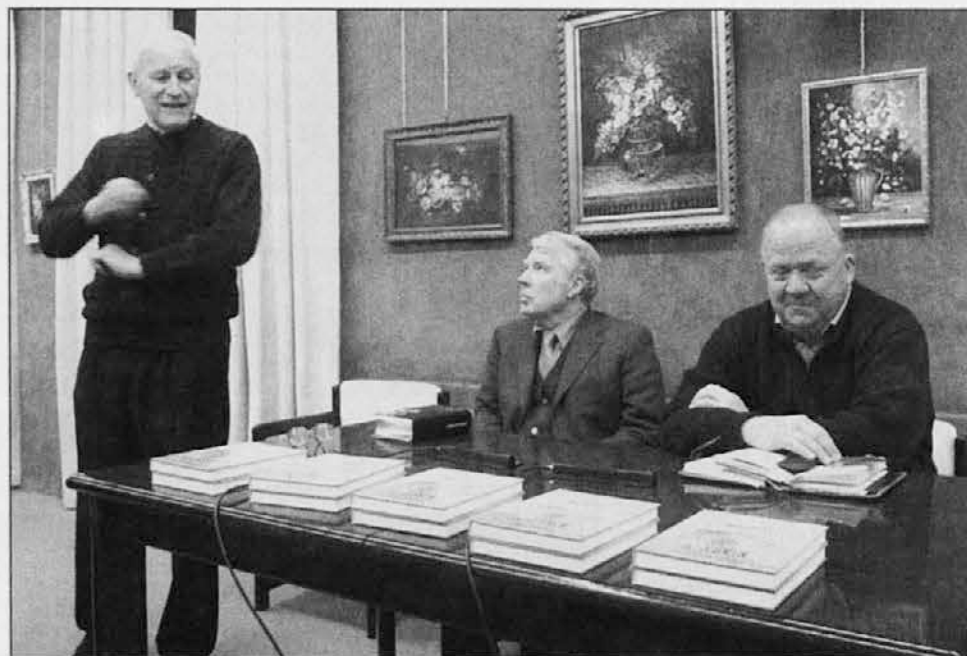

FOTO KROMA

končno zapečatil mejo med državama pred Titovo smrtjo; kot že rečeno, pa je rešitev vprašanja slovenske manjšine prepustil dobri volji italijanske države, pa tudi o načelu recipročnosti v sporazumu ni govora. Dogovor je predvideval tudi oblikovanje čezmejnne industrijske cone na Krasu, ki ji je takrat SSK nasprotovala, saj bi prišlo do razlastitev zemljišč, ki so bila last kraškega slovenskega prebivalstva. Druga negativna posledica je bila v tem, da se je na Tržaškem končalo

desetletno obdobje vladanja levosredinskih koalicij. Podpis sporazuma in resolucija s tem v zvezi v tržaškem občinskem svetu sta privedla do razhajanj in razkolov notraj italijanskih strank.

Oblikovala se je politična sila, Lista za Trst, ki je s svojim lokalpatriotističnim in protislovenskim nabojem blokirala razvoj Trsta za dvajset let. Če pa pogledamo na današnje stanje, vidimo, da zaščitnega zakona še vedno ni in ga najbrž za nekaj časa tudi ne bo,

slovenska narodna skupnost v Italiji pa leze vedno bolj dol: tvegamo izgubo parlamentarca in tudi v deželnem svetu se še kako pozna odsotnost svetovalca Slovenske skupnosti, medtem ko podpredsednik deželnega sveta Miloš Budin nima prostih rok. Dokazano je, da je vključevanje v italijanske stranke prineslo Slovencem le škodo; že sam naravni razvoj bo privedel do tega, da bodo tisti Slovenci, ki bodo taki še ostali, končno skupno nastopili.

OB 200-LETNICI PESNIKOVEGA ROJSTVA

NA ŠOLI F. LEVSTIK SO POČASTILI PREŠERNA

Ob koncu leta 2000 še poklon velikanu poezije Francetu Prešernu. Širom po domovini, zamejstvu in zdomstvu se je v prvih dneh letošnjega decembra zvrstilo kar nekaj slavnostnih trenutkov, ki so želeli biti oddolžitev sinu Vrbe, ljudem pa bogato srečanje z umetnostjo.

Slovenci nimamo kaj zavdati ostalim svetovnim narodom, ker nas je že Prešeren pospremil v njihovo družbo; da pa se je to zgodilo pred dvesto leti, se moramo sami zavedati in tarnanje o naši "majhnosti" mora v kot, da lahko postanejo Poezije vodilo našega življenja.

Posebno razveseljive so proslave, ki jih oblikujejo otroci in najstniki, saj dajejo upati, da se je neminljivost Prešernovega verza dotaknila tudi njihovih src.

V soboto, 2. decembra, se je nižja srednja šola Fran Levstik s Proseka zbrala ob Prešernu, pa še številni starši in prijatelji so prisostvovali lepo oblikovani dopoldanski proslavi. Zdravljica je uvedla skoraj enourni program, ki ga je pripravila in režirala neutrudna prof. Rudica Požar, za glasbeno kuliso je poskrbela prof. Viha Kodrič, za umetniško podobo odra pa prof. Cecilija Černe.

Priložnostni govor je imela prof. Požarjeva in poudarila Prešernovo misel, da je narod nezamenljiva vrednota in bistvena komponenta naše samobitnosti. V tistem času je to le redkim zlezlo pod kožo in

veliki Prešeren je bil med njimi, da smo lahko iz ljudstva postali narod. Z ostro besedo in mislijo se je Prešeren bojeval za narod, uprl se je zlitju jugoslovanskih narodov, zavračal je kratkoročne politične spletke in videl mesto slovenskega naroda v omikani Evropi. Mogočna priča tega nam je Zdravljica, ki poje miru in sožitju v skupnosti enakopravnih narodov.

Prizore iz Prešernovega življenja so zelo dobro podali dijaki šole, slike pa sta povezovali glasba narodnih pesmi in najbolj znane Pesnikove izpovedi. Občinstvo in dijaki so stopili na pot Prešernovega življenja: šolanje v Ljubljani, kjer ga je učil Valentin Vodnik, nekajletno bivanje na Dunaju in pismo, ki je obvestilo starše, da bo 24-letni France postal doktor prava, zapeljive besede *Povodnega moža*, večni *Kam?*, neminljivi *Sonetni venec*, srčno prijateljstvo s Čopom...

Srečanja z nemirnim, enkratnim Pesnikom življenjem in verzom je zaključil šolski zborček in tako kot na začetku z *Zdravljico* nazdravil Prešeren in narodu, ki ga je rodil.

GLEDALIŠKI VRTILJAK

OTROKE JE OBISKAL TUDI SV. MIKLAVŽ

ERIKA HROVATIN

FOTO KROMA

Susič. Vsebinska je bila prav primerna ob bližajočem se prazniku, pri katerem igrajo otroci, njihova pisemca, zaželene igračke in seveda tudi angelčki, glavne vloge. Običajne gledališke elemente so tokrat obogatili glasbeni songji (delo režiserke same in Aljoše Saksida, ki je za to priložnost priredil melodije Barta Baharaha), poleg teh pa je celotno predstavo poživila tudi dinamična izmenjava lutk (Magde Samec) in igralcev.

Mladi gledalci so gledali celotni predstavi z izjemno zbrano nastopjo in zanimanjem, saj vemo dejstva, da je sveti Miklavž še vedno zelo priljubljen, predvsem pa zelo pričakovani. Ob koncu predstave je s tem v zvezi otroke čakalo presenečenje: skozi vhodna vrata je namreč vstopil sam sveti Miklavž v spremstvu pomočnikov, ki so v rokah nosili koše, polne daril. Po začetnem "šoku" so se vsi otroci postavili v vrsto in se drug za drugim približali častnemu gostu, ki jih je pozdravil in jim izročil darila.

Celotni popoldan je lepo uspel, tako da se bodo morda čez nekaj let prav ti otroci spominjali med drugimi tudi na ta trenutek, ko so začarano - in malce v strahu - gledali visokega, starega gospoda z belimi brki in dolgo brado.

Na programu je bila predstava z naslovom *Za koga so igračke* režiserke in avtorice Lučke

DANIJEL GRBEC DESET LET ZBOROVODJA MePZ SLOVENEK-SLAVEC

GLOBLJI POMEN SLOVENSKEGA PETJA V ZAMEJSTVU

IVANA MAHNIČ

V soboto, 2. t.m., je bil v Srenjski hiši v Borštu velik praznik. Prosvetno društvo Slovence iz Boršta in Zabrčca je priredilo celovečerni koncert MePZ Slovenec-Slavec ob 10-letnici vodenja zbora Danijela Grbca. Ta pobuda je spadala v niz prireditev ob stoletnici ustanovitve društva, ki so se začele lani. Koncert je imel naslov *z naših src do vašega srca*. S to mislijo so hoteli pevci poudariti, kako močno so navezani na našo slovensko pesem. Zato je pred številnim občinstvom, ki je napolnilo društveno dvorano, in pred prijatelji zbora najprej zazvenel motiv *Naša pesem*, od katere, kot so zapeli pevci, *lepše se nisem slišal*. Slovenci smo še posebno ponosni na svojo lepo pesem. Nanjo nas veže nevidna, a trdna nit, ki jo lahko zaznamo le s srcem in prek čustev. Naša pesem nas spremlja od prvega trenutka, ko z otroškimi in neizkušenimi očmi zagledamo v svet, vse do neizbežnega trenutka, ko se od njega poslovimo. Naša pesem nam stoji ob strani ob prijetnih priložnostih, ko se zberemo ter se skupaj veselimo: pesem nas tedaj združuje, razvedri in bogati. Del življenja pa so tudi žalostni trenutki. Taki, katerim bi se vsakdo rad izognil. Takrat nas naša pesem tolaži in spodbuja k upanju v boljše čase. Zaradi te njene izredne moči globoko ljubimo našo pesem ter se ji brezpogojno predajamo. Ta naša ljubezen pa rodi srce: široko in odprto, brez katerega bi bila ta pesem le prazna beseda.

Koncert je zbor izoblikoval po sklopih pesmi, ki jih je črpal iz novejšega repertoarja. Naša pesem se je tako vila skozi različne teme. Prislunili smo skladbam, ki so namenjene tistim, ki so zapustili domači kraj in sedaj živijo v tujini. Naša pesem pa jim bo za vedno zvesta spremljevalka in družica. Torej naj jih ta napovedose kot glasen odmev ljubljene zemlje in naj jim je v tolažbo ob domotožju. Drugi sklop pesmi je obujal čustvo, ki obdaja ves svet, razvedri lica, bodri tudi najotožnejša srca in spodbuja k življenju. To je ljubezen: čista, globoka, goreča in zvesta. Lahko pa je tudi čustvo, ki povzroča duševno trpljenje: nesrečna ljubezen, ko je draga oseba ne

vrača. Sledili sta pesmi, s katerimi človek izraža vso svojo privrženost domačemu kraju. Z njim se človek dopolnjuje in iz njega črpa moč za premostitev najrazličnejših okoliščin, s katerimi nas življenje dan za dnem preizkuša. Podobna našega ljubljene domačega kraja nas spremlja na vsakem potovanju in nas spominja na naše korenine. Pesmi, ki ju je zbor zapel, sta portret geografskih značilnosti naših krajev: katerih del sta Kras in morje. Z otožno pesmijo so se pevci spomnili tudi na vse prijatelje in ljubljene osebe, ki so nam bile blizu in so odšle od nas. Njihov spomin skrbno hranimo v kotičku našega srca. Ta spomin pa nam daje uteho v težkih trenutkih ter nam vliva pogum za nadaljnje delo.

Ljubitelju pesmi pomenita petje in doživljanje ob petju vse. Zato zbor nikakor ni mogel mimo naše ljudske pesmi, ki je izraz naše bogate kulturne dediščine, človeške čustvenosti in ustvarjalnosti. Ljudsko pesem pojmujemo s ponosom, ker ogreje srca vseh, ki jo poslušajo. In kakor je pri nas dobra navada, se nam pri tem prileže tudi kozarček domače kapljice.

V tem desetletju je pesem dejavno spremljala delovanje zbora. Pomemben del njegovega življenja so gotovo pevske revije in koncerti v sosednjih društvih. Kdaj pa kdaj pa se zbor napoti tudi dlje od naše Primorske. Minulo poletje se je med drugim udeležil Mednarodne zborovske revije na Južnem Tirolskem. Pogum-

no se je odpravil v Dolomite in v kovčkih je s seboj nesel našo zamejsko stvarnost, pogled na lepoto naših krajev in seveda našo slovensko pesem. V njihovih mislih pa so zapeteni lepi spomini in bogata doživetja. Letos poteka 200 let od rojstva Franceta Prešerna, zato si je zbor želel tudi na tem večeru počastiti spomin naše največjega pesnika z eno izmed njegovih poezij. Ne smemo pa pozabiti na plodno sodelovanje, ki je tri leta povezovalo zbor in dramsko skupino. Ta izkušnja je obogatila njegovo delovanje, dala mu je veliko samozavesti ter ga napolnila z močjo in voljo do novih dosežkov. Seveda to ni bilo samo žrtvovanje, pač pa tudi zadoščenje in zabava med pravimi prijatelji.

Koliko dobre volje, potrpežljivosti in vztrajnosti je potrebno, da skupina ljudi ne preneha z vajami. Kolikokrat se je treba v zimskih večerih, v dežju in burji odločiti, ali prebiti večer v toplem in udobnem domu ali se pogumno odpraviti na pevske vaje! Pevcem še vedno veliko pomenijo pripadnost zboru in naši skupnosti, narodna odgovornost ter zvestoba naši slovenski pesmi. Pretoklost nas uči, da moramo živeti za jutri. Ta jutri pa mora biti smiselno bogat in plemenit. Noben trud ali pobuda ne bosta nikoli zaman, če ju bosta nagradila nasmeh in aplavz. To zadoščenje pa ga dajejo poslušalci in prijatelji, ki so v soboto s toplim aplavzom nagradili zbor in na koncu vzkliknili: Lepo je bilo!

Res je bilo lepo. Dirigent nam je zaupal: "deset let zelo hitro mine, če jih preživis v dobri, prijetni družbi." V teh desetih letih sta zbor in dirigent skupaj prehodila dolgo pot. Skupaj sta preživela tako srečne kot manj srečne trenutke in nista nikoli obupala. Tako kot pravi sam dirigent: "tudi težave so del naših izkušenj in pot je redko gladka, skoraj vedno se vije strmo navzgor". Delo je bilo res naporno, a je dirigenta ljubezen do glasbe navdajala vedno z novim in močnejšim zagonom. Na sobotnem praznovanju so se mu vsi iz srca zahvalili za to desetletje dela ter mu zaželeli še veliko osebnih, predvsem pa glasbenih uspehov ter da bi lahko skupaj delili še mnogo doživetij.

Sobotni koncert in delovanje naših društev v zamejstvu nasploh sta temelj za ohranitev naše narodne zavesti in za obogatitev slovenske kulture, besede in glasbe. Praznovanje ob 10-letnici vodenja zbora Danijela Grbca ni bil praznik le za zbor, ampak za vso našo skupnost. Na koncertu so bili namreč prisotni tudi predstavniki krovnih ustanov kot so podžupanja dolinske občine Fulvia Premolin, pokrajinski predsednik ZSKD Rinaldo Vremec, predsednik KD Fran Venturini od Domja in SKD Tabor ter predstavniki pobratenega društva Tabor iz Savinjske doline, ki so ob koncu izrazili dirigentu in društvu čestitke za opravljeno delo in voščila za nadaljnje načrte. Sekretar sklada za ljubiteljske kulturne dejavnosti Republike Slovenije Marko Studen je pevcem podelil Gallusova bronasta, srebrna in zlata odličja ter poudaril, da taki dogodki krepijo narodno identiteto. Nato sta vsem pevcem, ki so že prejeli najvišje slovensko priznanje za ljubiteljsko pevsko dejavnost in najmlajšim članom zbora, Emil Petaros in predsednik PD Slovenec Boris Rapotec podelila še priložnostna priznanja.

Neustavljivi čas lahko ruši še tako mogočna dela. Spomina pa, ki ga človek nosi v sebi, ne bo mogel nikoli izbristati. To desetletje bo za vedno lep in živ spomin. Zakaj pa naj bi se ustavili pri desetih letih? Morda bomo čez deset let zopet skupaj proslavljali.

NAROČNINE ZA NOVI GLAS 2001

Italija in Slovenija 80.000 lir,
inozemstvo 120.000 lir,
letalska 150.000 lir

PLAČA SE LAHKO: - na upravi Novega glasa v Trstu, ul. Donizetti 3, vsak petek od 9. do 12. ure;

- s pošto položnico na račun št. 10647493 ali na bančni tekoči račun št. 69280. Oba računa naj bosta naslovljena na: Zadruga Goriška Mohorjeva, Riva Piazzutta 18 - 34170 Gorica.

OBVESTILA

ZVEZA CERKVENIH pevskih zborov in Marijina družba Marije Milostljive vabita na predstavitev zbirk Zborovske duhovne pesmi zamejskih avtorjev in izbor vokalnih skladb Staneta Maliča, ki bo v petek, 8. 12., ob 17. uri v dvorani Marijinega doma v ul. Risorta 3 v Trstu.

SKK, MOSP in Slovenski oder prirejajo v nedeljo, 10. decembra, izlet v Kanalsko dolino in na Koroško. Smučanje in srečanje s člani slovenske skupnosti iz vasi Sele pod Karavankami. Prijave in informacije: Slovenska prosveta, od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure, tel. št. 040 370846.

DRUŠTVO SLOVENSkih izobražencev in Knjižnica Dušana Černeta vabita v ponedeljek, 11. decembra, v Peterlinovo dvorano v Donizettijevi ul. 3 na srečanje s prevajalko in knjižničarko Marto Filli ob izidu njene prevoda *Pesmi in proze Giacoma Leopardija*. Srečanje z avtorico bo uvedel prof. Tomaž Pavšič. Začetek ob 20.30.

BOŽIČNA DUHOVNA priprava in maša za duhovne poklice bosta v sredo, 13. decembra, z začetkom ob 16. uri, pri šolskih sestrah pri Sv. Ivanu, ul. delle Doccie 34. Vodil bo g. Jože Špeh. Sledila bo družabnost. Vse "ljudi dobre volje" vljudno vabita Slovenska Vincencijeva konferenca in Klub prijateljstva.

MESEČNA KONFERENCA bo v četrtek, 14. decembra, ob 20. uri v župnijski dvorani v Nabrežini. Štandreški župnik Karlo Bolčina bo predaval na temo *Izreden advent z misijonom*. Sledita razgovor in družabnost. Vljudno vabljeni!

KROŽEK FOTO Trst 80 prireja v sodelovanju z Deželnim sedežem RAI prvi slovenski zamejski video natečaj Ota-Hrovatin. Posneta dela je treba oddati do 10. januarja 2001 v Tržaški knjigarni v ulici sv. Frančiška 20. Pravilnik za sodelovanje je na razpolago v Tr-

žaški knjigarni, v Narodni in študijski knjižnici in na ZSKD.

SLOVENSKO STALNO gledališče. Boris Kobal, *Allegro... ma ne preveč*. Kabaretna monodrama v interpretaciji Borisa Kobala, glasba Miran Košuta. Premiera v petek, 22. decembra, ob 20.30 red A. Ponovitve: v soboto, 23. decembra, ob 20.30 red B; v sredo, 27. decembra, ob 20.30 red D; v četrtek, 28. decembra, ob 20.30 red E; v petek, 29. decembra, ob 20.30 red F; v soboto, 30. decembra, ob 20.30 red T; v nedeljo, 7. januarja 2001, ob 16. uri red C. Predstava za vaš in naš novoletni čas. Rezervacije gledalcev brez abonmaja sprejemamo od ponedeljka do petka od 10. do 14. ure, tel. št. 040 362542.

SLOVENSKO STALNO gledališče. Alessandro Baricco, *Devstvo*, v interpretaciji Janka Petrovca in režiji Marka Sosičca. V soboto, 16. decembra, ob 20.30. Zaradi omejenega števila sedežev je potrebna rezervacija. Rezervirate na tel. št. 040 362542 od ponedeljka do petka od 10. do 14. ure.

DAROVİ

VSPOMIN na teto Julko Mljač darujeta Pini in Boži 50.000 lir za Marijin dom pri Sv. Ivanu.

ZA SLOVENSKE misijonarje: N.N. iz Ukevarje 50.000 lir za misijonarja Mavriča in 50.000 lir za misijonarja Lojzeta Letonjo, ki delujeta oba v Sibiriji; N.N. daruje 50.000 lir za misijonarja Ernesta Saksido, ki deluje v Braziliji.

ZA CERKEV v Ricmanjih: M.B., Trst, 100.000 lir; vodstvo Italcementi ob prazniku zavetnice sv. Barbare 200.000; družina Berdon, Trebče, 50.000 lir.

ZA MUZEJ v Ricmanjih: druž. Berdon, Trebče, 50.000 lir. ZA KAPELO p. Leopolda pri Domju: V.T., Trst, 100.000 lir; družina Sosič-Malalan, Opčine, ob 90. rojstnem dnevu strica gospoda Franca Malalana 100.000 lir.

V MARIJINEM DOMU V ULICI RISORTA

DVE NOVI PESMARICI ZVEZE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

V petek, 8. t.m., bo ob vsakotnem prazniku Marijine družbe Marije milostljive v Marijinem domu v ul. Risorta 3 v Trstu predstavitev dveh novih zbirk, ki sta pred kakim mesecem izšli pri Zvezi cerkvenih pevskih zborov iz Trsta. Gre za zbirko *Zborovskih duhovnih pesmi zamejskih avtorjev*, v kateri so objavili 20 skladb, ki so jih prispevali Andrej Bratuž, Adi Danev, Daromilov, Zorko

Harej, Stanko Jericijo, Dušan Kovač, Ivo Kralj, Ciril Kren, Ignacij Ota, Andrej Pegan, Dina Slama in Mirko Špacapan ter za zbirko z naslovom *Izbora vokalnih skladb Staneta Maliča*. Obe zbirki sta uredila prof. Zorko Harej in Marko Tavčar. Opremil ju je Edi Žerjal, fotografiral pa Janko Harej. O zbirki duhovnih pesmi raznih avtorjev bo spregovorila muzikologinja dr. Luisa Antoni, o skr-

bi ZCPZ za ovrednotenje celotnega opusa Staneta Maliča pa bo spregovorila prof. Marija Kerže. Za zvočno predstavitev nekaterih skladb bo poskrbela priložnostna pevska skupina pod vodstvom Janka Bana, medtem ko bo sopranistka Sara Jablaniček ob klavirski spremljavi Tomaža Simčiča zapela dve Jericijevi skladbi za glas in obvezno spremljavo.

SKD IGO GRUDEN NABREŽINA

pod pokroviteljstvom in v sodelovanju z

OBČINO DEVIN-NABREŽINA
in KRAŠKO GORSKO SKUPNOSTJO

in s sodelovanjem
ZADRUŽNE KRAŠKE BANKE

SEDEŽ: 34016 Opčine, ul. Ricreatorio 2, tel. 040 21491
PODRUŽNICE: Trst, Nabrežina, Sosljan, Bazovica, Domjo

KAMEN...

IX. razstava kamnitih izdelkov in skulptur
Do nedelje, 10. decembra 2000

URNIK: delavniki od 18. do 20. ure, prazniki od 10. do 12. in od 15. do 20. ure.

Kamnarska hiša Igo Gruden v Nabrežini - Nabrežina center 158

V SODELOVANJU Z ZSKD

TISKOVNA KONFERENCA OBČINSKIH SVETOVALCEV

ZA ZAKON 482 ČAS DO 15. DECEMBRA

Prejšnji tork so predstavniki leve sredine v goriškem občinskem svetu sklicali tiskovno konferenco na temo: izvajanje zakona 482/99 v občini Gorica. Na srečanju so posegli v razpravo občinski koordinator Oljke Alessandro Bon, svetovalci Oljke Erika Jazbar, Lucio Ulian, Nataša Paulin ter zastopnika SKP Ottavio Romano in Isontino per l'Europa Mario Mazzoni.

Svetovalci so omenili pismo, ki so ga predložili vsem občinskim svetovalcem s prošnjo, naj se do 15. decembra izrečejo v prid izvajanju zakona za slovensko in furlansko jezikovno skupnost na celotnem območju občine Gorica. Predstavniki leve sredine so namreč jasno povedali, da ob svojih 12 podpisih potrebujejo še izjavo dveh predstavnikov, ki bi se izrekla temu v prid, da

bi dobili potrebno tretjino svetovalcev ter predstavili omenjene podpise pokrajinskemu svetu. Pokrajina se namreč nagiba, da bi v letošnjem letu določila ozemlje, na katerem naj bi veljale zaščitne norme, za to pa potrebuje odgovor vseh občin, ki oblikujejo pokrajino. Od marca dalje, ko je predsednik Brandolin poslal občinam prošnjo, se med pomembnimi upravami za omenjeni zakon ni izrekla le občina Gorica. Leva sredina je torej nastopila v prvi osebi in vprašala, naj tisti, ki se namestijo izreči v prid zakonu, čimprej odgovorijo. S tem v zvezi gre podčrtati javno obvezo Severne lige, ki se je jasno izrekla v prid izvajanju zakona v občini Gorica. Severna liga ima v občinskem svetu tri svetovalce.

SP

SEJA POKRAJINSKEGA SVETA SSK

POTREBNA SKUPNA STRATEGIJA

Prejšnji ponedeljek se je sestala pokrajinski svet SSK Gorica. Sejo je uvedel pokrajinski predsednik Hadrijan Corsi, ki je poudaril, kako lahko na Goriškem mirno trdimo, da je volilna kampanja v polnem teku. Pri tem se SSK predstavlja z isto politično linijo in programom že od svojega nastanka, medtem ko se druge politične sile iščejo in spreminjajo smernice svojega političnega delovanja.

O politični situaciji na Goriškem je podrobno spregovoril pokrajinski tajnik Aleš Figelj. Omenil je srečanja, ki jih je v zadnjih mesecih imela SSK s koalicijskimi partnerji leve sredine. Politična slika je precej meglena in zaenkrat še nejasna, saj se v javnosti pojavljajo imena nekaterih morebitnih kandidatov, ni pa še jasno, v kakšni obliki, to pomeni, s katerimi koalicijami bomo nastopili prihodnje leto na parlamentarnih, pokrajinskih in občinskih volitvah. Slovenska manjšina bi se morala v tem pogledu čimprej domeniti za skupno strategijo, saj je povsem jasno, da se je tradi-

cionalna politika leve do le-te precej spremenila, tako da postajajo smernice, če ne skupnega, vsaj koordiniranega nastopanja, ki jih SSK zagovarja od vsega začetka, danes aktualne tudi za druge komponente slovenske manjšine. Skupna strategija bi pomenila večjo pogajalsko moč slovenske manjšine na Goriškem.

Druge pomembna tematika, o kateri je tekla beseda, je zadevala izvajanje zakona 482/99 in probleme, ki so s tem vezani na občino Gorica in do nedavnega občino Tržič; izgledi v tem smislu niso najbolj razveseljivi, če pomislimo, da predvideva nastajajoči zaščitni zakon zelo podobne parametre za določitev ozemlja, na katerem bodo veljale zaščitne norme v prid slovenski manjšini.

Prisotni člani pokrajinskega sveta so nato spregovorili o problemih, s katerimi se ukvarjajo naši predstavniki na krajevni ravni, v slovenskih občinah Sovodnje, Doberdob in Števerjan ter v sami občini Gorica.

IZVAJANJE ZAKONA 482/99

POLEMIKE V TRŽIČU

Potem ko so v tržički občini zbrali z neprecenljivo pomočjo tamkajšnjih slovenskih prosvetnih delavcev potrebnih sedem podpisov za izvajanje zakona 482/99 v tej občini, se je okoli omenjene problematike razvila precej ostra polemika. Kot znano, so omenjeni podpisi precej heterogeni, saj zajemajo Leve demokrate, gibanje Forza Italia, ljudsko stranko, Komunistično prenovo in gibanje Onda. Sam župan ni podpisal omenjene zahteve, naj se Tržič vključi v ozemlje zaščite, ki ga predvideva omenjeni zakon; v sami večini, ki podpira

Persijejo upravo, pa smo lahko prebrali različna gledanja na zakon.

V glavnem gre za bojazen, vezano na nepoznavanje zaščitne norme, da bo s tem dejanjem v dani občini dvojztičnost prisotna ob vsakem koraku.

Dejstvo pa je, da so omenjeni podpisi bili oddani na pokrajino, ki je pristojna za določitev teritorija zaščite in bo o tem sklepal pokrajinski svet, ki bo moral upoštevati mnenje, ki je prišlo s strani predpisane tretjine občinskih svetovalcev.

SP

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA / PREDSTAVITEV ZBIRKE ZA LETO 2001 V GORICI

VEDNO AKTUALNA PONUDBA

IVA KORŠIČ

Predstavitvi knjižnega daru Goriške Mohorjeve družbe za leto 2001 na knjižnem sejmu v Ljubljani je sledil uradni predstavitveni večer v Kulturnem centru Bratuž v petek, 1. decembra. Polno zasedena komorna dvorana je zgovorno pričala, da ima Mohorjeva družba v 75. letu obstoja še veliko vnetih bralcev.

Goriške predstavitve so se udeležili urednik *Koledarja* dr. Jože Markuža, zgodovinar Boris Mlakar, ki je že leta 1992 sodeloval pri Mohorjevi družbi kot urednik *Črniške kronike* in je spet pristopil k njej kot avtor *Tragedije v Cerknem*, prof. Lojzka Bratuž kot urednica pesnitve *Joža Lovrenčiča Sholar iz Trente in Milana Pasarit*, avtor vabljivih *Pravljic na potepu*. Večer je povezoval tajnik GMD Marko Tavčar. Prisotne je najprej pozdravil predsednik založbe dr. Oskar Simčič, ki je izrazil zadovoljstvo nad veliko udeležbo in dejal, da je letos prvič predstavitev v centru Bratuž, ker so prostori Katoliške knjigarne v popravilu.

Marko Tavčar je poudaril, da Mohorjeva vsako leto premošča nemalo težav, da v jesenskem času nudi bralcem svoje knjižne novosti. Izrekel je upanje, da bi bralci radi segali po "mohorjevkah", ki so letos zanimive in bodo pomagale osvetliti mračna zgodovinska dogajanja. Podčrtal je, da je jedro vsakoletne zbirke *Koledar*, okoli katerega se oblikuje ostali del ponudbe. Že 26 let ga ureja dr. Jože Markuža. Prav on je poslušalcem opisal letošnjo vsebino. *Koledar* prinaša z izbranimi prispevki nova spoznanja iz preteklosti in sedanosti. Ker slavimo prihodnje leto

FOTO BUMBACA

tisočletnico Gorice, je oblikovno, pa tudi vsebinsko posvečen prav temu jubileju (platnico je učinkovito izdelal Igor Devetak). Zdenko Vogrič je posredoval fotografsko gradivo, ki spremlja koledarske dni. Fotografije so lep prikaz današnjega in nekdanjega goriškega mesta. Pri *Koledarju*, pravzaprav zborniku, je sodelovalo 32 piscev, vseh člankov je 59, le-te dopolnjuje 98 slik.

Že enajsto leto skrbi GMD za izid knjig v domoznanski zbirki *Naše korenine*. Zgodovinar dr. Boris Mlakar, tako je dejal Marko Tavčar, je v zelo strnjem slogu skušal v *Tragediji v Cerknem* omogočiti bralcu, da spozna dejstva, ki so privedla do tragičnega zgodovinskega dogodka. Avtor je naglasil, da se je lotil tega pisanja, ker je sam po rodu iz Cerknega in povrh še zgodovinar. Ta prva vzgiba sta ga privedla do raziskovanja in zapisovanja pričevanj o poboju, ki se je dogdil pozimi leta 1944. Takrat so Nemci napadli partijsko šolo in usmrtili 47 tečajnikov in drugih domačinov. Že kot otrok je vedel za smrt teh partizanov, toda del nesrečne zgodbe mu je ostal zmeraj zastr, in sicer pookol 14 nedolžnih vaščanov - med njimi je bil kaplan Lado

Piščanc - na Lajšah s strani partizanov. Pri rekonstrukciji tragičnega dogodka se je poslužil virov iz partizanskega in nemškega dokumentarnega gradiva. Izredno dragoceni so bili pogovori s še živimi pričami, s Cerkljani in celo z dvema tedanjima nemškima vojakoma, ki sta sodelovala pri napadu, in z nekdanjimi partizanskimi komandanti. Hvaležen je zamejskemu katoliškemu krogu in predvsem Mohorjevi družbi, ki mu je omogočila izdajo knjige, s pisanjem katere je čutil potrebo po razčiščenju oziroma očiščenju. Marko Tavčar je pridal še, da je Lado Piščanc živel v Gorici in je Mohorjeva tudi zaradi tega izrazila željo po izdaji. Obenem je Tavčar pozdravil prisotno gospo Miro Piščanc, sestro gospoda Piščanca, in se zahvalil slikarju Pavlu Medveščku, ki redno skrbi za primerno opremo zbirke *Naše korenine*.

Zatem je prof. Lojzka Bratuž v jedrnatem, a izčrpnem posegu spregovorila o publikaciji epa Joža Lovrenčiča *Sholar iz Trente*, ki jo je opremil Franko Žerjal. Knjiga je prvič izšla leta 1939 (prej je izhajala v revijah) in ta je šele njena druga izdaja. Prof. Bratuževa je podčrtala, da je med vsemi epskimi po-

skusi iz dvajsetih in tridesetih let najbogatejše in najboljše delo prav ta ep. Epska zgodba vsebuje uvodno pesem, 33 spevov in epilog z naslovom *Kronika Trente*, ki je v novi izdaji ni, pa še Lovrenčičeve zgodovinske in zemljepisne opombe. Pri svojem pisanju se namreč opira na ljudsko legendo, znano na Bovškem in Tolminskem. Dogajalni prostor so Trenta, Soška dolina, Devin, Benečija, Kanalska dolina, Videm, Benetke, Padova. Prof. Bratuževa je naglasila, da je izbira Mohorjeve družbe pravilna, saj prve izdaje ni mogoče več najti, pa tudi zato, ker v zgodbi zaživijo primorski kraji. S to izdajo je tudi počastila spomin avtorja, predolgo in po krivici pozabljenega, zamolčanega pesnika in pisatelja prav ob stoletnici njegovega rojstva.

Mohorjeva družba posveča pozornost tudi otrokom in prav našim malčkom so namenjene *Pravljice na potepu* Milana Pasarita. V njih bodo našli marsikatero dragoceno, modro zrno resnice in dobrote. Avtorja in hkrati nežnega ilustratorja Milana Pasarita poznajo radijski poslušalci, ker piše pravljice za tržaški radio. Sam je dejal, da se je s pisanjem pravljic začel ukvarjati po naključju. Zapisoval si je pravljice zgodbe, ki si jih je izmišljal za svojo hčerko. Protagonisti čarobnih povestic so gozdne živali, vile, palčki, pač ves skrivnostni gozdni svet, h kateremu se radi zatekamo.

Ob koncu se je Tavčar zahvalil oblikovalcem predstavitev večera in tudi goriški tiskarnama Budin in Grafici Goriziani, ki sta si prizadevali, da so knjige lahko izšle pravočasno.

SCGV KOMEL PRIPRAVIL ČETRTI KONCERT CIKLA SREČANJA Z GLASBO

USPEŠEN NASTOP TRIA FORUM IULII

JOŽEK ŠTUCIN

Koncertni večer, ki so ga v okviru abonmajske prireditve *Srečanja z glasbo* pripravili v četrtek, 30. novembra, v dvorani Pokrajinskega muzeja na goriškem gradu, so preprosto poimenovali *Trio skozi stoletja*.

Komorna zasedba flavta, klavir in violončelo je dokaj redka. Kljub odličnemu dopolnjevanju treh različnih glasbil so se skladatelji le redko odločali za ta sestav, nemara tudi zaradi solistične narave vsakega od glasbil, ki ob sebi raje "sliši" spremljavo "nižje" rangiranega orkestra. Kdo bi vedel. Kakorkoli, del je malo, glasbeniki Tria Forum Iulii, v katerem svoje glasbene potencialne združujejo pianistka Paola Chiabudini, flavtist Fabio Devetak in violončelist Aleksander Sluga, pa so vseeno uspeli pripraviti kratek pregled razvoja te zvrsti skozi stoletja. Zanimiv sestav, ki ustvarjalno povezuje beneške, tržaške in goriške glasbenike, je nastal pred dobrim letom, zanimiv podatek pa je tudi, da so vsi trije aktivni učitelji svojega instrumenta. Prav slednje se zdi

FOTO H. JUSSA

nadvse pomembno - učitelj, ki se odpove umetniški karieri, ki postane zgolj pedagog brez lastnih umetniških ambicij, postopoma izgubi stik z živo glasbo, izgubi občutek za koncertno izvedbo in se oddalji od učencev, ki navadno veliko nastopajo. Seveda tega ne gre posploševati, brez dvoma pa velja obratno - učitelj, ki kljub napornemu delu še najde čas za vežbanje, koncertiranje in nastopanje, je zagotovo tudi uspešen pedagog.

Uvodni Haydnov *Trio za flavto, čelo in klavir v D-duru št. 16* so glasbeniki zaigrali brez večjih odstopanj od pričakovane. Trio resda ni pretirano zapleten, saj gre za jasno baro-

zapljen, izvajalsko pa vsekakor izredno zahteven je Webrov *Trio v g-molu op. 63*, ki so ga glasbeniki zaigrali po predhodni analizi Christine Meyr. Romantični skladatelj je v vsakem od štirih stavkov ustvaril svojstveno razpoloženje, pač v skladu z vihravo dobo, v kateri je živel, ter skušal iz treh glasbil "izvleči" orkestrske učinke. Za izvajalca je tu naloga resnično postavljena visoko. Obenem gre za tehnično zapleteno gradivo, ki zahteva veliko poustvarjalne spretnosti, še težje pa je seveda "ujeti" pravi izraz in vsebinski smisel zapisanih not. Razpon od ljudske, pivske melodije do goethejevskih bizarnih poglobljanj v temačni svet podzemlja se zdi skorajda neizvedljiv, a priznati moramo, da so glasbeniki dovolj prepričljivo povzeli bistvo Webrove umetnine in navdušili polno dvorano poslušalcev. Sprehod skoz stoletja je zaočeval *Trio za flavto, čelo in klavir* češkega skladatelja Bohuslava Martinuja, v dodatku pa je lep koncertni večer dopolnil še Clementijev stavek *Vivace-assaï*.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ / GLEDALIŠKI SAMOSPEVI

ISTRSE ŠTORIJE V PRIPOVEDI NEVENKE VRANČIČ

IVA KORŠIČ

Nova dramska ponudba Kulturnega centra Lojze Bratuž, Gledališki samospevi, ki naj bi pobliže predstavili posamezne gledališke umetnike, so se začeli in izpeli v skoraj prazni komorni dvorani KCLB. Tudi na vabilo za drugo in poslednjo predstavo se je odzvala le peščica gledalcev, ki pa so z užitek spremljali živo pripovedovanje Nevenke Vrančič, članice Primorskega dramskega gledališča iz Nove Gorice. V sočno pripoved treh istrskih pravljic, kakor

jih je po ljudskem izročilu napisal Marjan Tomšič, zvesti zbiratelj narodnega blaga, je dramska igralka z lila vso svojo ljubezen do istrskega človeka, ki si zna trd vsakdanjik napolniti s čimbolj vedro življenjskostjo. V pravljicah Šavrinke Plavka, Zadržana hiša in Cigan in vrag so se zaiskrile sanje, želje, upanja pa tudi optimističen značaj preprostih istrskih ljudi, ki ne obupajo in se ne vdajo, čeprav jim v življenju ne gre vse po sreči. Nič jih ne zbega, ne strahovi, ne premeteni vrag. Vsemu znano kljubovati z nasmehom na

ustih in modrimi mislimi. Ljudsko modrost je Vrančičeva dobro osvetlila in s svojo pripovedjo je gledalce pospremila v čudoviti istrski kraški svet, katerega trpka zemlja je napojena z vonjem po morju, s katerim se burja neusmiljeno poigrava. Vse to, predvsem pa istrsko dušo, so poslušalci zaznali tudi v avtorski glasbi in istrskih ljudskih motivih, ki jih je iz strun svojih gosli ljubeče izvabljal violinist Vlado Batista. Že dvaindvajsetič so po premieri v vsej polnosti stopili pred občinstvo živahni protagonisti pravljic v

prikupnem nastopu Nevenke Vrančič, ki je sama okrasila prizorišče, da bi že z njega zavel kraški duh. Na oder je z okusom postavila vejo zlato-rdečega ruja, košaro jabolk, staro pleteno stolico, gole vejice, pladen z brlečimi svečami in odpadlimi listi. Maloštevilne, a pozorne gledalce je vpletla v predstavo, saj so z njo sproščeno zapeli narečno pesmico *Naša mama kuha kafe...* in ji ob koncu hvaležno zaploskali. Domov so odšli obogateni z zdravo ljudsko miselnostjo, ki je tako lepo izžarevala iz pravljicnih vsebin.

Če se Gledališki samospevi v prihodnje ne bodo oglašili več, bodo gledalci gotovo prikrajsani za marsikatero gledališko in, zakaj ne, tudi življenjsko spoznanje.

EURO RESTAVRACIJA V SREDIŠČU MESTA

GORICA BOGATEJŠA ZA NOVO PRESTIŽNO RESTAVRACIJO

Znani slovenski hotelir Vinko Levstik je prejšnji teden odprl javnosti prenovljene prostore restavracije, ki se odslej imenuje Euro restavracija. Na dobro obiskani slovesnosti je dekan Viljem Žerjal blagoslovil nove prostore. Isti dan so predali namenu tudi prenovljeno prvo nadstropje Levstikovega hotela Diplomat na Korzu, ki ga poznamo tudi pod prejšnjim imenom Palace hotel. Levstik je na prireditvi tudi sam spregovoril in se zahvalil vsem, ki so karkoli pripomogli, da je prišlo

do prenove restavracije. Zamišljal in načrte za prenovno restavracijo sta izdelala arh. Zupel in De Angelis, medtem ko je glavna dela v restavraciji opravilo podjetje Piani iz Čerinja. Restavracija je narejena po mednarodnih kakovostnih merilih in je primerna za prireditve kot tudi za poslovna kosila, saj je Levstikov hotel Diplomat najboljši hotel v našem mestu.

G. Vinku Levstiku in osebju hotela čestitamo in mu želimo veliko poslovnih uspehov!

NASLEDNJI KONCERT V KC BRATUŽ

SOLISTI IZ ST. PETERSBURGA

Kulturni center Lojze Bratuž vabi na koncert orkestra The Soloist of St. Petersburg v nedeljo, 10. decembra. Komorni orkester je bil ustanovljen l. 1987 in ga sestavljajo solisti, dobitniki nagrad na najpomembnejših glasbenih tekmovanjih tako v Rusiji kot tudi po svetu. Vsi člani so diplomanti priznanega

Konservatorija Rimsky-Korsakov iz St. Petersburga. Njihov umetniški vodja in violinist je Mihail Gantvarg. Doslej so koncertirali v vseh večjih mestih Rusije, Evrope in ZDA.

Gantvarg je začel solistično kariero že pri desetih letih. Najpomembnejši dosežek v njegovem umetniškem poustvarjanju je osvojitve prvega mesta na Paganinijevem mednarodnem violinskem tekmovanju leta 1967. Pred ustanovitvijo ansambla Solistov iz St. Petersburga je bil prvi violinist znamenite Leningrajske filharmonije.

Na goriškem koncertu, ki ga ne gre zamuditi, bodo ruski solisti igrali Händla in Corellija. Koncert bo v nedeljo, 10. t.m., ob 19. uri v KC Lojze Bratuž. Abonmaji in rezervacija vstopnic na tel. št. 0481 531445.

MALA CECILIJANKA 2000

Združenje cerkvenih pevskih zborov prireja v petek, 8. t.m., ob 15.30 v veliki dvorani KC Lojze Bratuž malo Cecilijanko, revijo otroških in mladinskih pevskih zborov. Nastopili bodo zbori iz Doberdoba, z Vrha sv. Mihaela, iz Devina, Števerjana, s Plešivega, iz Rupe in s Peči, iz Nabrežine, Trebč in Štmarva. Uvodni nagovor bo imela Marilka Koršič Cotar.

FOTO: BUMBACA

ČUDEŽNO ZRCALCE

Kljub slabemu vremenu se je 20. novembra zateklo v udobno naročje mladinske sobe v goriški Feiglvi knjižnici okoli 60 malčkov na pravljico urico; največ je bilo drugošolčkov. Čisto po domače so posedli po mehkih blazincah, najmlajši kar na kolena mamic, ki so v ozadju skupaj z otroki poslušale pravljico hrvaškega pisca Grigorja Viteza Zrcalce. Živo jo je pripovedovala pod mentorskimi nasveti prof. Mihaele Pirih Mateja Černic, dijakinja četrtega letnika Pedagoškega liceja S. Gregorčič iz Gorice. Mateja je odlično prestala preizkušnjo, saj je osvojila pozornost živahnih cicibančkov. Povedala jim je zgodbo o zrcalcu, ki se je znašlo na jasi sredi gozda; začudene gozdne živali so v njem videle svojo podobo in vsaka je bila prepričana, da je to njen portret. Kreganju živalic je postal piko medved, ki je pobral zrcalce in odnesel "svojo" podobo v brlog. Dijaki so pripravili pano z različnimi primerki zrcal. Tudi spominček na pravljico urico ni manjkal: vsak otrok je prejel zrcalce iz staniolnega papirja in ga po svoji dodelal.

SREČANJE PETOŠOLCEV

Lanski petošolci iz goriških osnovnih šol so se 24. novembra zbrali v osnovni šoli Župančič, da bi si ogledali videoposnetek z zelenega tedna. V polurnem posnetku so podoživljali utrinke iz enotedenskega bivanja v domu Rak v Rakovem Škocjanu maja letos. Na "filmski" trak so njihove "pustolovščine" posneli učitelji, na duhoviti način jih je strnil učitelj Darjo Leban, za glasbo je poskrbela Ketty Tabaj.

DOBRODELNA AKCIJA GORIŠKIH SKAVTOV

Skavti in skavtinje z Goriškega že nekaj let ob Božiču zbiramo s prodajo lastnoročnih izdelkov prostovoljne prispevke v dobrodelne namene. Letos smo se odločili, da bomo zbirali tudi stare predmete in knjige, ki jih ljudje ne potrebujejo več. Izkupiček prodaje teh bomo namenili centru za vzgojo invalidne mladine Janko Premrl-Vojko iz Vipave. Če imate odvečno šaro in želite sodelovati pri pobudi, pokličite v večernih urah na tel. št.: 0481 78294 (Kristjan) in 0481 78339 (Michele). Prijave sprejemamo do 14. t.m. Zahvaljujemo se za vsak dar.

SKUPNOST DRUŽIN SONČNICA

vabi na

predavanje p.dr. Christiana Gostečnika

ZAKAJ SE BOJIMO MLADOSTNIKOV?

s sodelovanjem KC Lojze Bratuž
Sobota, 9. decembra 2000, ob 20. uri
Gorica, Kulturni center Lojze Bratuž

SKUPNOST DRUŽIN SONČNICA

v sodelovanju s KC Lojze Bratuž

Petek, 15. decembra 2000, ob 20. uri

Gorica, Kulturni center Lojze Bratuž

ADI SMOLAR

Koncert slovenskega kantavtorja bo uvedla skupina METKALFE iz Števerjana

VABLJENI!

VSTOPNICE (20.000 ODRASLI IN 10.000 MLADINA DO 18. LET)
OD 6. DECEMBRA DALJE, DREVORED 20. SEPTEMBRA 85
(0481 536455)

NAROČNINE ZA NOVI GLAS 2001

Italija in Slovenija 80.000 lir,
inozemstvo 120.000 lir,
letalska 150.000 lir

PLAČA SE LAHKO: - na upravi Novega glasa v Gorici od ponedeljka do petka (od 8. do 13. in od 14.30 do 17. ure);
- s pošto položnico na račun št. 10647493 ali na bančni tekoči račun št. 69280 pri Kmečki banki v Gorici, oba računa naslovljena na: Zadruga Goriška Mohorjeva, Riva Piazzetta 18 - Gorica

OBVESTILA

POTOVANJE Jordanijo in Sirijo bo od 12. do 20. marca 2001. Odhod z letalom z ronškega letališča v Milanu in Aman ter vrnitev iz Damaska-Milan-Ronke. Vpisovanje se bo nadaljevalo do zasedbe razpoložljivih mest. Akontacija 300.000 lir. Prosimo, pohitite z vpisom!

V SOBOTO, 9. t.m., bo ob 17. uri v grofovi dvorani na goriškem gradu predstavitev knjige *I dolci di Sonja da San Floriano del Collio*. Delo, ki je izšlo pri založbi Edizioni della Laguna, sta pripravili Sonja Marassi in njena hči Irena Bednarich iz Števerjana. Vljudno vabljeni!

ŠZ OLYMPIA vabi na... Božičnico v nedeljo, 17. t.m., s pričetkom ob 17. uri v telovadnici na Drev. 20. septembra. Sodelujejo pripadniki ŠZ Olympia: otroci sekcije splošne telesne telovadbe, deklice sekcije minivolley, plesno ritmična skupina Hiphop, dekleta UND 13/17 ter gostje... etnoplesna skupina in orodni telovadci iz Nove Gorice, gimnastični klub ŠZ Bor iz Trsta, show dance D.D. Briški grič in SCGV E. Komel

ČE IMATE staro šaro in želite sodelovati pri dobrodelni pobudi v pomoč Centru za vzgojo invalidne mladine Janko Premrl-Vojko iz Vipave, pokličite v večernih urah na tel. št. 0481 78294 oz. 0481 78339.

DAROVI

ZA POPLAVIJE v Logu pod Mangrtom: "ofer" na Peči ob zlati maši Bogomila Breclja 317.350; N.N. Rupa 50.000; N.N. Gabrje 50.000; N.N. Gorica 100.000; v spomin na msgr. F. Močnika Š.A. 200.000 lir.

ZA SLOVENSKO Karitas: v spomin na msgr. dr. Franca Močnika daruje Cilka 50.000 lir.

ZA SV. goro: A.Š. 200.000 lir.
ZA CERKEV v Rupci: N.N. 20.000 lir.

ZA CERKEV v Sovodnjah: namesto cvetja na grob Marije Rožič-Monti 200.000 ženski cerkveni zbor; starejša pevke 200.000; v spomin na Davorina Pelicono Andrejka in Martin 50.000; N.N. 100.000; N.N. 50.000; družina Aldo Čavdek 50.000 lir.

ČESTITKE

Ob rojstvu malega FERDINANDA se s srečnimi staršema Marinko in Alessandrom, sestrico Costanzo ter bratcem Alessandrom veselijo prijatelji in sodelavci Kulturnega centra Lojze Bratuž.

Pevci MePZ Lojze Bratuž čestitajo Marinki in Alessandru ob rojstvu malega FERDINANDA.

Z Marinko se ob rojstvu malega FERDINANDA veselijo tudi prijatelji iz uredništva in uprave Novega glasa.

SCGV EMIL KOMEL, GALERIJA ARS

Srečanja z glasbo 2000/2001

CECILIA SEGHIZZI MED NAMI

Goriško umetnico bodo predstavili člani Arsateljca Alessandro Arbo, Sergio Tavano, Jurij Paljk

Kulturni center Lojze Bratuž, sobota, 16. decembra 2000; ob 20. uri odprtje slikarske razstave, ob 20.30 koncert

DRUŠTVO TRŽIČ pod pokroviteljstvom GORIŠKE POKRAJINE

prireja prvi božični koncert

V PRIČAKOVANJU BOŽIČA Z MISLIJO NA OTROKE ŽRTVE KRIVIC

v Občinskem gledališču v Trziču, v četrtek, 14. decembra 2000, ob 20.30.

NASTOPAJO: pevski zbor osnovne šole iz Romjana (dir. Lucija Lavrenčič), Pevci Gianni Rijavec iz Nove Gorice, Mešani pevski zbor J. Gallus-Resonet iz Trsta (dir. Janko Ban)

PROSTOVOLJNI PRISPEVKI BODO NAMENJENI GORIŠKI KARITAS ZA POTREBE OTROK.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

vabi na koncert orkestra

THE SOLOIST OF ST. PETERSBURG

Velika dvorana KC Lojze Bratuž

Nedelja, 10. decembra, ob 19. uri

ABONMAJI IN REZERVACIJA VSTOPNIC: TEL. 0481 531445

11

ČETRTEK,
7. DECEMBRA
2000

BENEŠKA SLOVENIJA

SLOVENIJA

BENEŠKI ZBORI V DOMAČIH CERKVAH

GORSKA SKUPNOST VABI NA KONCERTE

ERIKA JAZBAR

Tudi v letošnjem adventu se bo ponovila priljubljena pobuda Gorske skupnosti Nadiških dolin, in sicer niz Božičnih koncertov, ki jih omenjena ustanova prireja s sodelovanjem pevskih zborov, ki delujejo na njenem ozemlju.

Koncerti bodo na programu od 10. do 23. decembra v cerkvah različnih krajev Nadiških dolin, obsegali pa bodo pester izbor božičnih pesmi, ki so močno zakoreninjene v tradiciji slovenskih in furlanskih ljudi teh krajev. Veliko je ljudskih melodij, ki so jih za zborovsko petje priredili sami pevovodje ali drugi domači skladatelji, na omenjenih koncertih pa bomo lahko poslušali pester izbor pesmi iz mednarodnega repertoarja, od ru-

skih pravoslavskih do črnkih duhovnih pesmi.

Prvo srečanje beneških zborov bo v nedeljo, 10. decembra, ob 16. uri v farni cerkvi Presvetega srca Jezusovega v Gorenjem Mersinu (Podbonesec), na njem bodo sodelovali zbor Pomlad iz Podbonesca pod vodstvom Carle Franzolini, zbor La voce della valle iz Špetra, ki ga vodi Matteo Strazzolini, ter priljubljen zbor Rečan iz Les (Grmek) s pevovodjo Aldom Clodigom. V soboto, 16. decembra, se bodo vsi ljubitelji zborovske glasbe napotili v farno cerkev sv. Nikolaja v Toglian (Tavorjana), kjer bodo ob 20.30 nastopili gojenci Glasbene šole Glasbene matice iz Špetra, zbor Don Luigi Milocco iz Tavorjane, ki ga vodi Marcello Turcutti, zbor Matajur iz Klenjega (Špeter)

s pevovodjo Davidom Clodigom ter zbor Pod lipo iz Špetra pod vodstvom Nina Specogne.

Naslednjega dne, v nedeljo, 17. decembra, bo sledil popoldanski koncert v farni cerkvi sv. Pavla pri Černetičih (Srednje). Nastopili bodo cerkveni zbor iz Špetra, ki ga vodi Arianna Trusgnach, zbor Chei dal Viners iz Preštinta z Dariom Bassettijem ter mlada skupina Beneške korenine, ki jo vodi Davide Clodig.

Nastopajoči zbori, katerim se bosta pridružila še zbor San Leonardo iz istoimenskega kraja ter zbor Tre valli iz Kravarja (sv. Lenart), se bodo nato zbrali 23. decembra ob 20. uri v farni cerkvi v Špetru, kjer bodo na sklepem koncertu še enkrat predstavili vsak nekaj pesmi ter nato zapeli še vsi skupaj. Omenjeni skupni večer spada že v ustaljeno tradicijo beneških božičnih pevskih koncertov, na večer pa ne bo manjkala večjezična izvedba pesmi Svetle noč, ke je na omenjenih koncertih priljubljena stalnica.

DR. MARUŠIČ O SLOVENSKO-ITALIJSKIH ODNOSIH V 19. STOLETJU

SPORI IN TRENJA, A TUDI SOŽITJE

MARJAN DROBEŽ

V nizu zanimivih in aktualnih predavanj, ki jih prireja Goriški muzej v gradu Kromberk ob tisočletnici prve dokumentirane pisne omembe Solkana in Gorice, je v torek, 28. novembra, nastopil priznani zgodovinar dr. Branko Marušič s predavanjem o slovensko-italijanskih odnosih v 19. stoletju. Obravnaval je najvažnejše plati, oblike in značilnosti omenjenih odnosov ob meji, kjer že od davnine živita in se soočata oba naroda.

Potem ko je opozoril, "da je slovensko-italijanske odnose v 19. stoletju in vse do konca prve svetovne vojne mogoče spoznavati in razumevati le na podlagi celovite obravnave, ki upošteva poleg zgodovinskega dogajanja tudi drugačne raziskovalne vidike in metode, kot so, denimo, literarnozgodovinska, narodopisna, sociološka in psihološka, je dejal, "da problematika tega sožitja ni izključno goriški problem, temveč se v enaki meri dotika vseh tistih ozemelj, na katerih so Slovenci živeli in še živijo v neposredni povezavi in sožitju z italijanskim oz. romanskim prebivalstvom. Ta ozemlja pa so Kanalska dolina, Beneška Slovenija z Režijo, Trst z okolico in Istra. Medtem ko so v neposredni slovensko-romanski sosesčini medsebojna razmerja nastajala v srednjem veku z oblikovanjem slovenskega in italijanskega naroda, pa je druga raven odnosov značilna predvsem za dobo 19. stoletja, ko se je po Evropi rojevala in povsem dozorela narodna ideja. Odnos in prijazen pozornost do slovenskega sveta je bila že od začetkov ena temeljnih sestavin italijanskega narodnega prepoveda (Risorgimento). Toda Slovenci so tedaj v te generalne programe vstopali kot del neidentificiranih narodov, ki so jih poimenovali s skupnim imenom Slovani (Slavi). Del ozemelj, ki so jih naseljevali predvsem Slovenci in Hrvati, je sodil med strateške interese italijanskega zedinjenja".

Ko je tako določil izhodišče in okvire svojega razmišljanja, se je dr. Branko Marušič vprašal, "kdaj lahko začnemo govoriti o slovensko-italijanskih odnosih" Ti odnosi se začnejo takrat, ko se izoblikujeta

obe etnični skupnosti na podlagi večstoletnega in vznemirljivega razvoja, ki je nastal po propadu rimske države. Najstarejši ohranjeni spomeniki italijanskega jezika so iz druge polovice 10. stoletja, v ta čas ali pa malo kasneje je mogoče postaviti tudi nastanek Brižinskih spomenikov. Proces nastajanja italijanskega naroda je potekal v obdobju od 11. do 13. stoletja, podobno pa velja tudi za slovenski narod.

Ves ta skoraj tisočletni razvoj je izkazoval nekaj posebnosti, kot je bil v srednjem veku zlasti fevdalizem. Ta je imel na posoškem delu sosesčine predvsem nemške oblike (zemljiško gospostvo), v Istri pa oblike italijanskega fevdalizma (zemljiška gospoda in mesta). Oglejski patriarhat je močno odločal o družbeni (duhovni) in gospodarski podobi ne le slovensko-romanske sosesčine, marveč tudi o slovenskem ozemlju do reke Drave. Srečevanje raznih oblik fevdalizma, kar je povezano tudi z obliko državne oziroma zemljiško posestne oblasti, ohranja pravzaprav skozi stoletja nespremenjeno jezikovno ali narodnostno mejo. Slovenska kolonizacija zlasti furlanske ravnine od 11. stoletja dalje je propadla zaradi demografsko in socialno močnejše romanske sosesčine, pa tudi spriču vpliva beneške države, ki je po letu 1420 prevzela oglejsko posvetno oblast. Prav Benetke pa so bile tiste, ki so vprašanje sosesčine postavljale kot meddržavno vprašanje predvsem po izumrtju goriških grofov. To vprašanje je ohranjeno tako prvine tudi še po razpadu beneške republike leta 1797, takrat ko se tudi poraja zamisel o italijanskem narodnostnem in državnotvornem zedinjevanju.

Predavatelj je v nadaljevanju svojega izčrpnega posega v Goriškem muzeju našteval datum pomembnih dogodkov v slovensko-italijanskih odnosih. Tako je omenil Trst, "ki ni bil le gospodarsko središče, pač pa je z nekaterimi kulturnimi pobudami ustvarjal nova spoznanja o povezovalni vlogi v odnosu do bližnjega slovanskega sveta". Odvetnik V. Franul Weissensturn je že leta 1881 vabil tržaške meščane, naj se učijo slovenščine. Milanski zgodovinar C. Cantù je leta 1846 nazdravljaj Trstu kot pristanišču prihodnje Slavije". Na območjih neposredne italijansko-slovenske sosesčine so se nacionalna razmerja stoletja krojila na podlagi stoletnih vzrov. Pod vplivom romantike so se posamezniki navdušeno približevali Slovincem, druga skrajnost pa se je kazala v bojazni tistih Italijanov (zlasti istrskih), ki so v narodnostnem vzponu Slovanov videli nevarnost, da bi se zamajala tradicionalna razmerja. Zato so poudarjali italijanstvo krajev in ga utemeljevali tudi z zgodovinskimi dejstvi. Slovenci pa so morali počakati na revolucionarne dogodke v letu 1848, da so prišli do poskusa političnega programa, v katerem je bila na svoj način vključena tudi vsa problematika slovensko-italijanskih odnosov.

V teh odnosih je postala nekakšna stalnica mejna problematika. Govorilo se je o italijanski vzhodni meji na Triglavu, Snežniku in na Učki. Slovenci pa so za to, da bi s svojimi problemi segli prek slovenskega etničnega ozemlja, naredili premalo.

Nekateri dogodki, na primer krvave manifestacije v Trstu leta 1868, kažejo, da so nacionalni spori prešli že v poulično obračunavanje. Sicer pa je v odnosih Slovencev do Italijanov nasploh prevladoval močan avstrijski patriotizem, ki ga je Avstrija netila in ga potem politično izkoriščala v svojih vojnah zoper Italijo, pri obvladovanju razmer na Primorskem in pozneje še na Soški fronti med prvo svetovno vojno.

Dr. Branko Marušič je nadalje prepričljivo analiziral vlogo kulture, jezika, tiska in drugih dejavnosti Slovencev ob meji. Ni se uresničila napoved P. Valussija, da bo pri Slovincih zaradi nizke stopnje civilizacije deloval naravni zakon asimilacije. Spričo tedanjih razmer je čas pred prvo svetovno vojno bolj kot kdaj prej opozoril na celo vrsto pogledov na oblike in poti italijansko-slovenskega sožitja. Bil je govor celo o pravici južnih Slovanov, da se združijo; toda z zmago Italije na strani antantnih sil v prvi svetovni vojni so se razmere za Slovence poslabšale. Sledilo je obdobje fašizma, ki pa bo na predavanjih v Goriškem muzeju posebna tema.

VAŠA BIBA

GORISKA KRONIKA

SPROŠČEN POGOVOR O AKTUALNIH TEMAH

ŠOLSKE FORUM Z RAVNATELJI

V ponedeljek, 27. novembra, so se člani šolskega foruma srečali z goriškimi ravnateljicami Nadjo Nanut, Majdo Corsi in Mirko Brajnik.

Sproščeni pogovor so posvetili problematiki slovenske šole na Goriškem. Ker je izredno obširna, se je pogovor dotaknil predvsem vprašanja avtonomije, kadrov, izobraževanja profesorjev, financiranja in šolske ponudbe.

Kar zadeva višje šole, delujeta na Goriškem dva pola: licejski in tehnični.

V licejskem polu so tri smeri. Gre za klasični licej Primož Trubar, iz nekdanjega učiteljskega Simona Gregorčiča pa sta se z iznajdljivo formulo združile dve razredi samo s tremi dodatnimi učnimi močmi razvila družboslovni in znanstveno tehnološki licej.

Drugi pol obsega trgovski tehnični zavod Žiga Zois, stro-

kovni zavod Ivan Cankar in zavod za informatiko Jurij Vega.

Čeprav je bila že večkrat izrečena zahteva, da se mora slovenska šola, ki ima svojo specifičnost, drugače obravnavati kot ostale šole v Italiji, ministrstvo še vedno določa organik učnega osebja za slovensko šolo na osnovi števila vpisov. To velja tudi za financiranje. Tako dobivajo slovenske šole izredno nizke prispevke, ki lahko krijejo le nujne stroške za poslovanje. Nova šolska avtonomija pa predvideva tudi, da se morajo zavodi sami financirati. To spravlja naše šole v veliko stisko. Če ne bo poslušna za drugačno obravnavo manjšinskih šol pri državnih šolskih oblasteh, bo morala manjšina poiskati druge poti za pridobivanje denarnih podpor, saj brez denarja tudi kakovosti ni, šola pa je steber našega obstoja.

Na srečanju je bilo poudarjeno, da bi v luči reforme moralo priti do boljše koordinacije med Gorico in Trstom pri določanju šolske ponudbe, da bi imeli naši mladi čimbolj valjivo in popolno možnost izbire.

Glede šolske avtonomije so prisotni tudi ugotovili, da si šole utirajo pot in se trenutno odraža predvsem v fleksibilnosti urnikov in različnih didaktičnih oprijemih. Vendar že danes šolski zakoni nudijo možnost za večjo povezavo med šolo in okoljem. Pri tem lahko manjšina s svojo zelo razvejeno kulturno dejavnostjo nudi pomemben prispevek vsestranskemu razvoju šolske mladine. Dobro bi bilo, da bi prišlo tudi do večje povezave med različnimi šolami.

Prisotni so poudarili, da so šolniki vedno bolj obremenjeni z birokratskimi zadevami, ki negativno vplivajo na kvaliteto pouka. Zato se danes zahtevata od slovenskih profesorjev še večja zavzetost in prizadevnost.

ŠE IZ PRIROČNIKA JESENSKIH ZAPELJEVALCEV

OBLEKA NE NAREDI ČLOVEKA ALI PA TUDI JA...?

V soboto sem se odpravila v disko klub. Lokal je bil o polnoči še prazen, prvi gostje so takrat šele začeli prihajati. Tako sem imela priložnost, da sem nekoliko natančneje opazovala mlade, ki so kapljali skozi vrata. Še posebno dekleta, pa tudi fantje, so bili zelo elegantni (čeprav tudi športno oblečeni), po zadnji modi, pričeske so bile sveže, moderne. Trudila sem se, da bi našla koga, ki bi izstopal, pa ga z vso dobro voljo nisem. Tako dekleta kot fantje so bili eden lepši in bolj urejen kot drugi. Oblečenje oziroma obleke in moda so v celoti preštudirane zato, da komunicirajo, poudarijo ali zabrišejo seksy sporočila tako moških kot žensk. Pomislimo na čar, ki ga na dekleta imajo moške uniforme. Komunicirajo nam "seksy" sporo-

čilo, ker so preštudirane zato, da poudarijo moško moč: široka pravokotna občrtana ramena, navpična črta na hlačnicah, visoki škornji, navzgor zaokrožena čelada, večkrat celo s peresom ali grivo na vrhu. Nekateri elementi naravnost spominjajo na mehanske, ki jih živalske vrste uporabljajo, ko najezijo kožuh zato, da povečajo svojo postavbo in s tem očarajo in privlačijo.

Tudi oblečenje, ki je nedvomno kulturna, pristno človeška dejavnost, skriva v sebi neko primordionalno sporočilo, ki se ga mi v polnosti ne zavedamo, vendar deluje na našo podzavest. Da-

našnja moda je na primer izrazito seksy. Tako za moške kot za ženske so moderne zelo ozke in oprijete majice, ki poudarjajo obline: pri dekletih prsi, pri fantih ramena. Tudi hlače (pri ženskah), ki morajo biti oprijete od pasa do kolen - spodnji del hlačnic pa je lahko širok -, raztegnejo figuro in poudarjajo tako boke kot vitkost telesa (oboje pa naravnost nagonsko očara fante). Tudi krila - tako kratka kot dolga - so ozka. Kdor se torej oblači po zadnji modi, je lahko gotov, da bo privlačen in da bo celo oddajal "seksy" sporočilo. Že res, da nam ni treba biti obsedeni z modo. Če bi sle-

dili vsem najmanjšim težnjam, npr. modi barv, ki se spremenijo vsaj dvakrat v eni sezoni (politi je bila najprej najbolj "in" vijoličasta oziroma lila barva, potem pa barva "peska"), bi morali neprestano segati v denarnico. Prav je, da smo pri tem zmerni in da mislimo s svojo glavo, ne pa, da podlegamo pritiskom konsumizma. Lepi in privlačni smo lahko tudi ne glede na obleko. Važno je le to, da se zavedamo močnega vtisa in vpliva, ki ga obleka pusti v sočloveku, ker komunicira ne samo primordionalno sporočila, ki smo jih prej razkrili, pač pa tudi (in predvsem!) sporočila o urejenosti in ljubezni do samega sebe.

"Obleka" torej "še ne naredi človeka" - pa vendar...

VLADA IZVAJA UKREPE ZA ZNIŽANJE PRIMANJKLJAJA V JAVNIH FINANCAH

OPOZICIJA OPOZARJA NA SVOJO VLOGO IN PRAVICE

MARJAN DROBEŽ

Državni zbor je na izrednem zasedanju 30. novembra brez večjih zapletov izvolil štirinajst ministrov nove vlade, čeprav so predstavniki opozicijskih strank zahtevali, da se odločanje o vladi odloži na čas, ko bi predsednik Drnovšek vložil popolno listo ministrov. Na listi bi moralo biti skupaj šestnajst kandidatov, kot to določata še veljavni zakon o vladi ter poslovnik parlamenta. Toda poslanci iz strank vladajoče koalicije se na pomisleke, ki jih je utemeljil tudi znani ustavni in pravni strokovnjak dr. Rajko Pirnat, niso ozirali, tako da so novi ministri proti večeru že lahko prisegli, "da bodo spoštovali ustavo in zakone ter z vsemi svojimi močmi delovali za blaginjo Slovenije".

Vlada se je 1. t.m. sestala na ustanovni seji. Najprej je obravnavala ukrepe za znižanje primanjkljaja v javnih financah ter vsem proračunskim porabnikom (to so zlasti posamezna ministrstva) za čas do januarja naslednjega leta zmanjšala porabo za skupaj 32 milijard tolarjev. Finančno ministrstvo, ki ga vodi Tone Rop, sicer tudi podpredsednik LDS, je pričelo takoj sestavljati državni proračun za leto 2001, ki naj bi ga v parlamentarni postopek poslali proti koncu januarja. Drnovšek in finančni minister sta ob umestitvi vlade zagotovila,

da bo nova izvršilna oblast zagotovila in zahtevala varčevanje na vseh področjih, "toda plače in pokojnine ne bodo zamrznjene". Za novega generalnega sekretarja vlade in predsednika njene kadrovske komisije je bil imenovan Mirko Banelj, nekdanji notranji minister v Drnovškovi vladi. Glede kadrovskega zamenjav je Drnovšek dejal, da bodo opravili le tiste najnujnejše, denimo sprejeli odstavke nekaterih državnih sekretarjev (po slovenskih predpisih imajo ti status političnih funkcionarjev). Ob svoj položaj naj bi bila tudi znana državna sekretarja v ministrstvu za zdravstvo oz. v ministrstvu za promet in zveze, čeprav predstavljata koalicijsko stranko SLS+SKD Slovensko ljudsko stranko. Morda bo nova vlada o prvih kadrovskega zamenjav odločala že na redni seji 7. decembra. Banelj je izjavil, da bodo primere nekdanjih državnih sekretarjev, ki jih je prejšnja vlada dr. Andreja Bajuka prerazporedila na mesta državnih podsekretarjev, torej jim je dala položaj visokih državnih uradnikov, ki jim zakon zagotavlja nadaljnjo zaposlitev, preučili in ugotovili, ali so bile omenjene prerazporeditve zakonite.

KOALICIJA UTIŠA OPOZICIJO?

V slovenskem parlamentu sta po zadnjih državnozbornih volitvah samo dve pravi opozicijski stranki, namreč So-

cialdemokratska stranka in stranka predsednika Bajuka. Stranki, ki sta sicer povezani s sporazumom o t.i. slovenski pomladi, sta strnili svoje vrste in odločno zahtevata, naj stranke vladajoče koalicije (gre za dve tretjini poslancev) ne izrabljajo svoje številčne moči zato, da bi utišale opozicijo, ki ima v vsaki demokratični družbi oz. državi vlogo nadzornika izvršilne veje oblasti.

Nekdanji premier dr. Andrej Bajuk, ki mu je dr. Janez Drnovšek ob prevzemu poslov izrekel priznanje za njegovo delo, "ki je bilo zelo zahtevno, saj je vodil vlado neposredno pred volitvami, hkrati pa se je njegova vlada soočala z mnogimi novimi stvarmi", je v državnem zboru dejal, "da bo Nova Slovenija prevzela novo vlogo demokratične parlamentarne opozicije, ki je sestavni del parlamentarne demokracije. Stranka si bo dosledno prizadevala za temeljito opravljanje nadzorne funkcije, ki jo ima parlament nad delom vlade. Nova Slovenija bo podpirala vse tiste projekte, ki so nacionalnega pomena. Parlamentarna opozicija pa je maloštevilna, kar pomeni, da bo imela vladajoča koalicija veliko večjo odgovornost za demokratični razvoj Slovenije. Naše prepričanje je, da ima država poseben odgovornost za zagotavljanje pogojev za oblikovanje medijsko pluralnega prostora. Sicer pa se naša stranka, t.j. No-

va Slovenija, zavzema, da v državnem zboru ne bi prevladal argument moči nad močjo argumentov".

Bolj oster je v razpravi o izvolitvi ministrov nove vlade bil dr. Miha Brejc, sicer podpredsednik SDS. Dejaj, da za krizne razmere v državi ni odgovorna vlada Andreja Bajuka, pač pa ekipa, ki jo je Janez Drnovšek vodil v preteklosti. Sicer pa naj bi "nova koalicija s spremembami poslovnika o delovanju državnega zbora poskušala utišati že tako ali tako šibko opozicijo".

Obe opozicijski stranki sta tudi zelo nezadovoljni z razdelitvijo vodilnih mest v odborih in komisijah državnega zbora. Vseh je osemnajst. Njuni poslanci niso bili izvoljeni za predsednike oziroma podpredsednike niti v tistih parlamentarnih delovnih telesih, kjer je to v poslovniku parlamenta predpisano.

Spričo nastalega stanja sta se poslanski skupini opozicijskih SDS in Nove Slovenije odločili, "da bodo njuni poslanci sicer sodelovali pri delu parlamentarnih delovnih teles, vendar pa so zaradi protesta umaknili vse kandidature za predsedniška in podpredsedniška mesta v njih". Če se bo bojkot strank koalicije nadaljeval, je dr. Miha Brejc zagrozil tudi z možnostjo, da bo odstopil s položaja podpredsednika državnega zbora.

NAPLAVINA PLAZU UNIČILA HIDROELEKTRARNO

ŠKODA ŠE NI OCENJENA

MIRAN MIHELIC

Kar več kilometrov daleč je zemeljski plaz z Mangrta povzročil hudo škodo na bregovih ob reki Koritnici, uničil pa je tudi dva kilometra od Loga oddaljeno hidroelektrarno.

Tok je nosil po strugi vse, kar je odtrgal in v tesni ob zajetivni se je zataknilo. Naglo naraslo jezero je dobilo še večji potencial, in ko je ta premagal odpor, so bile posledice zelo hude. Povodenj je vse te naplavine odlagala tudi v višini več metrov ob zaprekah, kjer se je voda upočasnila. Visoka naplavina proda, pomešanega z murastim tokom, je skoraj do stre-

he zasula tudi stavbe HE Močnica. Ta se je razlil še v notranjost elektrarne, kjer so turbine ter vse dragocene aparature, in tako povzročil še dodatno škodo. S to naplavinno je zapolnjen tudi dolg dovodni rov od Novega mostu do vodnega stolpa oz. bazena. V kratkem, ko bo očiščena notranjost, bo znano, ali so neuporabne tudi turbine. Prve ocene škode se gibljejo med 200 in 250 milijoni tolarjev. Dela regulacije reke so stekla prvega decembra in bodo predvidoma končana do Novega leta, če se ne bo izkazalo, da je takšna napoved preveč optimistična.

OBČNI ZBOR DRUŠTVA TIGR V AJDOVŠČINI

SPOMENIK OB ZAHODNI SLOVENSKEI MEJI

Dne 26. novembra je bil v Ajdovščini šesti občni zbor Društva za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije TIGR Primorske.

Kakim 150 članom je o opravljenem delu poročal doseženi predsednik Svito Vižintin, o nadaljnjem delu in načrtih pa je spregovoril tajnik Karlo Kocjančič. Društvo šteje danes več kot 500 članic in članov in si nada, da bo v bližnji prihodnosti to število naraslo na 2000, saj zadobiva društvo vedno večji pomen ne le na Primorskem, tamveč tudi v vse-slovenskem prostoru. Tako ima v načrtu gradnjo mogočnega spomenika braniteljem zahodne meje, ki bo zrasel na Velikem Cerju. To je grič v občini Miren-Kostanjevica, s katerega pogled sega daleč naokrog in predstavlja izredno lepo turistično točko. Spomenik bo vseboval v notranjosti tudi muzejske prostore s stalno zbirko o slovenski zgodovini ob naši meji v 20. stoletju. Poleg sim-

boličnega in turističnega pomena bo tako predstavljal tudi vzgojno didaktično ponudbo, namenjeno predvsem šolam. Vsak narod ima svoje simbole. Spomenik se bo oddolžil vsem slovenskim žrtvavam prve svetovne vojne, tistim, udeležencem partizanskega boja in vojne za osamosvojitve Slovenije, ki so s svojim življenjem prispevali k utrjevanju slovenske misli in države na tem delu slovenskega ozemlja.

Na občnem zboru so izvolili nove člane organov društva. Za novega predsednika je bil imenovan podžupan občine Nova Gorica Batagelj, za tajnika pa je bil potrjen Karlo Kocjančič. Iz zamejstva je bila v odbor potrjena Nadja Maganja iz Trsta. O zamejstvu je bil govor tudi v poročilih in razpravi. Z daljšim posegom je novi predsednik Batagelj izrekel zahtevo po čimprejšnji odobritvi pravičnega zaščitnega zakona za Slovence v Italiji. Izrazil je tudi prepričanje, da bi lahko slovenske občine zahtevale od italijanskih krajevnih uprav večje spoštovanje manjšinskih pravic. Občni zbor društva TIGR je razglasil za častna člana društva 91-letnega Janeza Fona in 83-letnega dr. Radivoja Bobiča. Društvo je tudi podelilo nekaj odličij krajevnim upravam in pa dvema posameznikom: zgodovinarji Miri Cenčič in profesorju Samu Pahorju iz Trsta.

Na občnem zboru v Ajdovščini je bila na voljo že ravno dotiskana nova publikacija društva TIGR. Gre za knjigo mladega tržaškega zgodovinarja Gorazda Bajca o znanem političnem in javnem delavcu iz Lonjerja Ivanu Mariji Čoku z naslovom *Zapletena razmerja*.

DRŽAVNOZBORSKA KOMISIJA ZA ODNOS S SLOVENC V ZAMEJSTVU IN PO SVETU

ODLOČNO PROTI UKINITVI

Državni zbor je v novem sklicu domnevno zaradi povečanja učinkovitosti in racionalizacije delovanja ukinil tudi parlamentarno komisijo za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu.

Komisija je bila odpravljena, kljub temu da je bila ustanovljena še v prejšnjem sklicu parlamenta in da so jo čakale še pomembne naloge. Njene funkcije je prevzel Odbor za zunanjo politiko, ki ima v svoji pristojnosti tudi delo prav tako ukinitve Komisije za evropske zadeve.

V slovenskem zamejstvu in v zdomstvu nikakor ne moremo razumeti, zakaj in čemu slovenski Državni zbor noče obnoviti Komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Svetovni slovenski kongres in predsednika obeh krovnih organizacij v našem zamejstvu, Sergij Pahor za Svet slovenskih organizacij in Rudi Pavšič za Slovensko kulturno gospodarsko zvezo, so naslovili na predsednika Državnega zbora Boruta Pahorja pismi, v katerih ga naprošata, naj si odločno prizadeva, da bo Državni zbor spet imel Komisijo za Slovence v zamejstvu in po svetu, kot jo je imel v prejšnjem mandatu. Brez te komisije bo slovenski zakonodajni zbor osiromašen, Slovenci v zamejstvu in zdomstvu pa se bodo

čutili zapostavljene, čeprav skupno predstavljajo vsaj eno petino celotnega slovenskega naroda.

Naj v tej zvezi spomnimo, da je Italija prav pred kratkim priznala svojim izseljencem pravico, da si sami izvolijo dvanajst državnih poslancev in šest senatorjev. Italijanski izseljenci bodo lahko volili na prihodnjih državnozbornih volitvah - aprila 2001 - če bo rimski parlament pravočasno odobril izvršilne norme omenjenega zakona.

Ukinitvi komisije odločno nasprotuje tudi Slovenska izseljenska matica, je v pismu predsedniku parlamenta sporočil njen predsednik dr. Anton Bebler. "To dejanje bi razumeli kot izraz brezbrzičnosti slovenske države do pripadnikov naroda, ki ne žive v domovini. Ohranitev komisije je zaradi tega nacionalna dolžnost slovenskega parlamenta, pa tudi naša ustavna obveza. Ustava v svojem 57. členu namreč določa posebno skrb slovenske države do vseh Slovencev, ki žive v zamejstvu in drugod v tujini".

ZVEZA KULTURNIH DRUŠTEV NOVA GORICA

AMATERJI IZ ŠTANDREŽA NASMEJALI OBČINSTVO

Lani je Zveza kulturnih društev Nova Gorica prvič ponudila vpogled v poustvarjalno delo gledaliških ljubiteljskih skupin z Nedeljskimi gledališkimi srečanji, abonmajsko ponudbo, v kateri so si sledile najboljše amaterske skupine s svojimi uspešnicami. Po lanskoletnem uspehu je niz gledaliških nedeljskih popoldnevov priredila tudi v letošnji sezoni v novogoriškem Kulturnem domu. Tako sta se vrstili že dve smeha polni nedelji: 12. novembra je gledalce zabaval Amaterski gledališki oder PD Kanal z igro Vinka Moderndorferja *Mama je umrla dvakrat*, preteklo nedeljo, 3. decembra, pa se je natrpna velika dvorana izredno zabavala ob štandrediških igralcih, ki so odigrali komedijo Marjana Marinca *Poročil se bom s svojo ženo*. Naši odrski znanci so se prav dobro umeli med seboj in v živahnem ritmu sveže prikazali, kako se mladi par zaradi drobnih malenkosti spre in prispe, tudi zaradi nerodnih spletk najbližjih sorodnikov, na rob razporeke..., toda, kot se dogaja v najboljših komedijah, se vse poravnava. Občinstvo je svoje navdušenje nad uprizoritvijo pokazalo z burnim ploskanjem.

Predstavi je v isti dvorani sledil *Poklon Prešernu* ob dvestoletnici njegovega rojstva; večer so omogočili Mestna ob-

čina Nova Gorica in razna novogoriška društva. Dramska igralca Nevenka Vrančič in Aleksander Krošl, letošnji dobitnik Borštnikovega prstana, sta na izrazito jesensko ubravnem prizorišču, med suhim listjem, posutim po odru, občuteno podala izbor najbolj znanih Prešernovih stihov, šest glasbenikov iz Goriške je pričaralo glasbeno kuliso mojstrov, kot so Haydn, Paganini, Dvorak..., oktet Vrtnica je poklonil Prešernovi že sponarodili *Pod oknom in Zdravljico*, mlada balerka Ivana Pintar pa je odplesala nekaj plesnih korakov. Stevilno publiko je nagovoril predsednik krajevnih skupnosti Nova Gorica Oton Mozetič.

NOVA PREMIERA V PDG

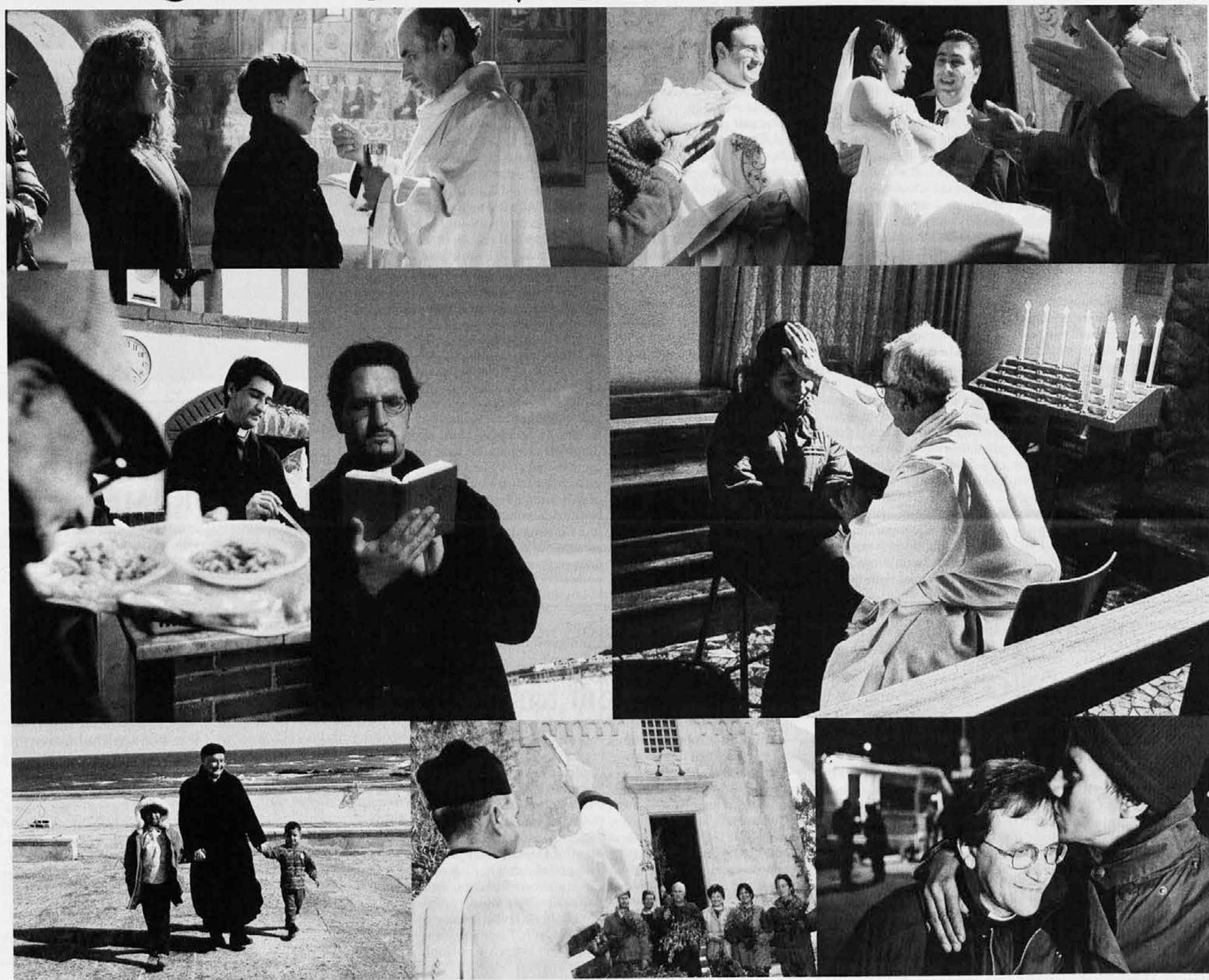
Primorsko dramsko gledališče bo 7. t. m., uprizorilo slovensko praznovodno sodobno evropsko komedije, razpete med dvema skrajnostima, bulvarjem in filozofijo, *Libertinec* Erica Emmanuela Schmita v režiji zamisli Georgija Para, ravnatelja Hrvaškega narodnega gledališča v Zagrebu. Režiser Paro je že večkrat gostoval v PDG, zadnjič pri postavitvi Ruzantejeve *Muhce*. V glavni vlogi nastopa Bine Matoh, ki v tej sezoni slavi dvajsetletnico dramske ustvarjalnosti v PDG.

OBVESTILO

VOKALNA SKUPINA Chorus '97 iz Mirna prireja v soboto, 9. decembra ob 20. uri v Domu krajanov Negovan Nemec v Biljah dobrodelni koncert za pomoč prizadetim v Logu pod Mangrtom. Nastopili bodo mešani pevski zbor Rupa-Peč, otroški pevski zbor OŠ Miren in vokalna skupina Chorus '97.

KULTURNIDOM Nova Gorica vabi na izvenabonmajski koncert v nedeljo, 10. t.m. Ob 10. uri bo v veliki dvorani nastopil komorni orkester Solisti iz St. Petersburga. Dan kasneje, 11. t.m., pa bo tretji koncert za abonma in izven: nastopil bo odlični mladi ruski basist Aleksander Kiseljev ob klavirski spremljavi Ide Gamulin.

Duhovniki živijo, da pomagajo drugim. Prav zato te prosimo, da jim pomagaš.

Vsak dan 38.000 škofijskih duhovnikov oznanja evangelij med ljudmi v župnijah in vsem nudi ljubezen, tolažbo in upanje. Da bi duhovniki nadaljevali svoje poslanstvo, imajo tudi sami potrebo po tvoji konkretni pomoči: potrebo po Daru za vzdrževanje duhovnikov. Ti darovi se zbirajo v Osrednji ustanovi za vzdrževanje duhovnikov in so razdeljeni med vse duhovnike, še posebno med tiste, ki delujejo v revnejših in potrebnejših skupnostih, ki tako lahko računajo na pomoč vseh.

Če imaš kartico CartaSi, lahko prispevaš svoj dar tako, da pokličeš na zeleno telefonsko številko **800-825000**. Lahko pa tudi položiš svoj denar na poštni tekoči račun št. **57803009**; za svoj dar lahko uporabiš tudi obrazce, ki jih dobiš v domači župniji ali na pošti; svoj dar lahko nakažeš tudi z bančnim nakazilom, in to tako, da ga nasloviš na Ustanovo za vzdrževanje duhovnikov, svobodni prispevki (Istituto Centrale Sostentamento Clero - Erogazioni Liberali). Nazadnje lahko oddaš svoj dar tudi na uradu za vzdrževanje duhovnikov svoje škofije. Darove lahko odtegneš pri davčni prijavi Irpef.

**Darovi za vzdrževanje duhovnikov.
Pomoč mnogih za dobro vseh.**

CHIESA CATTOLICA - CEI Conferenza Episcopale Italiana

CartaSi

VISA

EUROCARD
MasterCard

AMERICAN
EXPRESS

Diners Club
International

KOLASARSTVO / PRIPRAVE NA 84. DIRKO

PREDSTAVITEV SLOVENSkih ETAP "GIRA" V GORICI

ERIK DOLHAR

V Ljubljani, Novi Gorici in Gorici je bil 28. in 29. novembra Carmine Castellano, direktor ene največjih in najbolj priznanih večetapnih kolesarskih preizkušenj, dirke po Italiji. S slovenskimi prireditelji dveh etap si je ogledal mesta, ki jih bo 29. oz. 30. maja obiskal Giro, in se s slovenskim organizacijskim odborom dogovoril o še zadnjih podrobnostih. Z videnim je Castellano zelo zadovoljen in je prepričan, da se bodo Slovenci odrezali še bolje kot leta 1994, ko je dika Po Italiji prav tako obiskala deželo na sončni strani Alp. Za zdaj Castellano ne skrbi niti plaz, ki je minule dni zavil v črtno Posočje, po katerem naj bi potekala 11. etapa.

"Vesel sem, da je naša prireditev presešla meje športa in da bo dirka povezovala dve prijateljski državi. S Slovenci smo dorekli vse tehnične vidike in slovenske gostitelje moram za prizadevnost pohvaliti. Do februarja bomo pripravili še srečanje strokovnih služb, kot sta npr. policija, carina, a ni strahu, da bi imeli kakšne težave z dokumentacijo," je dejal Castellano.

Kot je znano, bo karavana Gira prišla v Slovenijo 29. maja, ko bo 10. etapa potekala od Jesola prek Fernetičev do Ljubljane. Naslednji dan bo start na Bledu, nato pa bo kolesarje vodila pot prek Kranjske gore, Rateč, Trbiža, Predila, Nove Gorice in Bovca v Gorico, kjer bo cilj ob tisočletnici prve omembe obsoškega mesta. V

tej etapi bodo kar sedemkrat prečkali mejo, s čimer bo še enkrat predstavljena ideja Brez meja.

Predstavitve goriške etape se je v dvorani goriškega pokrajinskega sveta udeležil tudi predsednik slovenskega organizacijskega odbora obeh etap, ki bodo potekale na slovenskih tleh, Jelko Kacin.

NOGOMET / STANJE NAŠIH EKIP

PET GOLOV MARKA DEVETAKA!

Tokrat so se nogometaši štandreske Juventine zares izkazali, saj so doma prepričljivo premagali enajsterico nogometnega kluba Domio, in to kar z rezultatom pet proti ena. Ne moremo zapisati, da je bil Juventus napadalec Marko Devetak samo junak tekme, saj je dosegel prav vseh pet zadelov, in sicer je streljal v polno v prvem polčasu dvakrat, v drugem polčasu pa trikrat. V prvem polčasu je bil odlični steber Juventine uspešen dvakrat z bele točke, saj je zadel obe prisojeni enajstmetrovki, medtem ko je v drugem polčasu igre zadel že v četrti minuti, ko je najbrž pomislil na pregovor: v tretje gre rado. Ko pa je zabil na tekmi še četrti in peti gol, je Marko Devetak postal najbrž edini slovenski nogometaš, ki je kdajkoli na kaki nogometni tekmi dal pet golov; vsaj pri nas ne pomnimo takih dosežkov.

Prejšnjo nedeljo je kriška Vesna porazila Sovodnje z dvema goloma proti nič in tako dobila domači derbi, ki je bil, kot se za vsak derbi spodobi, živčen in mestoma ga je označevala tudi "moška" igra. Splošen vtis po tekmi je bil, da sodnik ni bil kos tako napeti tekmi, a tudi dejstvo, da je Vesna igrala boljši nogomet.

Primorje je igralo v Červinjanu in iztržilo več kot samo dragoceno točko proti klubu Pro Cervignano; za Primorje je zadel Michelazzi. Primorje je celo povedlo, a so Furlani žal izenačili, in to deset minut pred koncem.

Doberdobska Mladost je igrala tudi proti furlanskemu klubu, ki domuje v Spodnji Furlaniji, in sicer v Rudi. Igrala je

neodločeno, a ni prikazala dobrega nogometa. Sicer pa je zadetek za Mladost dosegel enajstmetrovke Croci in tako vsaj pripomogel, da Mladost še bolj ne drsi po lestvici navzdol.

Na trenutni lestvici se od naših klubov trenutno najbolje drži Juventus, ki je na dobrem petem mestu in zaostaja za prvouvrščenim San Canzianom samo za dve točki, medtem ko so Primorje, Sovodnje in Mladost na dnu lestvice, saj je za njimi na dnu samo še San Lorenzo.

V elitni nogometni ligi je tudi tokrat Zarja-Gaja ostala brez točke, saj je izgubila že osmič v dvanajstih tekmah; tokrat so nogometaši Zarje-Gaje izgubili proti nogometnemu klubu San Luigi. Slovensko združeno nogometno moštvo tako drsi vse bolj proti dnu trenutne lestvice in temu drsenju zanekrat ni videti konca.

V drugi amaterski nogometni ligi pa sta tokrat naša dva predstavnika dosegla lep uspeh, saj je Breg doma igral neodločeno z izidom dva proti dva proti Villanovi, potem ko je vodil že z dvema zadetkoma prednosti. Primorac pa je zmagal z enim zadetkom proti Opicini. Za Breg je dvakrat zadel Vuk, enkrat z enajstmetrovke, medtem ko je za Primorca zadel odlični Timperi. Na lestvici se Breg kar dobro drži, saj je na petem mestu, medtem ko gre Trebencem slabše, saj so na spodnjem delu razpredelnice. Povejmo še to, da je Primorac prišel do pomembne zmage po dveh zaporednih porazih, gostje pa so, resnici na ljubo, tudi zastreli enajstmetrovko.

TENIS / ATP TURNIR V LIZBONI

GUSTAVO KUERTEN KRALJ TENISA

Tako bi lahko rekli po zaključnem masters ATP turnirju v Lizboni, ki se je končal z njegovo zmago minulo nedeljo pozno popoldan. V finalu je simpatični Gustavo, Guga za navijače, prepričljivo in tudi brez večjih težav ugnal Američana Andreja Agassija (na sliki: levo Kuerten, desno Agassi), in sicer s trikratnim izidom v setih 6:4. Če finalnemu obračunu ni kaj dodati, ker je rezultat že sam po sebi dovolj zgovoren, pa lahko rečemo vsaj dve besedi o dejstvu, da je Pete Sampras v polfinalu prav proti Gugi klonil, medtem ko je Agassiju v polfinalu uspelo premagati ruskega mladega velikana sodobnega tenisa Marata Safina. Turnir masters

ATP velja za neuradno svetovno prvenstvo za poklicne tenisače in tokrat je 24-letni Brazilec Guga dosegel tudi prvo zmago na kakšnem turnirju v dvorani sploh. Sicer pa povejmo še to, da je Kuerten letos slavil na odprtem prvenstvu Francije, da je s svojo zmago po petih letih prekinil prav toliko zaporednih zmag Peta Samprasa in je po Stefanu Edbergu prvi Neameričan, ki konča leto na prvem mestu teniške lestvice ATP, od koder je z zmago za slabih petnajst točk razlike zrinil ruskega asa Safina. Mimogrede: za zmago na turnirju je Guga dobil nič manj kot milijon in štiristo tisoč evrov, kar sploh ni malo.

15

ČETRTEK,
7. DECEMBRA
2000

GORISKA KRONIKA

PRIČEVANJE NEKDANJEGA GOJENCA

SPOMIN NA MSGR. FRANCA MOČNIKA

Ko so se po sv. maši pripravljali vzdigniti krsto, sem se spraveval, katera krepost ali dogodek bi najbolje označil življenje pokonjega monsinjorja. Takrat sem zagledal na krsti lep bel venec, v istem hipu sem si rekel: To je ono. Prepričan sem, da noben govor, nobena izkušnja ne bi lepše in točneje označila življenja 93-letnega duhovnika Franceta kot tisti beli venec na krsti.

Kot prefekta v Alojzijevišču sem ga doživljal od 12. do 17. leta, nato od 19. do 22. kot profesorja. V Alojzijevišču sem spadal v tisto skupino fantov, ki bi morali pozneje postati duhovniki. Zato smo tudi imeli posebno spalnico in po večerji nas je monsinjor peljal v drugo sobo, pozimi zelo mrzlo, kjer nam je govoril, povečini pa bral življenjepis svetnikov. Posebno mi je ostal v spominu Baragov življenjepis. Soba je bila zelo mrzla, kot sem že prej omenil, poleg tega pa še branje Baragovih potovanj po ledenih jezerih med snežnimi zameti s temperaturo prek 20 pod ničlo. Še danes me stresa mraz, ko na to

pomislim. Najin odnos ni bil najboljši. Čutil sem, da me nekako prenaša. Sam sem bil v tistih letih še posebno zakompliciran, izredno občutljiv, hitro sem zaznal, če me kdo sprejema ali ne. Posebno tisti, ki smo bili iz kateregakoli vzroka bolj ranljivi, ga nismo dojemali kot potrpežljivega očeta.

Se en dogodek mi je še posebej ostal dolga leta v grenkem spominu. Pri šestnajstih sem povedal doma in v zavodu, da ne nameravam za duhovnika. Tudi v šolo nisem več maral hoditi. V peti gimnaziji sem dvakrat padel. Drugič, če me spomin ne vara, nisem imel prav slabega spravevalca, dobil sem samo izpit iz latinščine. Jeseni me je spraševal takratni profesor Rener. V komisiji je bil tudi monsinjor. Ni šlo bogve kako. Rener se je obrnil do njega. Sklep sprejet. Padel drugič. Omenjam to, ker, ko je to izvedela moja mama, je reva tako jokala, da sem jo samo še ob nadadni očetovi smrti slišal tako jokati, ne prej ne poslej. Naslednje leto sem naredil izpit kot privatist, nato redno končal licej.

Vračam se k belemu vencu. Monsinjur je po mojem mnenju najbolj občudoval, hrepenel, učil in živel krepost čistosti, čistosti telesa in duše. Praznik sv. Alojzija je bil v zavodu glavni praznik. Ogromno nam je govoril o čistosti. Vsi smo to njegovo držo občudovali in spoštovali. Starejši so govorili, da se tudi pozimi kopa z mrzlo vodo, da s tem bolj krepki telo. Vem, da je monsinjur veliko dobrega naredil. Med vsemi evangelijskimi blagari pa se mi zdi, da mu najbolj pristaja tisti, ki pravi: blagor čistim v srcu, zakaj ti bodo Boga gledali. Ta njegova krepost je pomagala tudi meni v življenju ne zato, ker bi bil kreposten, kot je bil on; sem pravo nasprotje.

Ko sva se v desetletjih po šolski dobi včasih srečala, se mi je zdelo, da je vsakič mehkejši, v meni pa je ostalo precej trdega. Z duhovnimi vajami pod vodstvom patra Rupnika, z romanji v Medjugorje, srečanjem z gibanjem neokatehumenov ter s trpljenjem, ki mi ga je božja Previdnost dovolila, se je tudi moje srce začelo malo mehčati. Pred dvema letoma sem msgr. Močnika na romanju k Materi Božji na Barbano prosil odpustitve za vse, kar sem mu ne-

prijaznega storil. Na njegov rojstni dan letos sem bil po opravkih v Gorici in sem slučajno zvedel za njegov praznik. Šel sem mu voščiti. Dobil sem ga bolehnega v postelji. Bil je zelo vesel obiska. Jaz še bolj. Nekaj časa sva bila sama. Pred odhodom je prosil Boga, naj blagoslovi našo družino, pa tudi mojega brata, ki je bil nekoč gojenec Alojzijevišča. Občutil sem milost in moč blagoslova umirajočega očaka. Z izredno ponižnostjo in hvaležnostjo je rekel: "Hvala, da ste ostali zvesti". To zadnje srečanje imam za eno velikih milosti v svojem življenju. Obljubil sem mu, da ga bom prišel še obiskat. Nisem držal besede.

Ko so nesli iz stolnice krsto, sem stal pri vhodnih vratih, da bi ga pozdravil. Ko je šla krsta mimo, mi je nepopisno veselje prišlo v srce, solze v oči in občutek, da mi je monsinjur še zadnjič rekel: "Pogumno naprej!" Po mojem mnenju veličina človeka ni v tem, da bi bil vedno popoln, ampak da z božjo pomočjo iz nepopolnosti raste v čim večjo popolnost v časih, ki so znani samo Gospodu. In vse to je delo Njega, ki nas ima vse neizmerno rad, ki je potrpežljiv, silno dober in zvest.

MILČE

SREČANJE GORIŠKIH PEVSKIH ZBOROV

TRADICIONALNA REVILJA

V cerkvi sv. Ignacija v Gorici je bilo pred dvema tednoma 38. Srečanje pevskih zborov v počastitev sv. Cecilije, zavetnice cerkvenega petja. Letos so se odzvali vabilu pevškega zbora S. Ignazio, ki pobudo organizira, naslednji pevski zbori: S. Ignazio, Coral di Lucinis, Ars musica in C.A. Seghizzi. Tokrat ni bilo slovenskih zborov, ker so prav v istih dneh sodelovali na reviji Cecilijanka.

Prvi je nastopil mešani pevski zbor S. Ignazio in izvajal po-

lifonske skladbe velikih mojstrov 16. stol.: A. Gabrieli, O. di Lasso, T.L. da Viadana. Ne lahke motete je zbor zapel suvereno in tako dokazal resno pripravo. Različni so bili skladatelji, katerih dela je izvajal mešani zbor Coral di Lucinis. Ta zbor se odlikuje po svežini in čisti intonaciji. Pevski zbor Ars Musica je prav dobro izvajal dela J. Brahmsa. Tudi mešani zbor Seghizzi je pripravil skladbe različnih avtorjev, kot so Bach, Virgili, Bruckner, Gounoud. Zborovodja L. Peressin je znal lepo uskladiti soliste, zbor in orgle.

Prav nič številno občinstvo je z aplavzom nagradilo vse nastopajoče. Naj omenim še to misel: "Glasba in petje, ki sta mojstrsko urejena sistema glasov, spodbujata ljudi k sožitju, enotnosti, vzajemnosti". In še misel slovenskega glasbenika, ki ima veliko izkušenj na zborovskem področju: "Teško si predstavljamo dober zbor, če v njem ni tesnih prijateljskih vezi. Veliki dirigenti so lahko dosegli glasbene rezultate le z zbori, med katerimi je ta človeški odnos še dodatno motivacijsko močan".

OBNOVLJENE ORGLE V PODTURNU

Dne 1. t.m. so v župnijski cerkvi v Podturnu v Gorici z otvoritveno slovesnostjo blagoslovili restavrirane orgle, ki jih je izdelala furlanska tvrdka Zanin leta 1940. Isti večer je nastopil Beppino Delle Vedove z bogatim izborom orgelskih skladb od Bacha do Messiaena. Naslednji četrtek, 7. t.m., pa bo v cerkvi še en koncert, tokrat v spomin na mojstra H. Berganta. Ob 20.30 bodo oblikovali bogat glasbeni večer zbora Ars Musica in Coral di Lucinis ter organista Patrizia Diani in Boris Štakul.

51

Knjižni dar za leto 2001

koledar 2001

Koledar je uredil dr. Jože Markuža. Obsega nad 250 strani in je tradicionalno razdeljen na koledarski del in zbornik. Slikovno gradivo za koledarski del, ki je letos opremljen s fotografijami Gorice v počastitev 1000-letnice njene prve omembe v pisnih virih, pa je prispeval Zdenko Vogrič. Zbornik tudi letos prinaša veliko prispevkov, ki govorijo o življenju in delu Slovencev v Italiji: gre za članke verske, zgodovinske, družboslovne, narodopisne in poljudnoznanstvene narave ter poročila o delovanju kulturnih organizacij, društev in ustanov na Tržaškem in Goriškem.

tragedija v cerknem pozimi 1944

Boris Mlakar

V zbirki Naše korenine je izšla knjiga o dramatičnih dogodkih, ki so leta 1944 v Cerknem privedli do nemškega napada na partijsko šolo s pokolom 47 tečajnikov, čemur je v iskanju t.i. izdajalcev sledila likvidacija štirinajsterice domačinov na Lajšah. Pisec se v rekonstrukciji dogodkov naslanja na vire, predvsem ohranjene v partizanskem in nemškem arhivskem gradivu, ki jih dopolnjuje s številnimi pričevanji. Iz teh raziskav sledi, da so bili obsojenci na Lajšah nedolžni.

sholar iz trente

Joža Lovrenčič

Epska pesnitev Sholar iz Trente je izšla v prvi in doslej edini knjižni izdaji leta 1939. Joža Lovrenčič (1890-1952) je v njej obdelal faustovski motiv iz življenja trentarskega študenta, ki se je zapisal hudiču. Delo vsebuje veliko romantičnih prvin, poudarja krščanske vrednote in narodno zavednost. Pesnitev, požlahtnjena z besedili iz ljudskega izročila, odkriva sodobnemu bralcu svojevrstno zgodbo iz naše davne preteklosti. GMD jo je ponatisnila ob 110-letnici Lovrenčičevega rojstva.

pravljice na potepu

Milan Pasarit

Tržaški pisec in ilustrator je s svojimi pravljicami in ilustracijami že večkrat nastopil na Radiu Trst A in v oddajah Deželne slovenske televizije. V tej zbirki nam prvič v knjižni izdaji prikazuje čarobni svet narave in gozdnih živali, obljuden z vilami in palčki, poln dogodivščin, ki imajo za posledico nastanek marsikaterega naravnega pojava: od močerada, ki ga je nerodni palček poškrpil z rumeno barvo, do mavrice, ki se prikaže, vsakokrat ko... - to in še marsikaj drugega bodo otroci sami odkrili.

Goriška Mohorjeva družba

cena
zbirke
70.000
lir

